

«Σχολή Κοινωνικών Επιστημών»
«Κοινωνική και Αλληλέγγυα Οικονομία»

Διπλωματική Εργασία
«Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ίο:
Ανάλυση των αντιλήψεων της τοπικής κοινωνίας»

«Μέττου Μαρούσα»

Επιβλέπων καθηγητής «Αχιλλέας Μπάρλας»

Ίος, Ιούνιος 2025

Η παρούσα εργασία αποτελεί πνευματική ιδιοκτησία του/της φοιτητή/φοιτήτριας («Μέττου Μαρούσα») που την εκπόνησε. Στο πλαίσιο της πολιτικής ανοικτής πρόσβασης ο συγγραφέας/δημιουργός εκχωρεί στο ΕΑΠ, μη αποκλειστική άδεια χρήσης του δικαιώματος αναπαραγωγής, προσαρμογής, δημόσιου δανεισμού, παρουσίασης στο κοινό και ψηφιακής διάχυσής τους διεθνώς, σε ηλεκτρονική μορφή και σε οποιοδήποτε μέσο, για διδακτικούς και ερευνητικούς σκοπούς, άνευ ανταλλάγματος και για όλο το χρόνο διάρκειας των δικαιωμάτων πνευματικής ιδιοκτησίας. Η ανοικτή πρόσβαση στο πλήρες κείμενο για μελέτη και ανάγνωση δεν σημαίνει καθ' οιονδήποτε τρόπο παραχώρηση δικαιωμάτων διανοητικής ιδιοκτησίας του συγγραφέα/δημιουργού ούτε επιτρέπει την αναπαραγωγή, αναδημοσίευση, αντιγραφή, αποθήκευση, πώληση, εμπορική χρήση, μετάδοση, διανομή, έκδοση, εκτέλεση, «μεταφόρτωση» (downloading), «ανάρτηση» (uploading), μετάφραση, τροποποίηση με οποιονδήποτε τρόπο, τμηματικά ή περιληπτικά της εργασίας, χωρίς τη ρητή προηγούμενη έγγραφη συναίνεση του συγγραφέα/δημιουργού. Ο συγγραφέας/δημιουργός διατηρεί το σύνολο των ηθικών και περιουσιακών του δικαιωμάτων.

«Τουρισμός και Βιώσιμη Ανάπτυξη στην Ίο:
Ανάλυση των αντιλήψεων της τοπικής κοινωνίας»

Μέττου Μαρούσα

Επιτροπή Επίβλεψης Διπλωματικής Εργασίας

Επιβλέπων Καθηγητής:

«Δρ. Αχιλλέας Μπάρλας»

«Διδάσκων Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Καθηγητής - Σύμβουλος Ε.Α.Π.»

Συν-Επιβλέπουσα Καθηγήτρια:

«Παναγιώτα Βάθη-Σαράβα»

«Επίκουρη Καθηγήτρια

Τμήμα Διοίκησης Τουρισμού

Πανεπιστήμιο Πατρών»

Ίος, Ιούνιος 2025

Ευχαριστίες

Θα ήθελα να εκφράσω τις θερμές μου ευχαριστίες προς τον επιβλέποντα της Μεταπτυχιακής Διπλωματικής μου Εργασίας, Δρ. Αχιλλέα Μπάρλα, για την ανάθεση του θέματος, την καθοδήγηση και τις πολύτιμες συμβουλές του, που συνέβαλαν ουσιαστικά στην ολοκλήρωση του παρόντος έργου.

Ευχαριστίες οφείλω επίσης στη Δρ. Παναγιώτα Βάθη-Σαράβα για τη συνεπίβλεψη και την υποστήριξή της κατά τη διάρκεια της εκπόνησης της εργασίας.

Ιδιαίτερη ευγνωμοσύνη εκφράζω προς την οικογένειά μου, για την ανιδιοτελή στήριξη και την αμέριστη βοήθειά τους καθ' όλη τη διάρκεια των σπουδών μου.

Τέλος, θα ήθελα να ευχαριστήσω τα φιλικά μου πρόσωπα που στάθηκαν πολύτιμοι συνοδοιπόροι σε αυτήν την προσπάθεια.

Περίληψη

Ο τουρισμός αποτελεί μια δραστηριότητα με πολλαπλές επιδράσεις στις περιοχές όπου αναπτύσσεται, επηρεάζοντας την οικονομία, την κοινωνία, το περιβάλλον και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά τους. Όταν αναπτύσσεται με ορθό σχεδιασμό και κατάλληλους περιορισμούς, μπορεί να αποτελέσει βασική πηγή οικονομικής ανάπτυξης και ταυτόχρονα να συμβάλει στη διατήρηση και ανάδειξη των φυσικών και πολιτισμικών πόρων. Στην Ελλάδα, ο τουρισμός είναι θεμελιώδης πυλώνας της εθνικής οικονομίας, γεγονός που καθιστά κρίσιμη τη βιώσιμη διαχείρισή του.

Η παρούσα διπλωματική εργασία εξετάζει την τουριστική δραστηριότητα στη νήσο Ίο, με στόχο την αποτύπωση της υφιστάμενης κατάστασης, την αξιολόγηση των επιπτώσεων της τουριστικής ανάπτυξης και την ανάδειξη προτάσεων για την ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών, πολιτισμικών και τουριστικών πόρων του νησιού. Η μεθοδολογία της έρευνας περιλαμβάνει βιβλιογραφική ανασκόπηση, πρωτογενή έρευνα μέσω διερευνητικών συνεντεύξεων με τοπικούς φορείς, επαγγελματίες του τουρισμού, κατοίκους και επισκέπτες, καθώς και ανάλυση με τη χρήση κατάλληλων επιστημονικών εργαλείων.

Η Ίος αποτελεί έναν προορισμό που στηρίζει την οικονομία της στον τουρισμό, ωστόσο η ανάπτυξη του μαζικού τουρισμού έχει επιφέρει σημαντικές περιβαλλοντικές και χωρικές πιέσεις. Στόχος της εργασίας είναι η διατύπωση προτάσεων για την ανάπτυξη ήπιων, εναλλακτικών μορφών τουρισμού, τον εκσυγχρονισμό των υποδομών, την ορθολογική χρήση των φυσικών πόρων και τη διαμόρφωση ενός βιώσιμου τουριστικού προτύπου για το νησί.

Λέξεις – Κλειδιά

Τουριστική Ανάπτυξη, Βιώσιμη Ανάπτυξη, Εναλλακτικός Τουρισμός, Περιβαλλοντικές Επιπτώσεις, Ίος, Τοπικοί Πόροι, Τουριστική Διαχείριση

«Tourism and Sustainable Development in Ios: An Analysis of Local Community Perceptions»

«Marousa Mettou»

Abstract

Tourism is an activity that has multiple impacts on the regions where it develops, affecting the economy, society, the environment, and their cultural characteristics. When tourism is developed with proper planning and appropriate restrictions, it can become a key source of economic growth while also contributing to the preservation and promotion of natural and cultural resources. In Greece, tourism is a fundamental pillar of the national economy, which makes its sustainable management particularly crucial.

This thesis examines the tourism activity on the island of Ios, aiming to assess the current situation, evaluate the impacts of tourism development, and propose strategies for the rational utilization of the island's natural, cultural, and tourism resources. The research methodology includes a literature review, primary research through exploratory interviews with local authorities, tourism professionals, residents, and visitors, as well as analysis using appropriate scientific tools.

Ios is a destination whose economy heavily relies on tourism. However, the rapid growth of mass tourism has created significant environmental and spatial pressures. The objective of this study is to propose development strategies focused on promoting mild, alternative forms of tourism, modernizing existing infrastructure, managing natural resources sustainably, and shaping a tourism model based on the principles of sustainable development.

Keywords

Tourism Development, Sustainable Development, Alternative Tourism, Environmental Impacts, Ios Island, Local Resources, Tourism Management

Περιεχόμενα

Περίληψη	v
Abstract.....	vi
Περιεχόμενα.....	vii
Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων.....	ix
Κατάλογος Πινάκων.....	x
Εισαγωγή.....	xi
1. Εννοιολογική προσέγγιση του Τουρισμού.....	12
1.1 Ιστορική Εξέλιξη του Τουρισμού	13
1.2 Μορφές και Διακρίσεις του Τουρισμού	14
Μαζικός Τουρισμός.....	15
Εναλλακτικός τουρισμός και ήπιες μορφές τουρισμού.....	16
Αγροτουρισμός:.....	17
Οικοτουρισμός:	18
Παράκτιος ή θαλάσσιος τουρισμός:	18
Αθλητικός τουρισμός:.....	19
Θρησκευτικός-προσκυνηματικός τουρισμός:	21
Τουρισμός Υγείας:.....	22
Γεωτουρισμός:.....	23
Πολιτιστικός τουρισμός:	23
Πολιτιστικός αστικός τουρισμός – τουρισμός πόλεων.....	24
Συνεδριακός Τουρισμός:.....	25
1.3 Τουριστική Ανάπτυξη.....	25
2 Βιώσιμη Ανάπτυξη	26
2.1 Στόχοι Ανάπτυξης της Χιλιετίας Ηνωμένων Εθνών έως 2015.....	27
2.2 Οι Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDs)	33
2.3 Αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των SDGs.....	41
2.4 Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα	43
3 Ίος και Τουρισμός	44
3.1 Ιστορικά Στοιχεία	45
3.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία	48
3.3 Τεχνικές υποδομές και μεταφορές	49
3.4 Αξιοθέατα – Σημεία Ενδιαφέροντος	50
3.5 Χλωρίδα-Πανίδα	51
3.6 Αρχαιολογικοί χώροι, Μουσεία, Εκθεσιακοί χώροι	52
3.7 Εκκλησίες και Μονές	55
3.8 Τουριστική Δραστηριότητα	56
4 Μεθοδολογία	58
4.1 Ερευνητική Προσέγγιση	58
4.2 Περιγραφή Ερωτηματολογίων	60
4.3 Δείγμα	67
5 Ανάλυση και Παρουσίαση Αποτελεσμάτων	68
5.1 Σύνοψη συνεντεύξεων.....	68
Σύνοψη Συνεντεύξεων από Τουρίστες	68
Προφίλ Συμμετεχόντων	68

Ερώτηση 2: Επιλέξατε τον προορισμό για λόγους βιωσιμότητας;	69
Ερώτηση 3: Πώς ήταν η επαφή σας με τους ντόπιους;	69
Ερώτηση 4: Σε τι τύπους επιχειρήσεων ξοδέψατε τα περισσότερα χρήματα;.....	70
Ερώτηση 5: Θα επιστρέφατε στον προορισμό; Θα τον συστήνατε;	70
Ερώτηση 6: Προτάσεις για βελτίωση	70
Ερωτηματολόγιο για Κατοίκους	71
Προφίλ Μόνιμων Κατοίκων	71
Ερώτηση 1: Πιστεύετε ότι ο τουρισμός επιβαρύνει το περιβάλλον;.....	71
Ερώτηση 2: Πως επηρεάζει ο τουρισμός στην ποιότητα ζωής σας;	71
Ερώτηση 3: Υπάρχει επαρκής συμμετοχή των κατοίκων στις αποφάσεις για τον τουρισμό;.....	72
Ερώτηση 4: Ο τουρισμός αυξάνει το κόστος ζωής;	72
Ερώτηση 5: Τα έσοδα από τον τουρισμό ωφελούν την τοπική κοινωνία;	72
Κοινά Σχόλια & Παρατηρήσεις	73
Τελικές Αξιολογήσεις & Προτάσεις.....	73
Ερωτηματολόγιο για Τοπικούς Φορείς / Επιχειρηματίες	73
Σύνοψη Συνέντευξης Δημάρχου	73
Σύνοψη Συνέντευξης Αντιδημάρχου Πολιτισμού.....	74
Σύνοψη Συνέντευξης Προέδρου Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου	75
Σύνοψη Συνέντευξης Επιχειρηματία Τουριστικών Καταλυμάτων	76
Σύνοψη Συνέντευξης Επιχειρηματία Υγειονομικού Ενδιαφέροντος	77
Σύνοψη Συνέντευξης Επιχειρηματία Τουριστικών Προϊόντων.....	78
Πίνακας με τη σύνθεση των συνολικών αποτελεσμάτων, ομαδοποιημένων κατά θεματικές ενότητες	81
6. Συμπεράσματα.....	82
6.1 Πρακτικές Εφαρμογές	84
6.2 Περιορισμοί μελέτης	85
Βιβλιογραφία.....	86
Ερωτηματολόγιο για Τουρίστες	89
Ερωτηματολόγιο για Κατοίκους	89
Ερωτηματολόγιο για Τοπικούς Φορείς / Επιχειρηματίες	90

Κατάλογος Εικόνων / Σχημάτων

Εικόνα 1: : Στόχοι ανάπτυξης Χιλιετίας Ηνωμένων Εθνών.....	28
Εικόνα 2: :Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Ηνωμένα Έθνη, 2023).....	35
Εικόνα 3: Χάρτης Ίου.....	45

Κατάλογος Πινάκων

Πίνακας 1: Ελληνική Στατιστική Αρχή (2025). Αποτελέσματα Μόνιμου Πληθυσμού κατά Δήμο και φύλο, σ.49: https://www.statistics.gr/2021-census-res-pop-results	49
Πίνακας 2:Επιβιβασθέντες-Αποβιβασθέντες λιμένα Ίου 2021,2023	56
Πίνακας 3: : INSETEINTELLIGENCE. (2023).Ετήσια Έκθεση Τουρισμού 2023:Περιφερειακή Κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια έτους 2023 σελ.28 https://insete.gr/wp-content/uploads/2024/12/24-12_Greece.pdf	57

Εισαγωγή

Ο τουρισμός αποτελεί μία από τις σημαντικότερες οικονομικές δραστηριότητες παγκοσμίως, επηρεάζοντας καθοριστικά τις κοινωνικές, οικονομικές, πολιτισμικές και περιβαλλοντικές διαστάσεις των περιοχών όπου αναπτύσσεται. Στην Ελλάδα, ο τουριστικός τομέας διαδραματίζει καθοριστικό ρόλο στην εθνική οικονομία, ιδιαίτερα για τα νησιά, όπου αποτελεί βασική πηγή εισοδήματος και απασχόλησης. Ωστόσο, η έντονη και συχνά ανεξέλεγκτη τουριστική ανάπτυξη έχει επιφέρει σοβαρές επιπτώσεις στο περιβάλλον και στην ποιότητα ζωής των κατοίκων, γεγονός που καθιστά επιτακτική την ανάγκη μετάβασης σε ένα μοντέλο βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Η παρούσα διπλωματική εργασία επικεντρώνεται στην Ίο, ένα νησί των Κυκλάδων που χαρακτηρίζεται από την έντονη τουριστική του δραστηριότητα, κυρίως κατά τους θερινούς μήνες. Ειδικότερα, επιχειρείται η διερεύνηση των αντιλήψεων και στάσεων της τοπικής κοινωνίας απέναντι στον τουρισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η τοπική κοινωνία διαδραματίζει κρίσιμο ρόλο στην επιτυχία κάθε αναπτυξιακής στρατηγικής, καθώς η ενεργή συμμετοχή της και η αποδοχή των παρεμβάσεων είναι προϋποθέσεις για την εφαρμογή ενός βιώσιμου μοντέλου.

Η εργασία επιδιώκει να απαντήσει σε βασικά ερωτήματα όπως: Πώς αντιλαμβάνονται οι κάτοικοι της Ίου τις επιπτώσεις του τουρισμού; Υπάρχει ενημέρωση και αποδοχή των αρχών της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης; Ποιες είναι οι λύσεις στα υφιστάμενα και δυνητικά προβλήματα που μπορεί να εμφανιστούν από τον τουρισμό;

Μέσα από βιβλιογραφική έρευνα, ποιοτικές και ποσοτικές μεθόδους, η μελέτη επιχειρεί να προσφέρει ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο ανάλυσης των τοπικών αντιλήψεων, συμβάλλοντας στον σχεδιασμό πολιτικών που ενισχύουν τη βιωσιμότητα και την κοινωνική συναίνεση.

1. Εννοιολογική προσέγγιση του Τουρισμού

Ο τουρισμός είναι ένα φαινόμενο που παρατηρείται στο μεταπολεμικό διάστημα του Β' Παγκοσμίου πολέμου. Η ακριβής προσέγγιση του τουρισμού είναι πολύπλοκη, μιας και πρόκειται για μια πολυδιάστατη δραστηριότητα με άμεση αλλά και με έμμεση επιρροή στην καθημερινότητα των ανθρώπων. Θα μπορούσε να συμπεράνει κανείς ότι ο τουρισμός προκύπτει από την μετακίνηση ενός ή περισσότερων ανθρώπων σε έναν χώρο διαμονής, ο οποίος δεν είναι ο μόνιμος τόπος κατοικίας τους. Ο όρος Τουρισμός προέρχεται από την Γαλλική λέξη "tour" και από την Αγγλική λέξη "touring" και πρωτοεμφανίστηκε στις αρχές του 19ου αιώνα. Οι αρχικές προσπάθειες προσδιορισμού των εννοιών αυτών ξεκίνησαν το 1937, όταν μια ομάδα εμπειρογνώμων της Κοινωνίας των Εθνών, συσκέφτηκε με τα 9 κράτη μέλη και αποφάσισαν την κοινή αποδοχή της έννοιας του τουρίστα, ως ένα άτομο που ταξιδεύει από την χώρα διαμονής του σε μια άλλη και διαμένει σε αυτή τουλάχιστον ένα 24ωρο. Το 1941, οι καθηγητές του πανεπιστημίου της Βέρνης Hunziker και Krapf, ορίζουν ως τουρισμό: «το σύνολο των σχέσεων και των φαινομένων που προκύπτουν από την πραγματοποίηση ενός ταξιδιού σε έναν προορισμό και την διαμονή σε αυτών μη μόνιμων κατοίκων του». Αργότερα, το 1963 και πιο συγκεκριμένα από τις 21 Αυγούστου ως τις 5 Σεπτεμβρίου στην Ρώμη, συνεδρίασε η επιτροπή των Ηνωμένων Εθνών για τον τουρισμό και ορίζει ως «επισκέπτη», «κάθε άτομο το οποίο μετακινείται σε μια χώρα, διαφορετική από αυτή της μόνιμης κατοικία του, για οποιονδήποτε λόγο πέρα από την άσκηση αμειβόμενου επαγγέλματος». Γίνεται διαχωρισμός μεταξύ των εννοιών «τουρίστας» και «εκδρομέας», προκειμένου να αποτραπεί η σύγχυση των όρων, οι οποίοι διαφοροποιούνται κυρίως στον χρόνο παραμονής του ατόμου. Εκδρομέας θεωρείται το άτομο, το οποίο ταξιδεύει σε έναν προορισμό και διαμένει σε αυτόν λιγότερο από ένα 24ωρο και ως τουρίστας το άτομο που διαμένει και διανυκτερεύει σε έναν προορισμό περισσότερες από 24 ώρες. Στα τέλη του 20ου αιώνα και πιο συγκεκριμένα το 1991, ο Παγκόσμιος Οργανισμός Τουρισμού, δίνει τον πιο σύγχρονο και πιο διαδεδομένο ορισμό: «Ο τουρισμός περιλαμβάνει τις δραστηριότητες των ατόμων που ταξιδεύουν και διαμένουν σε προορισμούς και περιοχές έξω από το σύνηθες περιβάλλον τους για χρονικό διάστημα όχι μεγαλύτερο από ένα συνεχόμενο έτος, για ψυχαγωγία, επαγγελματικούς ή άλλους σκοπούς». Ο ορισμός αυτός εγκρίθηκε από την Στατιστική Επιτροπή των Ηνωμένων

Εθνών το 1993. (World Tourism Organization, 1995, Ηγουμενάκης Ν., Κραβαρίτης Κ. & Λύτρας Π., 1998, Holden, 2000)

1.1 Ιστορική Εξέλιξη του Τουρισμού

Οι μελετητές εντοπίζουν σημάδια τουριστικής δραστηριότητας από την αρχαιότητα ακόμη. Εκείνα τα χρόνια δεν υπήρχε ούτε η γνώση ούτε οι τεχνητές υποδομές για μετακινήσεις, όμως η ανάγκη για εξέλιξη των αυτοκρατοριών οδήγησαν στην ανάπτυξη οδικών και θαλάσσιων διαύλων και σταδιακά ανάπτυξη των μεταφορικών μέσων. Η ανάγκη για μετακίνηση ήταν κυρίως για επαγγελματικούς λόγους και χαρακτηριστικό παράδειγμα αποτελούν οι Πέρσες, οι οποίοι εφηύραν την τετράτροχη άμαξα, προκειμένου να μαζικοποιήσουν και διευκολύνουν τις μετακινήσεις τους προς και από τα μεγάλα αστικά κέντρα τους, πετυχαίνοντας την προσέλκυση περισσότερων ταξιδιωτών, λόγω των ανεπτυγμένων υποδομών τους. Πέρα από τους επαγγελματικούς λόγους ταξιδιού, τα πρώτα ταξίδια αναψυχής ή για θρησκευτικούς λόγους εμφανίζονται στην αρχαία Ελλάδα. Η αρχαία Ελλάδα είχε θέσει τις βάσεις για την ύπαρξη λόγων μετακίνησης, καθώς οι άνθρωποι ταξίδευαν για να παρακολουθήσουν τους πανελλήνιους αγώνες, στα μαντεία αλλά και στα θρησκευτικά μυστήρια που διοργανώνονταν. Η μετακίνηση τους ήταν ευκολότερη με την ύπαρξη κοινού νομίσματος σε όλη τη χώρα, διότι οι συναλλαγές γινόντουσαν ευκολότερες αφού δεν χρειαζόταν να ανταλλάζουν αγαθά και υπηρεσίες. Επιπρόσθετα, η διαδεδομένη χρήση της Ελληνικής γλώσσας σε όλα τα παράλια της μεσογείου έθεταν γερές βάσεις για την ανάπτυξη των μετακινήσεων. Μεταγενέστερα, τα ταξίδια αναψυχής εμφανίζονται ολοένα και συχνότερα, καθώς οι υψηλές τάξεις της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας ταξίδευαν σε πόλεις της Ελλάδας και της Αιγύπτου κυρίως για να δουν αξιοθέατα, για λουτροθεραπείες, αλλά και για να παρακολουθήσουν τους πανελλήνιους αγώνες ακόμα και τα θρησκευτικές εκδηλώσεις που διαδραματίζονταν στην Ελλάδα. Πολύ αργότερα στην εποχή του μεσαίωνα, σημάνει η ανάπτυξη των πανεπιστημιακών κοινοτήτων, η επιστημονική εξέλιξη σε πολλούς τομείς και η ύπαρξη των διανοούμενων ανθρώπων. Έτσι αυξήθηκαν σημαντικά οι μετακινήσεις ειδικότερα προς το Παρίσι και την Οξφόρδη, που τότε αποτελούσαν τα σημαντικότερα ακαδημαϊκά κέντρα της Ευρώπης. Στην εποχή αυτή οι σημαντικότεροι λόγοι που επηρεάζουν τις μετακινήσεις των ανθρώπων είναι η διεύρυνση των πνευματικών τους οριζόντων και η θρησκεία, έτσι λοιπόν ο τουρισμός αποκτά

πανεπιστημιακή και θρησκευτική διάσταση. Οι βάσεις για την διαμόρφωση του σύγχρονου τουρισμού τέθηκαν στην εποχή της Αναγέννησης. Οι λόγοι των ταξιδιών είναι κυρίως η ψυχαγωγία αλλά και η αναζήτηση της γνώσης. Είναι η εποχή οπου εμφανίζεται η Μεγάλη Περιήγηση ή «Grand Tour», κατά την οποία οι οικογένειες αριστοκρατών και των υψηλών οικονομικά τάξεων της Γαλλίας και της Μεγάλης Βρετανίας, ταξιδεύουν για να διευρύνουν τις ακαδημαϊκές τους γνώσεις και επισκέπτονταν τις ιστορικές πόλεις της Ευρώπης, που τότε θεωρούνταν τα κέντρα της γνώσης και του εμπορίου (λ.χ. Παρίσι, Ρώμη κτλ.). (Doswell, 2002, Βαρβαρέσος & Σωτηριάδης Μ., 2002, Avdimiotis et. al., 2009, Prahll, 1991).

1.2 Μορφές και Διακρίσεις του Τουρισμού

Ο τουρισμός αποτελεί έναν ιδιαίτερα πολύπλοκο και πολυδιάστατο φαινόμενο, το οποίο εκτείνεται πέρα από τα στενά οικονομικά και κοινωνικά του όρια, αγγίζοντας πολιτισμικές, περιβαλλοντικές και πολιτικές πτυχές. Η ταξινόμηση των διαφορετικών μορφών του τουρισμού συχνά διαφοροποιείται, καθώς εξαρτάται από το θεωρητικό πλαίσιο και τα μεθοδολογικά κριτήρια που υιοθετεί ο κάθε ερευνητής. Παρόλα αυτά, για λόγους σαφήνειας και επιστημονικής συνέπειας, οι Jenkins και Lickorish (2004) προτείνουν μια δομημένη κατηγοριοποίηση, βασισμένη στα χαρακτηριστικά των ταξιδιωτών και στην κατεύθυνση των μετακινήσεών τους. Η διάκριση αυτή συμβάλλει στην καλύτερη κατανόηση και ανάλυση των τουριστικών ροών. Οι βασικές μορφές τουρισμού, σύμφωνα με την παραπάνω προσέγγιση, συνοψίζονται ως εξής:

- **Εγχώριος τουρισμός (Domestic Tourism):** Αναφέρεται στις μετακινήσεις ατόμων που κατοικούν μόνιμα σε μια χώρα και ταξιδεύουν εντός των γεωγραφικών της ορίων. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού ενισχύει κυρίως την εσωτερική οικονομία και συμβάλλει στην περιφερειακή ανάπτυξη.
- **Εξερχόμενος τουρισμός (Outbound Tourism):** Περιλαμβάνει τις ταξιδιωτικές δραστηριότητες των κατοίκων μιας χώρας που μεταβαίνουν στο εξωτερικό για τουριστικούς σκοπούς. Η συγκεκριμένη κατηγορία σχετίζεται άμεσα με την εξερχόμενη τουριστική δαπάνη και τις ροές προς άλλες χώρες.
- **Εισερχόμενος τουρισμός (Inbound Tourism):** Αφορά τους αλλοδαπούς επισκέπτες που εισέρχονται σε μια χώρα για τουρισμό. Αυτή η μορφή

τουρισμού αποτελεί βασικό παράγοντα αύξησης του εθνικού εισοδήματος μέσω της εισροής ξένου συναλλάγματος.

- **Εθνικός τουρισμός (National Tourism):** Συνιστά το άθροισμα του εγχώριου και του εξερχόμενου τουρισμού και αποτυπώνει συνολικά την τουριστική δραστηριότητα που σχετίζεται με τους μόνιμους κατοίκους μιας χώρας, είτε ταξιδεύουν στο εσωτερικό είτε στο εξωτερικό.
- **Διεθνής τουρισμός (International Tourism):** Εκπροσωπεί το σύνολο των τουριστικών μετακινήσεων που πραγματοποιούνται πέρα από τα εθνικά σύνορα, περιλαμβάνοντας τόσο τους εξερχόμενους όσο και τους εισερχόμενους τουρίστες. Η συγκεκριμένη κατηγορία έχει ιδιαίτερη σημασία για την παγκόσμια τουριστική αγορά.
- **Εσωτερικός τουρισμός (Internal Tourism):** Ορίζεται ως το άθροισμα του εγχώριου και του εισερχόμενου τουρισμού και εκφράζει την συνολική τουριστική δραστηριότητα που λαμβάνει χώρα εντός μιας χώρας, ανεξαρτήτως της υπηκοότητας των ταξιδιωτών.

Μαζικός Τουρισμός

Η κατηγοριοποίηση προκύπτει αναλόγως τα κριτήρια που θέτει ο ερευνητής, προκειμένου όμως να δημιουργηθεί μια πληρέστερη εικόνα για την ανάλυση αυτού του φαινομένου, πρέπει να ληφθούν υπόψη οι κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες τις εκάστοτε εποχής. Στην σύγχρονη ιστορία του τουρισμού επικρατέστερη μορφή τουρισμού είναι αυτή του Μαζικού Τουρισμού (mass tourism). Ο μαζικός τουρισμός αποτελεί την επικρατέστερη μορφή τουρισμού στην σύγχρονη εποχή, έχοντας ως κύριο χαρακτηριστικό την βραχυπρόθεσμη οικονομική ανάπτυξη, δίνοντας λιγότερη βάση στις περιβαλλοντικές και κοινωνικές επιπτώσεις. Φαίνεται ότι αυτή η μορφή τουρισμού προμηνύει πολλούς κινδύνους, διότι οδηγεί σε ανεξέλεγκτη και ασύμμετρη ανάπτυξη, υποκαθιστώντας το τουριστικό προϊόν του εκάστοτε προορισμού. Βασικό χαρακτηριστικό του μαζικού τουρισμού, είναι ο ομαδικός χαρακτήρας της οργάνωσης του ταξιδιού στις διάφορες δραστηριότητες που πραγματοποιούνται. Η ομαδικότητα, έγκειται στην οργάνωση της μετακίνησης και στην συγκέντρωση των τουριστών στον τόπο διαμονής. Τα άτομα, εντάσσονται σε ένα σύνολο με παρόμοιες ανάγκες, ανεξαρτήτως από το αν ικανοποιούνται πλήρως οι απαιτήσεις και επιθυμίες τους, έχοντας ως στόχο, ότι μέσα από την καλή

οργάνωση του ταξιδιού από τους διοργανωτές, θα επιτευχθεί ένα ελάχιστο επίπεδο ικανοποίησης.(Page S.,2003).Σύμφωνα με τον Τσάρτα (2010),ο τουρίστας τις περισσότερες φορές αντιμετωπίζεται ως προϊόν και όχι σαν πελάτης, μιας και η γνωριμία του τουρίστα με τον προορισμό δεν είναι ουσιαστική, καθώς δεν αποκομίζει στοιχεία από τον πολιτισμικό και φυσικό πλούτο της περιοχής, λόγω της μονοδιάστατης στροφής στην απόλαυση που σχετίζεται με τα 3S (sun, sea, sand). Επιπλέον, η στήριξη του μαζικού τουρισμού στην βραχυπρόθεσμη κερδοφορία, έχει ως αποτέλεσμα, μακροχρόνια, την υποβάθμιση του των κοινωνικών και περιβαλλοντικών χαρακτηριστικών του προορισμού. Αυτό συμβαίνει, λόγω της αδυναμίας ανταπόκρισης της φέρουσας ικανότητας του προορισμού στην διαρκώς αυξανόμενη προσέλευση ομάδων τουριστών, οδηγώντας στην ανεξέλεγκτη οικιστική ανάπτυξη και σπατάλη των υφιστάμενων πόρων. Τέλος, η χρήση των all inclusive πακέτων, οδηγεί στην υποβάθμιση των τοπικών μικρομεσαίων επιχειρήσεων της περιοχής, αλλά και γενικότερα υποβαθμίζει την εμπειρία του τουρίστα, χάνοντας την επαφή με την τοπική κοινωνία και τα πολιτισμικά χαρακτηριστικά αυτής.(Τσάρτας, 2010, Page, 2006)

Εναλλακτικός τουρισμός και ήπιες μορφές τουρισμού

Ο εναλλακτικός τουρισμός, εμφανίστηκε στα τέλη του 20^{ου} αιώνα, με στόχο την εξάλειψη των αρνητικών συνεπειών που έχει επιφέρει ο μαζικός τουρισμός στους τουριστικούς προορισμούς. Βασικοί στόχοι αποτελούν, η προστασία των φυσικών πόρων και της πολιτισμικής κληρονομιάς των τουριστικών περιοχών. Σύμφωνα με τον Ανδριώτη (2003), ο εναλλακτικός τουρισμός είναι όλες οι ολοκληρωμένες υπηρεσίες τουρισμού, με εξειδίκευση ως προς το προϊόν το οποίο προσφέρουν, αναλόγως των απαιτήσεων και των και των προτιμήσεων των τουριστών. Το βασικό χαρακτηριστικό των ήπιων μορφών τουρισμού είναι, ότι απευθύνονται σε εξειδικευμένο κοινό, με ανεπτυγμένη οικολογική συνείδηση, μιας και ο εναλλακτικός τουρισμός στοχεύει στην άρρηκτη σχέση της οικονομικής ανάπτυξης με την προστασία του περιβάλλοντος και της πολιτισμικής κληρονομιάς του τουριστικού προορισμού. Τέλος, ο εναλλακτικός τουρισμός, μπορεί να προσφέρει σημαντική λύση σε περιοχές, οι οποίες ταλανίζονται από την εποχικότητα που δημιουργεί ο μαζικός τουρισμός και η τουριστική ζήτηση περιορίζεται στους καλοκαιρινούς μήνες. Ο Butler (1999), σε μια προσπάθεια αποσαφήνισης του ορισμού του εναλλακτικού

τουρισμού, ορίζει 4 θεμελιώδεις άξονες προσανατολισμού, οι οποίοι είναι:

- Ο εναλλακτικός τουρισμός είναι η κύρια οικονομική δραστηριότητα της αειφόρου ανάπτυξης
- Η προστασία του περιβάλλοντος και των φυσικών πόρων, αποτελεί την μεγαλύτερη προτεραιότητα
- Τα μακροχρόνια οφέλη του της τουριστικής δραστηριότητας αφορούν την δημιουργία ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, μέσω του εναλλακτικού τουρισμού
- Η αποδοχή της τουριστικής δραστηριότητας ως μέρος του πλαισίου στρατηγικής για την βιώσιμη ανάπτυξη, μέσα από την ανάπτυξη που έχει ως βασικό στόχο την προστασία του ανθρωπογενούς και φυσικού περιβάλλοντος.

Σύμφωνα με τον Τσάρτα (2010), οι εναλλακτικές μορφές τουρισμού έχουν αρχίσει να συγκεντρώνουν σημαντικό ποσοστό ζήτησης, αλλά όσον αφορά την προσφορά, οι περισσότερες μορφές εναλλακτικού τουρισμού παρουσιάζουν αδυναμία, λόγω της έλλειψης κατάλληλων υποδομών και καταρτισμένου προσωπικού. «Ο ήπιος τουρισμός περιλαμβάνει ειδικές μορφές τουριστικής δραστηριότητας που εντάσσονται στο πλαίσιο της αειφόρου ανάπτυξης. Απευθύνεται κυρίως σε ταξιδιώτες με εξειδικευμένα ενδιαφέροντα, οι οποίοι επιδιώκουν αυθεντικές εμπειρίες, σεβόμενοι το φυσικό περιβάλλον. Η μορφή αυτή του τουρισμού ενισχύει τη διαδραστική σχέση μεταξύ επισκεπτών και του φυσικού τοπίου, των τοπικών κοινωνιών και των φορέων αυτοδιοίκησης, συμβάλλοντας στην ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας και κοινωνίας, ενώ ταυτόχρονα αναδεικνύει τη μοναδική πολιτιστική ταυτότητα κάθε περιοχής.» (Νόμος 4582/2018, ΦΕΚ 208/Α/11-12-2018)

Αγροτουρισμός:

«Αποτελεί έναν τύπο τουριστικής δραστηριότητας που αναπτύσσεται σε αγροτικές περιοχές και περιλαμβάνει την παροχή φιλοξενίας, εστίασης και άλλων τουριστικών υπηρεσιών σε εγκαταστάσεις που συνδέονται άμεσα με γεωργικές ή κτηνοτροφικές δραστηριότητες. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού συνδυάζει την εμπειρία της αγροτικής ζωής με συμμετοχή σε δραστηριότητες που σχετίζονται με την παραγωγή, ενώ ταυτόχρονα προάγει την προβολή και διατήρηση τόσο του φυσικού περιβάλλοντος όσο και του πολιτισμικά διαμορφωμένου αγροτικού τοπίου.»(Νόμος 4582/2018, ΦΕΚ 208/Α/11- 12-2018, Άρθρο 4)

Οικοτουρισμός:

Γνωστός και ως «πράσινος τουρισμός», συνιστά μία από τις πλέον διαδεδομένες μορφές τουρισμού της υπαίθρου, καθώς επιδιώκει τη σύνδεση της τουριστικής δραστηριότητας με το φυσικό περιβάλλον. Η ανάπτυξή του λαμβάνει χώρα κυρίως σε περιοχές με ιδιαίτερη οικολογική αξία, όπως είναι τα Εθνικά Πάρκα και οι προστατευόμενες ζώνες του δικτύου Natura 2000. Ο οικοτουρισμός περιλαμβάνει δραστηριότητες όπως η πεζοπορία, η εξερεύνηση της φύσης και άλλες μορφές ήπιας αναψυχής, οι οποίες διακρίνονται για τον χαμηλό περιβαλλοντικό τους αντίκτυπο. Παράλληλα, ενσωματώνουν παιδαγωγικά στοιχεία, ενισχύοντας την περιβαλλοντική ευαισθητοποίηση των επισκεπτών. (Νόμος 4582/2018, ΦΕΚ 208/Α/11-12-2018, Άρθρο 4)

Παράκτιος ή θαλάσσιος τουρισμός:

Ο θαλάσσιος ή παράκτιος τουρισμός περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα οργανωμένων τουριστικών υπηρεσιών και ψυχαγωγικών δραστηριοτήτων που λαμβάνουν χώρα τόσο στον θαλάσσιο χώρο όσο και κατά μήκος των ακτών ενός προορισμού. Πρόκειται για έναν τομέα με έντονη δυναμική και σημαντική ανάπτυξη τις τελευταίες δεκαετίες. Οι βασικές κατηγορίες του περιλαμβάνουν την κρουαζιέρα, τον τουρισμό γιώτινγκ, τις καταδυτικές δραστηριότητες, καθώς και ποικίλες μορφές θαλάσσιας ή παράκτιας αναψυχής.

Ο τουρισμός κρουαζιέρας αφορά ταξίδια αναψυχής με πλοία, τα οποία ακολουθούν προκαθορισμένα δρομολόγια και προσεγγίζουν διαφορετικούς λιμένες. Κατά τη διάρκεια αυτών των στάσεων, οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να εξερευνήσουν τουριστικά, πολιτιστικά και ιστορικά αξιοθέατα κάθε περιοχής, επιλέγοντας παράλληλα οργανωμένα πακέτα εκδρομών που τους προσφέρουν αυθεντικές εμπειρίες, όπως η γνωριμία με την τοπική γαστρονομία, την πολιτιστική κληρονομιά και τις παραδόσεις.

Ο τουρισμός γιώτινγκ (yachting) αναφέρεται σε θαλάσσιες περιηγήσεις με σκάφη ιδιωτικής ή ενοικιαζόμενης χρήσης, όπως ιστιοφόρα, θαλαμηγοί ή ταχύπλοα. Οι επισκέπτες έχουν τη δυνατότητα να σχεδιάσουν ευέλικτα το δικό τους ταξιδιωτικό πρόγραμμα, απολαμβάνοντας την ιδιωτικότητα, την ελεύθερη προσέγγιση

απομονωμένων παραλιών και την επίσκεψη σε τουριστικά λιμάνια, αγκυροβόλια και μαρίνες. Η εμπειρία συνοδεύεται συχνά από υπηρεσίες φιλοξενίας και εστίασης εντός των σκαφών, καθώς και δραστηριότητες αναψυχής, γνωριμία με τοπικές γεύσεις και πολιτιστικές δράσεις.

Οι θαλάσσιες και παράκτιες δραστηριότητες αναψυχής περιλαμβάνουν πλήθος ψυχαγωγικών επιλογών, τόσο εντός της θάλασσας όσο και στην παραλία. Ενδεικτικά, περιλαμβάνονται η κολύμβηση, τα ατομικά ή ομαδικά θαλάσσια αθλήματα (όπως θαλάσσιο σκι, ιστιοσανίδα, αλεξίπτωτο θαλάσσης), καθώς και οργανωμένες θαλάσσιες εκδρομές. Στην ακτογραμμή αναπτύσσονται επιπλέον αθλήματα και δραστηριότητες όπως το beach volley, το beach tennis, το ποδόσφαιρο άμμου, οι ρακέτες, καθώς και η ηλιοθεραπεία, που συνδυάζουν χαλάρωση με ελαφριά φυσική άσκηση.

Αθλητικός τουρισμός:

Ο αθλητικός τουρισμός αναφέρεται σε έναν τύπο τουριστικής δραστηριότητας που περιλαμβάνει είτε ενεργή είτε παθητική συμμετοχή σε αθλητικά δρώμενα και δραστηριότητες αναψυχής, τις οποίες επιλέγουν οι ταξιδιώτες στους προορισμούς των διακοπών τους. Οι βασικοί στόχοι αυτής της μορφής τουρισμού είναι η διασκέδαση, η βελτίωση της σωματικής κατάστασης, η υγεία και η ευεξία. Περιλαμβάνει:

- α) Ενεργή ενασχόληση με αθλήματα, ατομικά ή ομαδικά,
- β) Απόκτηση νέων δεξιοτήτων ή ενίσχυση των υπαρχουσών μέσω συμμετοχής σε προγράμματα αναψυχής,
- γ) Παθητική συμμετοχή, δηλαδή παρακολούθηση ως θεατές αγώνων ή διοργανώσεων,
- δ) Επισκέψεις σε τοποθεσίες με πολιτισμική ή ιστορική αξία για τον αθλητισμό,
- ε) Συμμετοχή ατόμων με αναπηρία σε δραστηριότητες που έχουν σχεδιαστεί με γνώμονα την προσβασιμότητα.

Ο συγκεκριμένος τύπος τουρισμού διακρίνεται σε δύο βασικές υποκατηγορίες:

1. Τουρισμός αθλητικών διοργανώσεων είναι μια ειδική μορφή αθλητικού τουρισμού, η οποία περιλαμβάνει:

- Τουρίστες/θεατές, που επιλέγουν να παρακολουθήσουν αθλητικούς αγώνες ή διοργανώσεις, συνδυάζοντας τον αθλητισμό με τις διακοπές τους στον εκάστοτε προορισμό
  - Αθλητές, προπονητές, δημοσιογράφοι και συνοδοί, που ταξιδεύουν για να συμμετάσχουν ή να καλύψουν αγωνιστικές δραστηριότητες, συχνά παρατείνοντας τη διαμονή τους για λόγους αναψυχής.
2. Τουρισμός υπαίθριων δραστηριοτήτων αθλητικής αναψυχής – περιπέτειας, πρόκειται για μορφή τουρισμού που απευθύνεται σε επισκέπτες που συμμετέχουν ενεργά σε μη αγωνιστικές, υπαίθριες δραστηριότητες με στόχο τη διασκέδαση και την εμπειρία περιπέτειας. Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιούνται σε ποικίλα φυσικά περιβάλλοντα – από θάλασσες και λίμνες μέχρι βουνά και ημιαστικές περιοχές – και κατατάσσονται ανάλογα με την έντασή τους:
- Ήπιες δραστηριότητες: περιπάτοι, πεζοπορία, ιππασία, τοξοβολία, κολύμβηση με εξοπλισμό, ομαδικά παιχνίδια εμπιστοσύνης (team building),
  - Εντατικές/Περιπετειώδεις δραστηριότητες: rafting, αναρρίχηση, ποδηλασία βουνού, κωπηλασία, σπηλαιολογία, canyoning, triathlon, χειμερινά σπορ (σκι, χιονοσανίδα, καταρρίχηση),
  - Αθλήματα υψηλού κινδύνου (extreme sports): ελεύθερη πτώση (skydiving), κατάδυση από βράχο (cliff diving), bungee jumping, paragliding.
3. Αθλητική Αναψυχή σε Τουριστικά Καταλύματα. Σε πολλές περιπτώσεις, τα ξενοδοχεία ή τουριστικά θέρετρα διαθέτουν κατάλληλη υποδομή για δραστηριότητες ευεξίας και γυμναστικής, όπως γυμναστήρια, κέντρα σπα, πισίνες, γήπεδα γκολφ ή αντισφαίρισης, καθώς και θεματικά πάρκα και εγκαταστάσεις θαλασσοθεραπείας. Εκεί διοργανώνονται προγράμματα από εξειδικευμένο προσωπικό (προπονητές ή εμπνευστές) για την υποστήριξη της φυσικής άσκησης των επισκεπτών.
4. Ποδηλατικός Τουρισμός. Πρόκειται για ειδική μορφή τουρισμού όπου το ποδήλατο αποτελεί τον κύριο τρόπο μετακίνησης και η ποδηλασία τον βασικό σκοπό του ταξιδιού. Οι ταξιδιώτες επιλέγουν είτε ημερήσιες διαδρομές γύρω

από μία βάση-προορισμό είτε ταξίδια πολλαπλών σταθμών, με διαμονή σε διαφορετικές περιοχές. Η ποδηλασία μπορεί να είναι χαλαρή, με έμφαση στο τοπίο και τη φύση, ή εντατική, επικεντρωμένη στη φυσική άσκηση.

5. Προπονητικός Τουρισμός. Αναφέρεται στην επιλογή ενός προορισμού από αθλητές ή ομάδες (επαγγελματικές ή ερασιτεχνικές) για την υλοποίηση προγραμμάτων προετοιμασίας ή αποκατάστασης. Οι δραστηριότητες αυτές πραγματοποιούνται κυρίως σε εξειδικευμένες αθλητικές εγκαταστάσεις, όπως προπονητικά κέντρα, και συνδέονται με την προσωρινή ή εποχιακή διαμονή των συμμετεχόντων.

Θρησκευτικός-προσκυνηματικός τουρισμός:

Ο θρησκευτικός τουρισμός περιλαμβάνει ένα ευρύ φάσμα τουριστικών δραστηριοτήτων που συνδέονται με ταξίδια ατομικά ή συλλογικά προς τοποθεσίες με ιδιαίτερη πνευματική, θρησκευτική, ιστορική ή πολιτισμική αξία. Οι τόποι αυτοί μπορεί να είναι ναοί, μονές, μνημεία, αρχιτεκτονικά σύνολα ή άλλες τοποθεσίες που αντανakλούν την εξέλιξη και την επιρροή της θρησκευτικής ζωής στον χρόνο. Οι επισκέπτες επιλέγουν τέτοιους προορισμούς είτε από ενδιαφέρον για τη θρησκεία, την ιστορία και τον πολιτισμό είτε για εκπαιδευτικούς λόγους.

Ο προσκυνηματικός τουρισμός αποτελεί μια ειδικότερη εκδοχή του θρησκευτικού τουρισμού και χαρακτηρίζεται από το κίνητρο της λατρευτικής προσέγγισης. Περιλαμβάνει επισκέψεις που στοχεύουν στην άσκηση της πίστης, την εκπλήρωση τάματος, τη συμμετοχή σε τελετουργίες και θρησκευτικές εκδηλώσεις, αλλά και την αναζήτηση πνευματικής ολοκλήρωσης ή καθοδήγησης.

Στο πλαίσιο αυτό, εντάσσονται και όλες οι σχετικές δραστηριότητες όπως διοργάνωση και συμμετοχή σε συνέδρια, πολιτιστικά ή θρησκευτικά δρώμενα που σχετίζονται με τη θρησκευτική παράδοση, την ιστορική εξέλιξη της θρησκευτικής δραστηριότητας ή την ανάδειξη θρησκευτικών μνημείων και τοποθεσιών. Οι δράσεις αυτές προέρχονται κυρίως από αναγνωρισμένες θρησκευτικές κοινότητες της χώρας και στοχεύουν στην προβολή της θρησκευτικής κληρονομιάς, των σχετικών εθίμων και των τοπικών εορτών, συμβάλλοντας έτσι στην κατανόηση του ρόλου της θρησκείας στην ιστορική και κοινωνική διαδρομή του τόπου.

Τουρισμός Υγείας:

Ο τουρισμός υγείας αποτελεί μια εξειδικευμένη κατηγορία τουριστικής δραστηριότητας, η οποία συνδέεται με την προσφορά υψηλής ποιότητας υπηρεσιών που στοχεύουν στη φροντίδα, πρόληψη και ενίσχυση της σωματικής, ψυχικής και πνευματικής υγείας των επισκεπτών. Οι παρεχόμενες υπηρεσίες ενδέχεται να συνδυάζονται με ψυχαγωγικές δραστηριότητες σε υποδομές ειδικά διαμορφωμένες και προσβάσιμες για όλους. Η συγκεκριμένη μορφή τουρισμού περιλαμβάνει επιμέρους κλάδους όπως τον ιατρικό, τον οδοντιατρικό, τον ιαματικό και τον τουρισμό ευεξίας.

1. **Ιατρικός Τουρισμός:** Πρόκειται για την ταξιδιωτική μετακίνηση ατόμων με συγκεκριμένες ιατρικές ανάγκες ή χρόνιες παθήσεις προς έναν προορισμό της επιλογής τους, με σκοπό την παροχή εξειδικευμένων υπηρεσιών πρωτοβάθμιας ή δευτεροβάθμιας υγειονομικής φροντίδας από αδειοδοτημένες δομές. Η επίσκεψη αυτή συνδυάζει την ιατρική φροντίδα με δραστηριότητες όπως η αναψυχή, η ξενάγηση, η διαμονή, η μετακίνηση και η γαστρονομία, εξυπηρετώντας τόσο τον ίδιο τον ασθενή όσο και τους συνοδούς του.
2. **Ιαματικός ή Θερμαλιστικός Τουρισμός:** Αναφέρεται στην επίσκεψη περιοχών που διαθέτουν φυσικούς ιαματικούς πόρους, αναγνωρισμένους για τις θεραπευτικές τους ιδιότητες. Οι επισκέπτες επιδιώκουν να συνδυάσουν την ξεκούραση με τη χρήση αυτών των φυσικών πόρων μέσω οργανωμένων εγκαταστάσεων, στοχεύοντας στη βελτίωση της συνολικής τους ευεξίας, τόσο σωματικής όσο και ψυχικής.
3. **Τουρισμός Ευεξίας:** Εστιάζει στην αναζωογόνηση του σώματος και του πνεύματος μέσα από υπηρεσίες υψηλού επιπέδου. Περιλαμβάνει δραστηριότητες που σχετίζονται με τη σωματική άσκηση, την αισθητική φροντίδα, τη διατροφή, την καταπολέμηση της γήρανσης, τη θαλασσοθεραπεία, τον διαλογισμό και γενικότερα τη βελτίωση της ποιότητας ζωής. Οι υπηρεσίες αυτές μπορούν να απολαμβάνονται είτε ατομικά είτε σε οργανωμένα ομαδικά προγράμματα.

Γεωτουρισμός:

Ο γεωτουρισμός συνιστά μια ειδική μορφή τουρισμού υπαίθρου που εντάσσεται στο πλαίσιο της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης. Το επίκεντρό του εστιάζεται στην ανάδειξη, την ερμηνεία και τη διατήρηση των γεωλογικών και γεωμορφολογικών χαρακτηριστικών των τουριστικών προορισμών, με ιδιαίτερη έμφαση στη γεωποικιλότητα και τη γεωκληρονομιά της περιοχής. Βασικό κίνητρο των γεωτουριστών αποτελεί η απόκτηση εμπειριών, η εμβάθυνση της γνώσης και η αισθητική απόλαυση που προκύπτει από τη μελέτη και εξερεύνηση του αβιοτικού περιβάλλοντος.

Οι γεώτοποι που αποτελούν σημεία αναφοράς για τον γεωτουρισμό περιλαμβάνουν, ενδεικτικά, τοποθεσίες γεωλογικής σημασίας όπως γεωμορφολογικοί σχηματισμοί, απολιθωμένα δάση, ενεργά ηφαίστεια, σπηλαιώδεις σχηματισμοί, φαράγγια, ρήγματα και αναγνωρισμένα γεωπάρκα. Στο πλαίσιο αυτής της μορφής τουρισμού προωθούνται ήπιες δραστηριότητες αναψυχής και περιήγησης στη φύση, καθώς και δράσεις με επιστημονικό ή εκπαιδευτικό προσανατολισμό.

Επιπρόσθετα, ο γεωτουρισμός συμβάλλει ουσιαστικά στην ενίσχυση της περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης και στη βιώσιμη διαχείριση του φυσικού περιβάλλοντος, εστιάζοντας στην ανάγκη προστασίας και ανάδειξης της γεωλογικής κληρονομιάς (Ν. 4582/2018, ΦΕΚ 208/Α/11-12-2018, Άρθρο 4).

Πολιτιστικός τουρισμός:

Ο πολιτιστικός τουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουριστικής δραστηριότητας που εστιάζει στην επαφή των επισκεπτών με την ιστορική πορεία, τις πολιτιστικές αξίες, την παράδοση, καθώς και τα σύγχρονα πολιτιστικά στοιχεία μιας χώρας. Μέσα από δραστηριότητες αναψυχής, οι τουρίστες έχουν την ευκαιρία να γνωρίσουν σε βάθος την ταυτότητα και την κουλτούρα ενός λαού. Οι κύριες μορφές δραστηριοτήτων περιλαμβάνουν:

α) Επισκέψεις και πολιτιστικές περιηγήσεις που αποσκοπούν στη γνωριμία με την υλική και άυλη πολιτιστική κληρονομιά ενός τόπου. Στις δραστηριότητες αυτές εντάσσονται επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, μουσεία, μνημεία

αρχιτεκτονικής σημασίας, παραδοσιακούς οικισμούς, πολιτιστικά ιδρύματα, καθώς και σε χώρους που συνδέονται με τη μυθολογία, τις τέχνες (μουσική, θέατρο, κινηματογράφος, φωτογραφία, λογοτεχνία) και τη φιλοσοφία. Επιπλέον, περιλαμβάνονται δράσεις όπως η αναβίωση ιστορικών ή μυθολογικών γεγονότων, καθώς και η αξιοποίηση ψηφιακών πολιτιστικών εμπειριών.

β) Θεματικές πολιτιστικές διαδρομές, οι οποίες οργανώνονται με βάση μια κοινή θεματική ενότητα πολιτιστικού, ιστορικού ή βιωματικού χαρακτήρα και συνδυάζουν την εκπαίδευση με την ψυχαγωγία. Αυτές οι διαδρομές μπορεί να περιλαμβάνουν τόσο φυσικά όσο και ανθρώπινα δημιουργημένα αξιοθέατα.

γ) Πολιτιστικά δρώμενα και φεστιβάλ, που προσφέρουν στους επισκέπτες τη δυνατότητα να συμμετάσχουν ενεργά ή να παρακολουθήσουν οργανωμένες δραστηριότητες, αποκτώντας αυθεντικές εμπειρίες και ερχόμενοι σε επαφή με την ιδιαιτερότητα κάθε περιοχής.

Μορφές που εντάσσονται στο πλαίσιο του πολιτιστικού τουρισμού είναι, μεταξύ άλλων, ο αστικός τουρισμός (σε πόλεις με πολιτιστική δραστηριότητα), ο τουρισμός νέων, ο τουρισμός ηλικιωμένων, ο γαμήλιος τουρισμός, καθώς και ο τουρισμός που σχετίζεται με την παραγωγή κινηματογραφικών και τηλεοπτικών έργων.

Πολιτιστικός αστικός τουρισμός – τουρισμός πόλεων: Ο πολιτιστικός αστικός τουρισμός, γνωστός και ως city breaks ή city trip, αναφέρεται σε ταξίδια αναψυχής σε πόλεις που μπορεί να έχουν μικρή ή μεγαλύτερη διάρκεια. Οι τουρίστες επιλέγουν αυτούς τους προορισμούς για να ζήσουν πλούσιες εμπειρίες, οι οποίες περιλαμβάνουν την εξερεύνηση της ιστορίας και του πολιτισμού της πόλης, τη γνωριμία με τον σύγχρονο τρόπο ζωής, καθώς και τη συμμετοχή σε εκδρομές, ξεναγήσεις, επισκέψεις σε μνημεία και αξιοθέατα. Επιπλέον, η ψυχαγωγία, η διασκέδαση, η γαστρονομία και οι αγορές αποτελούν σημαντικά στοιχεία της εμπειρίας. Παράλληλα, πολλοί επιλέγουν το city break για να παρακολουθήσουν διεθνείς εκθέσεις, πολιτιστικά φεστιβάλ, κορυφαίες αθλητικές ή άλλες σύγχρονες εκδηλώσεις, συνδυάζοντας έτσι τις δραστηριότητές τους με την παραμονή τους στην πόλη και αποκομίζοντας ολοκληρωμένες εμπειρίες.

Συνεδριακός Τουρισμός: Ο συνεδριακός τουρισμός αποτελεί μια ειδική μορφή τουρισμού που αφορά τη διοργάνωση και παρακολούθηση συναντήσεων, συνεδρίων, διασκέψεων, ημερίδων, επιμορφωτικών σεμιναρίων, ταξιδιών κινήτρων και εκθέσεων, με σκοπό την επαγγελματική ή επιστημονική ενημέρωση και την ανταλλαγή γνώσεων και απόψεων μεταξύ των συμμετεχόντων. Ο συγκεκριμένος τύπος τουρισμού απευθύνεται κυρίως σε άτομα με κοινά επαγγελματικά ή επιστημονικά ενδιαφέροντα.

Βασικό χαρακτηριστικό του συνεδριακού τουρισμού είναι ότι προσελκύει επισκέπτες για μικρής διάρκειας διαμονές, οι οποίες πραγματοποιούνται καθ' όλη τη διάρκεια του έτους, συμβάλλοντας στην επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου και στην ενίσχυση της τοπικής οικονομίας σε περιόδους χαμηλής τουριστικής ζήτησης.

1.3 Τουριστική Ανάπτυξη

Η τουριστική ανάπτυξη τυπικά περνά από διάφορα στάδια, καθένα από τα οποία χαρακτηρίζεται από ξεχωριστά χαρακτηριστικά και προκλήσεις. Αυτά τα στάδια χρησιμοποιούνται συχνά για να περιγράψουν την εξέλιξη της τουριστικής βιομηχανίας ενός προορισμού. Παρακάτω, σύμφωνα με τον Butler (1980) παρουσιάζονται τα έξι στάδια ανάπτυξης ενός τουριστικού προορισμού:

- **Στάδιο εξερεύνησης (exploration):** Στο πρώτο στάδιο, οι ελάχιστοι τουρίστες που καταφθάνουν στην περιοχή, έλκονται από τα φυσικά και πολιτισμικά της χαρακτηριστικά, χωρίς να υπάρχουν τουριστικές υποδομές.
- **Στάδιο Συμμετοχής (involvement):** Σε αυτό το στάδιο, ο προορισμός κερδίζει κάποια αναγνώριση μεταξύ των ταξιδιωτών. Βασικές υποδομές όπως δρόμοι και καταλύματα αρχίζουν να αναπτύσσονται. Η τοπική κοινωνία μπορεί να αρχίσει να παρέχει υπηρεσίες για τους τουρίστες.
- **Στάδιο Ανάπτυξης (development):** Ο τουρισμός γνωρίζει σημαντική ανάπτυξη σε αυτό το στάδιο. Η υποδομή βελτιώνεται, συμπεριλαμβανομένης της κατασκευής ξενοδοχείων, αεροδρομίων και άλλων εγκαταστάσεων. Οι προσπάθειες μάρκετινγκ αυξάνονται για να προσελκύσουν περισσότερους τουρίστες. Διευρύνονται οι ευκαιρίες απασχόλησης στον τουριστικό τομέα.
- **Στάδιο ενοποίησης (consolidation):** Ο προορισμός καθιερώνεται ως τουριστικό hotspot. Οι επιχειρήσεις που σχετίζονται με τον τουρισμό

ευδοκιμούν και η βιομηχανία συνεισφέρει σημαντικά στην τοπική οικονομία. Εντείνεται ο ανταγωνισμός μεταξύ των τουριστικών επιχειρήσεων. Μπορεί να προκύψουν περιβαλλοντικά και κοινωνικά ζητήματα λόγω αυξημένου αριθμού επισκεπτών.

- Στάδιο Στασιμότητας (stagnation): Σε αυτό το στάδιο, ο προορισμός μπορεί να παρουσιάσει βραδύτερη ανάπτυξη στις αφίξεις τουρισμού. Ο αρχικός ενθουσιασμός για τον προορισμό μπορεί να υποχωρήσει. Η υποδομή μπορεί να καταστραφεί χωρίς την κατάλληλη συντήρηση. Μπορεί να υπάρχει ανάγκη για rebranding ή διαφοροποίηση για την προσέλκυση νέων επισκεπτών.
- Στάδιο απόρριψης (decline): Ο τουρισμός αρχίζει να μειώνεται λόγω διαφόρων παραγόντων, όπως η αλλαγή των ταξιδιωτικών προτιμήσεων ή αρνητική δημοσιότητα. Οι υποδομές και τα καταλύματα μπορεί να είναι ξεπερασμένα. Οι επιχειρήσεις αγωνίζονται και η τοπική οικονομία επηρεάζεται. Οι προσπάθειες για την τόνωση του τουρισμού είναι αναγκαίες.

2 Βιώσιμη Ανάπτυξη

Η έννοια της βιώσιμης ανάπτυξης διαμορφώθηκε ως θεωρητικό και πρακτικό πλαίσιο στον 21ο αιώνα και αποτελεί πλέον βασικό σημείο αναφοράς για επιστήμονες που ασχολούνται με ζητήματα ανάπτυξης, περιβάλλοντος και κοινωνίας. Παράλληλα, η βιώσιμη ανάπτυξη απασχολεί ενεργά και τους πολίτες που προβληματίζονται σχετικά με τις προκλήσεις και τις ανισορροπίες του σύγχρονου κόσμου. Η σημασία της υπερβαίνει την απλή περιβαλλοντική προστασία, καθώς συνδέεται με τη δημιουργία νέων περιβαλλοντικών και αναπτυξιακών διαδικασιών που στοχεύουν στην αναδιαμόρφωση των συστημάτων αξιών και προτεραιοτήτων της κοινωνίας.

Η βιώσιμη ανάπτυξη αναφέρεται στην προοδευτική αύξηση της παραγωγής αγαθών και υπηρεσιών μέσα σε ένα οικονομικό σύστημα, με τη διαρκή επιδίωξη να συνδυάζεται η οικονομική πρόοδος με την περιβαλλοντική προστασία και τη μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των φυσικών πόρων. Ο ευρύτερα αποδεκτός ορισμός της έννοιας δόθηκε από την τότε πρωθυπουργό της Νορβηγίας, Gro Harlem Brundtland, η οποία περιγράφει τη βιώσιμη ανάπτυξη ως «την ανάπτυξη που

καλύπτει τις ανάγκες της παρούσας γενιάς χωρίς να διακυβεύει την ικανότητα των μελλοντικών γενεών να ικανοποιήσουν τις δικές τους ανάγκες».

Η βιώσιμη ανάπτυξη βασίζεται σε τρεις αλληλοσυνδεόμενες διαστάσεις: την οικονομία, την κοινωνία και το περιβάλλον. Η ισορροπία και η αλληλεπίδραση αυτών των παραμέτρων επιδιώκουν τη δημιουργία μιας κοινωνίας με δίκαιη κατανομή των ευκαιριών και ισότητα στην πρόσβαση στους πόρους. Στόχος είναι να διατηρηθεί η περιβαλλοντική ακεραιότητα και να εξασφαλιστεί η οικονομική ανάπτυξη χωρίς να διαταράσσεται η κοινωνική συνοχή. Για να επιτευχθούν ουσιαστικά αποτελέσματα, οι αρχές της βιώσιμης ανάπτυξης πρέπει να εφαρμόζονται ταυτόχρονα σε τοπικό, εθνικό και παγκόσμιο επίπεδο.

Στη σχετική βιβλιογραφία, οι όροι «αειφορία» και «αειφόρος ανάπτυξη» χρησιμοποιούνται συχνά ως συνώνυμα της βιώσιμης ανάπτυξης, ωστόσο ο όρος που φαίνεται να αποδίδει πιο ολοκληρωμένα την έννοια είναι η «βιωσιμότητα». Η βιωσιμότητα εστιάζει στη βελτίωση της διαχείρισης των φυσικών και ανθρωπογενών συστημάτων μέσω της βαθύτερης κατανόησης και της συστηματικής γνώσης. Κεντρικός στόχος της είναι η διασφάλιση της ανθρώπινης επιβίωσης, γεγονός που καθιστά τη βιωσιμότητα μία έννοια με έντονα ανθρωποκεντρικό χαρακτήρα.

Σε αντίθεση με τα κλασικά οικονομικά μοντέλα που βασίζονται στην αρχή της απεριόριστης ανάπτυξης και συνεχούς μεγέθυνσης, η βιωσιμότητα προϋποθέτει την αποδοχή ορίων και περιορισμών, τόσο σε επίπεδο κατανάλωσης όσο και στην εκμετάλλευση των φυσικών πόρων.

2.1 Στόχοι Ανάπτυξης της Χιλιετίας Ηνωμένων Εθνών έως 2015

Στις 6 Σεπτεμβρίου 2000, οι ηγέτες των κρατών μελών του Οργανισμού Ηνωμένων Εθνών συγκεντρώθηκαν στη Νέα Υόρκη με σκοπό τη διαμόρφωση ενός στρατηγικού σχεδίου δράσης έως το 2015, προκειμένου να αντιμετωπιστούν κρίσιμες παγκόσμιες προκλήσεις. Το αποτέλεσμα αυτής της Διάσκεψης αποτέλεσε η «Διακήρυξη της Χιλιετίας», η οποία εδραζόταν στις θεμελιώδεις αρχές του ΟΗΕ για την προαγωγή της ειρήνης και της δικαιοσύνης σε παγκόσμιο επίπεδο. Οι στόχοι που ορίστηκαν ήταν δεσμευτικοί και αντανακλούσαν τη βούληση της διεθνούς κοινότητας να περιορίσει την ακραία φτώχεια. Οι στόχοι αυτοί, γνωστοί ως Στόχοι Ανάπτυξης της

Χιλιετίας (Millennium Development Goals – MDGs), αποτέλεσαν ένα από τα πλέον φιλόδοξα αναπτυξιακά εγχειρήματα με παγκόσμια αποδοχή. Στο σύνολό τους περιλάμβαναν οκτώ βασικούς άξονες, από την εξάλειψη της ακραίας φτώχειας (Στόχος 1) έως την προώθηση της παγκόσμιας συνεργασίας για την ανάπτυξη (Στόχος 8). Οι MDGs περιελάμβαναν ένα ολοκληρωμένο πλαίσιο δράσεων που στοχεύουν στην ενδυνάμωση και υποστήριξη των πλέον ευάλωτων και περιθωριοποιημένων πληθυσμών διεθνώς.

Εικόνα 1: : Στόχοι ανάπτυξης Χιλιετίας Ηνωμένων Εθνών

United Nations, *Millennium Development Goals: Eradicate extreme poverty and hunger*. Retrieved from <https://www.un.org/millenniumgoals/poverty.shtml>

Παρακάτω παρουσιάζονται οι Στόχοι Ανάπτυξης Χιλιετίας Ηνωμένων εθνών:

Στόχος 1^{ος} Εξάλειψη ακραίας φτώχειας και πείνας.

Ο πρώτος στόχος των Millennium Development Goals (MDGs) ήταν η μείωση της ακραίας φτώχειας και της πείνας. Η προσπάθεια να μειωθεί κατά το ήμισυ ο αριθμός των ατόμων με εισόδημα κάτω από 1,25 δολάρια ημερησίως, που ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας, επιτεύχθηκε πέντε χρόνια πριν από την προκαθορισμένη προθεσμία του 2015. Το ποσοστό των ατόμων αυτών μειώθηκε στο 14% έως το τέλος της αναφερόμενης περιόδου, ωστόσο, εκείνη την περίοδο, περισσότεροι από 800 εκατομμύρια άνθρωποι παγκοσμίως συνέχιζαν να ζουν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας. Για να ενισχυθεί η εφαρμογή αυτού του φιλόδοξου σχεδίου, ο τότε Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Κόφι Άναν, συγκρότησε μια ειδική Ομάδα Εργασίας (Task Force), με επικεφαλής τον καθηγητή Τζέφρι Σακς, ο οποίος ανέλαβε τον ρόλο του Ειδικού Συμβούλου του Γενικού Γραμματέα για τους Στόχους Ανάπτυξης της Χιλιετίας.

Στόχος 2^{ος} Εξασφάλιση πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης παγκόσμια.

Αφορούσε την καθολική πρωτοβάθμια εκπαίδευση, με σκοπό να διασφαλιστεί ότι όλα τα αγόρια και τα κορίτσια παγκοσμίως θα ολοκληρώσουν το πρωτοβάθμιο επίπεδο εκπαίδευσης. Μέχρι το 2015, το ποσοστό εγγραφής στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση στις αναπτυσσόμενες χώρες είχε αυξηθεί σημαντικά, φτάνοντας περίπου στο 91%, σε σύγκριση με το 83% το 2000. Ο αριθμός των παιδιών που βρίσκονταν εκτός δημοτικού σχολείου παγκοσμίως μειώθηκε σχεδόν στο μισό, από 100 εκατομμύρια το 2000 σε περίπου 57 εκατομμύρια το 2015. Ιδιαίτερα στην Υποσαχάρια Αφρική, μεταξύ 1990 και 2012, ο αριθμός των εγγεγραμμένων παιδιών στο δημοτικό σχολείο σχεδόν διπλασιάστηκε, από 62 σε 149 εκατομμύρια. Ωστόσο, παρατηρήθηκαν σημαντικές ανισότητες, καθώς τα παιδιά από τα φτωχότερα νοικοκυριά στις αναπτυσσόμενες περιοχές είχαν τετραπλάσιες πιθανότητες να μην φοιτήσουν στο σχολείο σε σύγκριση με εκείνα από τα πιο ευκατάστατα νοικοκυριά. Επιπλέον, το ποσοστό αλφαριθμητισμού μεταξύ των νέων ηλικίας 15 έως 24 ετών αυξήθηκε παγκοσμίως από 83% το 1990 σε 91% το 2015.

Στόχος 3^{ος} Προώθηση της ισότητας των δύο φύλων και ενδυνάμωση των γυναικών.

Προώθηση της ισότητας των φύλων και στην ενδυνάμωση των γυναικών. Σε περίπου δύο τρίτα των αναπτυσσόμενων χωρών έχει επιτευχθεί ισότητα των φύλων στην πρωτοβάθμια εκπαίδευση. Σε παγκόσμιο επίπεδο, περίπου το 75% των ανδρών σε παραγωγική ηλικία συμμετέχουν στην αγορά εργασίας, ενώ μόνο το 50% των γυναικών στην ίδια ηλικιακή ομάδα απασχολούνται. Το 2015, οι γυναίκες αποτελούσαν το 41% του συνόλου των αμειβόμενων εργαζομένων εκτός του γεωργικού τομέα, ποσοστό αυξημένο σε σχέση με το 35% του 1990. Παράλληλα, η μέση αναλογία γυναικών στα κοινοβούλια σχεδόν διπλασιάστηκε την τελευταία εικοσαετία, ωστόσο η εκπροσώπηση των γυναικών παραμένει περιορισμένη, καθώς μόνο ένα στα πέντε μέλη είναι γυναίκα.

Στόχος 4^{ος} Μείωση της παιδικής θνησιμότητας.

Ο τέταρτος στόχος επικεντρώνεται στη μείωση της παιδικής θνησιμότητας. Από το 1990 έως το 2015, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος, καθώς οι θάνατοι παιδιών κάτω

των πέντε ετών μειώθηκαν από 90 σε 43 ανά 1.000 γεννήσεις, ποσοστό που αντιστοιχεί σε μείωση άνω του 50%. Η μείωση αυτή επιταχύνθηκε παγκοσμίως από τις αρχές της δεκαετίας του 1990, ενώ σημαντικό ρόλο διαδραμάτισε η εκστρατεία εμβολιασμού κατά της ιλαράς, η οποία απέτρεψε περίπου 15,6 εκατομμύρια θανάτους από το 2000 έως το 2013. Το 84% των παιδιών παγκοσμίως είχαν λάβει τουλάχιστον μία δόση εμβολίου το 2013. Παρά τις προόδους, το 2015 καθημερινά εξακολουθούσαν να πεθαίνουν περίπου 16.000 παιδιά από αιτίες που θα μπορούσαν να είχαν προληφθεί. Συνεπώς, η μείωση της παιδικής θνησιμότητας πρέπει να παραμείνει προτεραιότητα και στη μελλοντική αναπτυξιακή στρατηγική.

Στόχος 5^{ος} Βελτίωση της μητρικής υγείας.

Η βελτίωση της υγείας των μητέρων αποτέλεσε βασική προτεραιότητα των Στόχων Ανάπτυξης της Χιλιετίας. Από το 1990 έως το 2015, ο δείκτης μητρικής θνησιμότητας μειώθηκε σχεδόν κατά το ήμισυ, με το μεγαλύτερο μέρος αυτής της προόδου να σημειώνεται πριν το έτος 2000. Το 2014, το 71% των γεννήσεων παγκοσμίως πραγματοποιούνταν με την παρουσία εξειδικευμένου νοσηλευτικού ή ιατρικού προσωπικού, έναντι 59% το 1990. Ωστόσο, παρατηρούνται έντονες ανισότητες μεταξύ αγροτικών και αστικών περιοχών στις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς μόνο το 50% των γεννήσεων στην ύπαιθρο υποστηρίζονται από κατάλληλα εκπαιδευμένο προσωπικό, σε αντίθεση με το 87% στις πόλεις. Επιπλέον, μόλις οι μισές έγκυες γυναίκες στις αναπτυσσόμενες περιοχές πραγματοποιούν τις τέσσερις συνιστώμενες προγεννητικές εξετάσεις. Σημαντική αδυναμία παραμένει η έλλειψη αξιόπιστων δεδομένων, καθώς μόνο το 51% των κρατών διαθέτουν καταγεγραμμένα στοιχεία για τις αιτίες των μητρικών θανάτων.

Στόχος 6^{ος} Καταπολέμηση του HIV/AIDS, της ελονοσίας και άλλων ασθενειών.

Η αντιμετώπιση παγκόσμιων υγειονομικών κρίσεων, όπως ο HIV/AIDS, η ελονοσία και η φυματίωση, υπήρξε καθοριστικός άξονας των Στόχων Ανάπτυξης της Χιλιετίας. Οι νέες λοιμώξεις από τον ιό HIV μειώθηκαν περίπου κατά 40% μεταξύ 2000 και 2013, από 3,5 εκατομμύρια σε 2,1 εκατομμύρια ετησίως. Παράλληλα, η πρόσβαση στην αντιρετροϊκή θεραπεία αυξήθηκε θεαματικά: από μόλις 800.000 ασθενείς το 2003, ο αριθμός έφτασε τα 13,6 εκατομμύρια έως τον Ιούνιο του 2014. Ωστόσο, σημαντικά κενά παραμένουν, όπως καταδεικνύεται από το γεγονός ότι λιγότερο από

το 40% των νέων ηλικίας 15–24 ετών στην Υποσαχάρια Αφρική είχαν πλήρη και σωστή γνώση για τον ιό HIV το 2014.

Η μάχη κατά της ελονοσίας κατέγραψε επίσης εντυπωσιακή πρόοδο. Η ευρεία εφαρμογή προγραμμάτων πρόληψης και εμβολιασμών συνέβαλε στην αποτροπή περισσότερων από 6,2 εκατομμυρίων θανάτων μεταξύ 2000 και 2015. Αντίστοιχα, στην περίπτωση της φυματίωσης, οι δράσεις πρόληψης, έγκαιρης διάγνωσης και θεραπείας οδήγησαν στη διάσωση περίπου 37 εκατομμυρίων ζωών κατά την περίοδο 2000–2013, επιβεβαιώνοντας την αποτελεσματικότητα των παρεμβάσεων δημόσιας υγείας.

Στόχος 7^{ος} Εξασφάλιση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

Η προώθηση της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας αποτέλεσε κρίσιμο πυλώνα των Στόχων Ανάπτυξης της Χιλιετίας, με ουσιαστικές επιτυχίες αλλά και προκλήσεις. Σημαντικό επίτευγμα συνιστά η σχεδόν πλήρης εξάλειψη των ουσιών που καταστρέφουν το όζον, γεγονός που επέτρεψε την αναμενόμενη ανάκαμψη του στρώματος του όζοντος έως τα μέσα του 21ου αιώνα. Ωστόσο, οι παγκόσμιες εκπομπές διοξειδίου του άνθρακα αυξήθηκαν πάνω από 50% σε σύγκριση με το 1990, καταδεικνύοντας την επιτακτική ανάγκη για αποτελεσματικότερες πολιτικές περιορισμού των εκπομπών αερίων του θερμοκηπίου.

Στον τομέα της πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες ύδρευσης και υγιεινής, σημειώθηκε σημαντική πρόοδος. Το 2015, το 91% του παγκόσμιου πληθυσμού είχε πρόσβαση σε βελτιωμένη πηγή πόσιμου νερού, έναντι 76% το 1990. Επιπλέον, περίπου 2,1 δισεκατομμύρια άτομα απέκτησαν πρόσβαση σε ασφαλέστερες συνθήκες υγιεινής, ενώ η πρακτική της υπαίθριας αφόδευσης μειώθηκε σχεδόν κατά το ήμισυ σε παγκόσμιο επίπεδο.

Αξιοσημείωτη είναι και η πρόοδος στον περιορισμό των παραγκουπόλεων: μεταξύ 2000 και 2014, το ποσοστό του αστικού πληθυσμού που διαβιούσε σε τέτοιες συνθήκες στις αναπτυσσόμενες περιοχές μειώθηκε από 39,4% σε 29,7%. Παρότι οι δείκτες αυτοί καταδεικνύουν σημαντική βελτίωση, η περιβαλλοντική αειφορία εξακολουθεί να συνιστά πρόκληση που απαιτεί μακροπρόθεσμες στρατηγικές και διεθνή συνεργασία.

Στόχος 8^{ος} Ανάπτυξη μιας παγκόσμιας συνεργασίας για την Ανάπτυξη.

Έως το 2014, το 79% των εισαγόμενων προϊόντων από αναπτυσσόμενες προς ανεπτυγμένες χώρες απαλλάσσονταν από δασμούς, γεγονός που αποτυπώνει μια θετική τάση ενίσχυσης του διεθνούς εμπορίου και οικονομικής ενσωμάτωσης. Επιπλέον, η αναλογία του κόστους εξυπηρέτησης του εξωτερικού χρέους προς τις εξαγωγές μειώθηκε σημαντικά στις αναπτυσσόμενες οικονομίες – από 12% το 2000 σε μόλις 3% το 2013 – γεγονός που βελτίωσε τις δημοσιονομικές τους δυνατότητες. Στο πεδίο της τεχνολογίας και των τηλεπικοινωνιών, το 95% του παγκόσμιου πληθυσμού κάλυπτεται από δίκτυα κινητής τηλεφωνίας, αν και οι ανισότητες παρέμειναν έντονες στον τομέα της ψηφιακής πρόσβασης: μόλις το 1/3 του πληθυσμού στις αναπτυσσόμενες χώρες είχε πρόσβαση στο Διαδίκτυο, σε σύγκριση με 82% στις ανεπτυγμένες χώρες.

Η εκπόνηση στρατηγικής για την επίτευξη των MDGs βασίστηκε στη συνεργασία διεπιστημονικών θεματικών ομάδων, οι οποίες ενσωμάτωσαν τη γνώση άνω των 250 εμπειρογνομόνων από όλο τον κόσμο – από ακαδημαϊκούς και πολιτικούς, έως εκπροσώπους του ΟΗΕ, της Παγκόσμιας Τράπεζας, του ΔΝΤ και της κοινωνίας των πολιτών. Ο πρωταρχικός στόχος των σχετικών παρεμβάσεων ήταν η ολιστική εξάλειψη της ακραίας φτώχειας, σε όλες της τις εκφάνσεις: οικονομική αποστέρηση, επισιτιστική ανασφάλεια, έλλειψη πρόσβασης σε υπηρεσίες υγείας, ανεπαρκείς συνθήκες στέγασης, κοινωνικός αποκλεισμός, και ανισότητες φύλου.

Η επιτυχής εφαρμογή των MDGs προϋπέθετε τη διαμόρφωση ενός συντονισμένου παγκόσμιου σχεδίου δράσης, που θα συνδύαζε επενδύσεις και θεσμικές μεταρρυθμίσεις στους τομείς της Δημόσιας Διοίκησης, των υποδομών και της ανάπτυξης ανθρώπινου δυναμικού. Παρόλα αυτά, η επιδείνωση της ποιότητας των δημόσιων υπηρεσιών σε χώρες με χαμηλό εισόδημα ανέδειξε την ανάγκη για ευρύτερη ενδυνάμωση του δημόσιου τομέα.

Ιδιαίτερης σημασίας αναδείχθηκε ο ρόλος της Κοινωνίας των Πολιτών (ΚτΠ), καθώς οι οργανώσεις της δραστηριοποιούνται ενεργά επί δεκαετίες σε ζητήματα κοινωνικής δικαιοσύνης, όπως η καταπολέμηση της φτώχειας, της πείνας και του αναλφαριθμητισμού, αλλά και στην προάσπιση της ισότητας των φύλων και της περιβαλλοντικής βιωσιμότητας. Η συνεργασία μεταξύ οργανώσεων βάσης και

τοπικών κοινοτήτων αποτέλεσε καταλύτη για τη βιωσιμότητα των δράσεων, καθιστώντας σαφές πως απαιτείται συλλογικός σχεδιασμός πολιτικών για την επιτυχή εφαρμογή των στρατηγικών.

Ταυτόχρονα, επισημάνθηκε η αναγκαιότητα ενεργού συμμετοχής του ιδιωτικού τομέα στην επίτευξη των αναπτυξιακών στόχων. Η υπεύθυνη επιχειρηματική συμπεριφορά, οι συμπράξεις δημόσιου και ιδιωτικού τομέα (ΣΔΙΤ) και η ενίσχυση της εταιρικής κοινωνικής ευθύνης ορίστηκαν ως βασικά στοιχεία για την ενδυνάμωση του ρόλου της επιχειρηματικής κοινότητας στη δημιουργία απασχόλησης και τη διασφάλιση της κοινωνικής ευημερίας.

Παράλληλα, η έλλειψη πρόσβασης σε χρηματοδοτικά εργαλεία για ευάλωτες κοινωνικές ομάδες υπογράμμισε την αναγκαιότητα στήριξης από ιδρύματα με κοινωνικό προσανατολισμό. Ενδεικτικό παράδειγμα αποτελεί η Grameen Trust του βραβευμένου με Νόμπελ Ειρήνης Muhammad Yunus, η οποία εστιάζει στη μικροχρηματοδότηση, την τεχνική υποστήριξη και την ανάπτυξη κοινωνικών πρωτοβουλιών με στόχο την καταπολέμηση της φτώχειας.

Κατά τον απολογισμό των MDGs το 2015, ο Γενικός Γραμματέας του ΟΗΕ, Ban Ki-moon, σημείωσε πως παρά τα σημαντικά βήματα προόδου, το 60% των ατόμων που διαβιούν σε συνθήκες ακραίας φτώχειας εντοπίζονται σε πέντε μόλις χώρες. Η εμπειρία των τελευταίων δεκαπέντε ετών κατέδειξε ότι για την επίτευξη φιλόδοξων στόχων απαιτείται ισχυρή πολιτική βούληση, διαρκής διεθνής συνεργασία και μακροπρόθεσμος σχεδιασμός. Η ένταξη της οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής διάστασης της βιωσιμότητας στην πραγματική οικονομία, αποτελεί προϋπόθεση για την οικοδόμηση ενός κόσμου όπου κανείς δεν μένει πίσω – ενός κόσμου με αξιοπρέπεια για όλους

2.2 Οι Παγκόσμιοι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDs)

Οι Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Sustainable Development Goals – SDGs) αποτελούν τη φυσική συνέχεια των Αναπτυξιακών Στόχων της Χιλιετίας (Millennium Development Goals – MDGs), συγκροτώντας το παγκόσμιο πλαίσιο δράσης για την περίοδο έως το 2030. Οι στόχοι αυτοί σχεδιάστηκαν με σκοπό την αντιμετώπιση

κρίσιμων προβλημάτων όπως η φτώχεια, οι κοινωνικές ανισότητες και η κλιματική αλλαγή, δίνοντας έμφαση στην προώθηση ενός καθολικού προτύπου βιώσιμης ανάπτυξης, χωρίς αποκλεισμούς.

Τον Σεπτέμβριο του 2015, κατά τη διάρκεια της Συνόδου Κορυφής του ΟΗΕ στη Νέα Υόρκη, εγκρίθηκε ομόφωνα από τα κράτη-μέλη της Γενικής Συνέλευσης το ψήφισμα με τίτλο «*Μεταμορφώνοντας τον Κόσμο μας: η Ατζέντα 2030 για τη Βιώσιμη Ανάπτυξη*» (Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development). Το κείμενο αυτό αποτελεί αποτέλεσμα ευρείας συναίνεσης και περιέχει τις δεσμεύσεις 190 ηγετών κρατών, οι οποίοι εκπροσωπώντας σχεδόν το σύνολο της διεθνούς κοινότητας, υιοθέτησαν ένα σύνολο αποφάσεων με ιστορικό χαρακτήρα, δεδομένου ότι επηρεάζουν άμεσα τη ζωή εκατομμυρίων ανθρώπων σε παγκόσμιο επίπεδο.

Η Ατζέντα 2030 συνιστά ένα ενιαίο, φιλόδοξο και ολιστικό σχέδιο δράσης που περιλαμβάνει 17 κύριους στόχους και 169 επιμέρους επιδιώξεις (targets). Αυτά συνδέονται με τις πιο επείγουσες προκλήσεις που αντιμετωπίζει ο πλανήτης – περιβαλλοντικές, κοινωνικές και οικονομικές – και αποτελούν μια απόπειρα ενσωμάτωσης των τριών πυλώνων της βιωσιμότητας στην παγκόσμια πολιτική και οικονομική διακυβέρνηση.

Το όραμα των SDGs βασίζεται θεματικά στις πέντε θεμελιώδεις αρχές της Βιώσιμης Ανάπτυξης, γνωστές ως τα 5 P's: Άνθρωποι (People), Πλανήτης (Planet), Ευημερία (Prosperity), Ειρήνη (Peace) και Συνεργασία (Partnership), σύμφωνα με τον ΟΗΕ (United Nations, 2015). Οι αρχές αυτές καθοδηγούν την εφαρμογή πολιτικών και δράσεων που στοχεύουν σε μια συνολικά δίκαιη και βιώσιμη ανάπτυξη.

Κεντρικό στοιχείο για την επιτυχία της Ατζέντας 2030 αποτελεί η πολυμερής συνεργασία. Η επιτυχής υλοποίηση των SDGs απαιτεί τη συντονισμένη συμμετοχή όχι μόνο των κρατών, αλλά και όλων των εμπλεκόμενων κοινωνικών και οικονομικών φορέων – μεταξύ άλλων της κοινωνίας των πολιτών, της επιστημονικής κοινότητας, του ιδιωτικού τομέα και των διεθνών οργανισμών. Χωρίς αυτήν την ενιαία και συντονισμένη προσέγγιση, η εφαρμογή της Ατζέντας τίθεται σε σοβαρό κίνδυνο.

Εικόνα 2: :Οι 17 Στόχοι Βιώσιμης Ανάπτυξης (Ηνωμένα Έθνη, 2023)

Συνοπτική παρουσίαση των SDGs

→ (SDG 1) Εξάλειψη της Ακραίας φτώχειας

Ο πρώτος Στόχος Βιώσιμης Ανάπτυξης επικεντρώνεται στην εξάλειψη κάθε μορφής ακραίας φτώχειας παγκοσμίως έως το 2030. Η ακραία φτώχεια ορίζεται ως η επιβίωση με λιγότερα από 1,90 δολάρια ΗΠΑ ημερησίως, σύμφωνα με το διεθνώς αναγνωρισμένο όριο που έχει ορίσει η Παγκόσμια Τράπεζα.

Η καταπολέμηση του φαινομένου αυτού δεν περιορίζεται μόνο στην οικονομική διάσταση, αλλά απαιτεί μια πολυδιάστατη προσέγγιση που περιλαμβάνει την άρση των ανισοτήτων στην πρόσβαση σε πόρους, υπηρεσίες και ευκαιρίες απασχόλησης. Επιπλέον, κεντρική θέση στον στόχο αυτό κατέχουν η διασφάλιση πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες υγείας και εκπαίδευσης, καθώς και η ενίσχυση της ανθεκτικότητας των πληθυσμών απέναντι σε φυσικές καταστροφές, συγκρούσεις και άλλες κρίσεις που διευρύνουν τον φαύλο κύκλο της φτώχειας.

Η επίτευξη του SDG 1 αποτελεί θεμέλιο για την υλοποίηση των υπόλοιπων στόχων, καθώς η εξάλειψη της φτώχειας αποτελεί βασική προϋπόθεση για τη βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη.

→ (SDG 2) Εξάλειψη της Πείνας

Επιδιώκει την πλήρη εξάλειψη της πείνας και της επισιτιστικής ανασφάλειας, διασφαλίζοντας την καθολική πρόσβαση σε επαρκή, ασφαλή και θρεπτική τροφή έως το 2030. Η επίτευξη του στόχου αυτού προϋποθέτει την αύξηση της γεωργικής παραγωγικότητας και της βιωσιμότητας των συστημάτων

τροφίμων, παράλληλα με τη διεύρυνση της πρόσβασης σε τροφές υψηλής διατροφικής αξίας, ιδιαίτερα για τις ευάλωτες πληθυσμιακές ομάδες.

Κρίσιμος παράγοντας για την πρόοδο αποτελεί η ενίσχυση των αγροτικών κοινοτήτων και των μικροκαλλιεργητών, μέσω επενδύσεων σε υποδομές, έρευνα, εκπαίδευση και καινοτομία στον αγροτικό τομέα. Ειδική έμφαση δίδεται στην προώθηση βιώσιμων γεωργικών πρακτικών, ικανών να αντεπεξέλθουν στις περιβαλλοντικές και κλιματικές προκλήσεις.

Η επίλυση του ζητήματος της πείνας συνδέεται άρρηκτα με άλλες προτεραιότητες της παγκόσμιας ανάπτυξης, όπως η μείωση της φτώχειας, η βελτίωση της υγείας και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής.

→ (SDG 3) Υγεία και Ευημερία

Στοχεύει στη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε υψηλής ποιότητας υπηρεσίες υγείας και στην προαγωγή της ευημερίας σε όλα τα στάδια της ζωής, έως το 2030. Συγκεκριμένα, αυτό περιλαμβάνει:

- Τη σημαντική μείωση της μητρικής και της νεογνικής θνησιμότητας, μέσα από βελτίωση της φροντίδας κατά την εγκυμοσύνη, τον τοκετό και το πρώτο έτος ζωής του βρέφους.
- Την εξάλειψη ή τον ουσιαστικό περιορισμό ασθενειών με υψηλό επιδημιολογικό βάρος, όπως ο HIV/AIDS, η ελονοσία και οι τροπικές λοιμώδεις νόσοι.
- Τη διασφάλιση παροχής βασικών υπηρεσιών υγειονομικής περίθαλψης — συμπεριλαμβανομένης της πρόσβασης σε εμβόλια, φάρμακα ποιότητας και αποτελεσματικά συστήματα υγείας — για όλους χωρίς οικονομικούς φραγμούς.
- Την ενίσχυση των μέτρων πρόληψης, διάγνωσης και θεραπείας χρόνιων μη μεταδοτικών νοσημάτων (όπως καρδιαγγειακά, διαβήτη, καρκίνος) μέσω υιοθέτησης υγιεινού τρόπου ζωής και ενδυνάμωσης των συστημάτων πρωτοβάθμιας φροντίδας.

Η εκπλήρωση του SDG 3 εξαρτάται από τον συντονισμό πολιτικών υγείας, επενδύσεις σε υποδομές και ανθρώπινους πόρους, καθώς και από τη στενή συνεργασία μεταξύ κυβερνήσεων, διεθνών οργανισμών και τοπικών κοινοτήτων.

→ (SDG 4) Ποιοτική Εκπαίδευση

Στοχεύει στη διασφάλιση μιας χωρίς αποκλεισμούς, δίκαιης και ποιοτικής εκπαίδευσης για όλους και στην προώθηση της δια βίου μάθησης μέχρι το 2030. Η εκπαίδευση αναγνωρίζεται ως θεμέλιο για τη βιώσιμη ανάπτυξη, την κοινωνική κινητικότητα και τη μείωση της ανισότητας.

Βασικοί άξονες του SDG 4:

- Καθολική πρόσβαση σε δωρεάν, ποιοτική πρωτοβάθμια και δευτεροβάθμια εκπαίδευση.
- Ίσες ευκαιρίες για προσχολική εκπαίδευση και ολοκλήρωση της πρωτοβάθμιας εκπαίδευσης από όλα τα παιδιά, ανεξαρτήτως φύλου, εισοδήματος ή αναπηρίας.
- Προώθηση τεχνικής, επαγγελματικής και ανώτερης εκπαίδευσης που να οδηγεί σε απασχόληση, αξιοπρεπή εργασία και επιχειρηματικότητα.
- Εξάλειψη των ανισοτήτων στην εκπαίδευση και διασφάλιση πρόσβασης για ευάλωτες ομάδες, όπως άτομα με αναπηρίες, αυτόχθονες πληθυσμοί και παιδιά σε εμπόλεμες ζώνες.
- Ενίσχυση της εκπαίδευσης για την αειφορία, τα ανθρώπινα δικαιώματα, την ισότητα των φύλων, την ειρήνη και την παγκόσμια ιδιότητα του πολίτη.

Η επίτευξη του SDG 4 απαιτεί επενδύσεις στις υποδομές εκπαίδευσης, στην κατάρτιση και στήριξη των εκπαιδευτικών, στην ανάπτυξη σύγχρονων προγραμμάτων σπουδών και στην προώθηση τεχνολογιών που διευρύνουν την πρόσβαση στη μάθηση.

→ (SDG 5) Ισότητα των Φύλων

Ο Στόχος 5 επιδιώκει την επίτευξη ισότητας των φύλων και την ενδυνάμωση όλων των γυναικών και κοριτσιών μέχρι το 2030. Η ισότητα των φύλων αποτελεί θεμελιώδες ανθρώπινο δικαίωμα και είναι ζωτικής σημασίας για έναν ειρηνικό, ευημερούντα και βιώσιμο κόσμο.

Κύριοι άξονες του SDG 5:

- Κατάργηση όλων των μορφών διακρίσεων κατά των γυναικών και κοριτσιών, τόσο στους νόμους όσο και στην πράξη.

- Εξάλειψη της βίας λόγω φύλου, συμπεριλαμβανομένης της ενδοοικογενειακής βίας, της εμπορίας ανθρώπων, της σεξουαλικής εκμετάλλευσης και των επιβλαβών πρακτικών (όπως οι παιδικοί γάμοι και ο ακρωτηριασμός των γεννητικών οργάνων).
- Ίση πρόσβαση σε εκπαίδευση, υγειονομική περίθαλψη, αξιοπρεπή εργασία και δυνατότητες οικονομικής ανεξαρτησίας.
- Ίση συμμετοχή των γυναικών στη δημόσια και πολιτική ζωή, καθώς και σε θέσεις ηγεσίας και λήψης αποφάσεων σε όλους τους τομείς.
- Κατοχύρωση των δικαιωμάτων αναπαραγωγικής και σεξουαλικής υγείας και ενδυνάμωση των γυναικών στον τομέα αυτό.
- Κατανομή της άμισθης εργασίας φροντίδας και οικιακής εργασίας μέσω πολιτικών που προάγουν την ισορροπία μεταξύ επαγγελματικής και προσωπικής ζωής.

Η προώθηση της ισότητας των φύλων δεν αφορά μόνο τις γυναίκες· συμβάλλει επίσης στη δημιουργία πιο δίκαιων και προοδευτικών κοινωνιών για όλους.

→ (SDG 6) Καθαρό Νερό και Υγιεινή

Ο Στόχος 6 στοχεύει στη διασφάλιση της καθολικής πρόσβασης σε καθαρό νερό και επαρκείς συνθήκες υγιεινής για όλους έως το 2030. Το ασφαλές νερό και η υγιεινή είναι θεμελιώδη ανθρώπινα δικαιώματα και ζωτικής σημασίας για την υγεία, την ευημερία και τη βιώσιμη ανάπτυξη.

Κύριοι στόχοι του SDG 6 περιλαμβάνουν:

- Καθολική πρόσβαση σε ασφαλές και οικονομικά προσιτό πόσιμο νερό.
- Επαρκείς και ισότιμες συνθήκες υγιεινής, με έμφαση στην εξάλειψη της ανοιχτής αφόδευσης.
- Βελτίωση της ποιότητας του νερού μέσω μείωσης της ρύπανσης και επικίνδυνων χημικών ουσιών.
- Βιώσιμη διαχείριση των υδατικών πόρων και αύξηση της αποδοτικής χρήσης του νερού.
- Ολοκληρωμένη διαχείριση λεκανών απορροής ποταμών μέσω διασυνοριακής συνεργασίας.

- Στήριξη των αναπτυσσόμενων χωρών για ενίσχυση των υποδομών ύδρευσης και αποχέτευσης.

Η πρόσβαση σε καθαρό νερό και αποχέτευση δεν είναι μόνο ζήτημα υγείας, αλλά και κοινωνικής δικαιοσύνης, καθώς οι φτωχότερες και πιο ευάλωτες κοινότητες πλήττονται δυσανάλογα από την έλλειψη αυτών των υπηρεσιών.

→ **(SDG 7) Αειφόρος Ενέργεια**

Η καθολική πρόσβαση του πληθυσμού σε σύγχρονες, ασφαλείς, αξιόπιστες και περιβαλλοντικά βιώσιμες ενεργειακές υποδομές έως το έτος 2030 αποτελεί έναν από τους βασικούς στόχους της αειφόρου ανάπτυξης. Ο στόχος αυτός δίνει ιδιαίτερη έμφαση στην προώθηση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας, στη βελτίωση της ενεργειακής αποδοτικότητας και στη σταδιακή απεξάρτηση από τις συμβατικές μορφές ενέργειας που βασίζονται στα ορυκτά καύσιμα.

→ **(SDG 8) Αξιόπιστη Οικονομική Ανάπτυξη**

Ο συγκεκριμένος στόχος επικεντρώνεται στην προώθηση της διαρκούς, χωρίς αποκλεισμούς και βιώσιμης οικονομικής ανάπτυξης, τη δημιουργία αξιοπρεπών θέσεων εργασίας και την ενίσχυση της παραγωγικότητας. Επιπλέον, επιδιώκει την εξάλειψη της παιδικής εργασίας και την προστασία των εργασιακών δικαιωμάτων για όλους.

→ **(SDG 9) Βιομηχανική Καινοτομία και Υποδομές**

Ο στόχος αυτός υπογραμμίζει τη σημασία της ανάπτυξης ανθεκτικών υποδομών, της προώθησης βιώσιμης και εκσυγχρονισμένης βιομηχανίας και της ενίσχυσης της καινοτομίας. Στοχεύει στην ενίσχυση της τεχνολογικής προόδου και στη βελτίωση της πρόσβασης σε πληροφοριακές και επικοινωνιακές τεχνολογίες.

→ **(SDG 10) Μείωση της Ανισότητας**

Ο στόχος αυτός επιδιώκει τη μείωση των ανισοτήτων, τόσο εντός όσο και μεταξύ των χωρών. Δίνει έμφαση στην ενίσχυση της κοινωνικής και οικονομικής ένταξης όλων των ατόμων, ανεξάρτητα από ηλικία, φύλο, φυλή, θρησκεία ή οικονομική κατάσταση.

→ **(SDG 11) Βιώσιμες Πόλεις και Κοινότητες**

Ο στόχος αυτός αποσκοπεί στη διαμόρφωση πόλεων και κοινοτήτων που είναι ασφαλείς, προσανατολισμένες στον άνθρωπο, βιώσιμες και ικανές να ανταποκρίνονται στις ανάγκες όλων των κατοίκων τους. Δίνει έμφαση στην περιβαλλοντική προστασία και στην ενίσχυση της πρόσβασης σε κρίσιμες υπηρεσίες, όπως οι μεταφορές, η κατοικία και η παροχή υγειονομικής φροντίδας.

→ **(SDG 12) Υπεύθυνη Κατανάλωση και Παραγωγή**

Αυτός ο στόχος εστιάζει στην προώθηση της υπεύθυνης κατανάλωσης και παραγωγής προϊόντων και υπηρεσιών. Περιλαμβάνει δράσεις για την ενίσχυση των πρακτικών ανακύκλωσης, τη μείωση της παραγωγής αποβλήτων, καθώς και την ορθή διαχείριση των φυσικών πόρων, προκειμένου να διασφαλιστεί η αειφορία.

→ **(SDG 13) Κλιματική Δράση**

Ο στόχος αυτός δίνει προτεραιότητα στην άμεση εφαρμογή δράσεων για την καταπολέμηση της κλιματικής αλλαγής και την αντιμετώπιση των επιπτώσεών της. Εστιάζει στη μείωση των εκπομπών αερίων που συμβάλλουν στο φαινόμενο του θερμοκηπίου, με βασικό σκοπό την προστασία του φυσικού περιβάλλοντος και την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης.

→ **(SDG 14) Βιωσιμότητα των Ωκεανών, Θαλασσίων Πόρων και Θαλάσσιας Ζωής**

Ο συγκεκριμένος στόχος επικεντρώνεται στη βιώσιμη αξιοποίηση και προστασία των ωκεανών, των θαλάσσιων οικοσυστημάτων και της θαλάσσιας ζωής. Δίνει έμφαση στη λήψη μέτρων για την περιορισμένη και υπεύθυνη αλιεία, τη διατήρηση της υγείας των θαλάσσιων οικοτόπων και την προστασία της ποικιλομορφίας των θαλάσσιων ειδών.

→ **(SDG 15) Γη και Βιώσιμη Διαχείριση της Γης**

Ο στόχος εστιάζει στη διατήρηση, αποκατάσταση και αειφόρο αξιοποίηση των χερσαίων οικοσυστημάτων. Περιλαμβάνει δράσεις για τη μείωση της ερήμωσης, την ενθάρρυνση της αναδάσωσης και τη διαφύλαξη της βιοποικιλότητας.

→ **(SDG 16) Ειρήνη, Δικαιοσύνη και Ισχυροί Θεσμοί**

Ο στόχος στοχεύει στη δημιουργία ενός περιβάλλοντος που χαρακτηρίζεται από ειρήνη, δικαιοσύνη και ισχυρούς θεσμούς. Περιλαμβάνει πρωτοβουλίες για τη μείωση της βίας και των ανισοτήτων, καθώς και την προώθηση της καθολικής πρόσβασης στη δικαιοσύνη και την ίση μεταχείριση όλων των πολιτών.

→ **(SDG 17) Συνεργασία για τους Στόχους**

Ο στόχος αυτός εστιάζει στην ενδυνάμωση της παγκόσμιας συνεργασίας με σκοπό την επίτευξη των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Περιλαμβάνει την προώθηση της τεχνικής βοήθειας και της χρηματοδοτικής υποστήριξης προς τις αναπτυσσόμενες χώρες, καθώς και τη βελτίωση των διεθνών συνεργασιών μεταξύ κρατών.

Κάθε ένας από τους εν λόγω στόχους αντιπροσωπεύει ένα κρίσιμο βήμα προς την πραγματοποίηση μιας πιο δίκαιης, ισότιμης και αειφόρου κοινωνίας. Για την αποτελεσματική υλοποίηση των 17 Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs), αυτοί συνοδεύονται από 169 επιμέρους υποστόχους, οι οποίοι εξειδικεύουν τους γενικούς στόχους και παρακολουθούνται μέσω συγκεκριμένων δεικτών μέτρησης προόδου. Επιπλέον, η επίτευξη αυτών των στόχων απαιτεί συνεχή και συλλογική προσπάθεια από τις κυβερνήσεις, τους πολίτες, τις επιχειρήσεις και άλλους φορείς, καθώς και την υιοθέτηση βιώσιμων πολιτικών και πρακτικών που θα συμβάλλουν στην προαγωγή της κοινωνικής ευημερίας και της οικονομικής ανάπτυξης.

2.3 Αξιολόγηση της προόδου προς την επίτευξη των SDGs

Από την υιοθέτηση των Στόχων Βιώσιμης Ανάπτυξης (SDGs) το 2015, η παγκόσμια κοινότητα έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες για την επίτευξή τους, καταγράφοντας πρόοδο σε πολλούς τομείς. Ιδιαίτερα σε τομείς όπως η μείωση της ακραίας φτώχειας, η βελτίωση της πρόσβασης σε καθαρό νερό και αποχέτευση, καθώς και η ενίσχυση της υγείας και της εκπαίδευσης, πολλές χώρες έχουν σημειώσει αξιοσημείωτη βελτίωση. Παρόλα αυτά, η πρόοδος είναι άνιση μεταξύ χωρών και εντός αυτών, με σημαντικές κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις να παραμένουν.

Η κλιματική αλλαγή και η απώλεια της βιοποικιλότητας αποτελούν βασικά εμπόδια στην επίτευξη των SDGs, επηρεάζοντας αρνητικά την περιβαλλοντική βιωσιμότητα αλλά και την ποιότητα ζωής ευπαθών πληθυσμών. Επιπλέον, η κοινωνική ανισότητα, η έλλειψη ισότιμης πρόσβασης σε βασικές υπηρεσίες και οι γεωπολιτικές εντάσεις επιβαρύνουν τη συνολική εικόνα της προόδου. Η πανδημία COVID-19, που ξέσπασε στα τέλη του 2019, επιδείνωσε σημαντικά τις υγειονομικές, κοινωνικές και οικονομικές συνθήκες σε παγκόσμιο επίπεδο. Η κρίση ανέδειξε τις αδυναμίες πολλών συστημάτων υγείας και κοινωνικής προστασίας, ενώ οδήγησε σε αυξημένη φτώχεια και ανεργία, ιδιαίτερα σε αναπτυσσόμενες χώρες.

Η παρακολούθηση της προόδου γίνεται μέσω συγκεκριμένων δεικτών που έχουν θεσπιστεί από τον ΟΗΕ και άλλους διεθνείς οργανισμούς, καθώς και μέσω εθνικών και περιφερειακών εκθέσεων. Παρά την προσπάθεια για τακτική συλλογή και ανάλυση δεδομένων, σε πολλές περιοχές η επάρκεια και αξιοπιστία των στατιστικών παραμένει περιορισμένη λόγω ελλιπούς υποδομής, οικονομικών δυσχερειών και άλλων τεχνικών εμποδίων. Αυτό δυσχεραίνει την ακριβή αποτίμηση της προόδου και την έγκαιρη αναγνώριση των τομέων όπου απαιτούνται διορθωτικές παρεμβάσεις.

Η συνολική εικόνα καταδεικνύει ότι, ενώ έχουν γίνει σημαντικά βήματα, η επίτευξη όλων των SDGs έως το 2030 παραμένει αβέβαιη. Για να επιταχυνθεί η πρόοδος, απαιτείται ενίσχυση των πολιτικών δράσεων, αύξηση της χρηματοδότησης και ενδυνάμωση της συνεργασίας μεταξύ κυβερνήσεων, ιδιωτικού τομέα, ακαδημαϊκής κοινότητας και κοινωνίας των πολιτών. Η διαφάνεια και η τακτική αξιολόγηση της προόδου, μέσω αξιόπιστων δεδομένων και συμμετοχικών διαδικασιών, αποτελούν προϋποθέσεις για την αποτελεσματική προσαρμογή των στρατηγικών και την υλοποίηση βιώσιμων λύσεων. Με δεδομένο το χρονικό πλαίσιο μέχρι το 2030, η παγκόσμια κοινότητα καλείται να αντιμετωπίσει τις προκλήσεις αυτές με αποφασιστικότητα και καινοτόμες προσεγγίσεις, προκειμένου να εξασφαλιστεί η ευημερία, η ισότητα και η βιωσιμότητα για τις επόμενες γενιές.

2.4 Βιώσιμη Τουριστική Ανάπτυξη στην Ελλάδα

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη αποτελεί έναν από τους θεμελιώδεις άξονες της σύγχρονης τουριστικής πολιτικής. Παρόλα αυτά, η υλοποίηση της παραμένει προκλητική, καθώς η Ελλάδα εμφανίζει υστερήσεις σε επίπεδο θεσμικών πλαισίων και υποδομών σε σύγκριση με άλλες ευρωπαϊκές χώρες και διεθνείς προορισμούς με ανεπτυγμένη εμπειρία στον τομέα του βιώσιμου τουρισμού. Ωστόσο, η χώρα έχει καταβάλει σημαντικές προσπάθειες τα τελευταία χρόνια για την αναβάθμιση της εικόνας της στις παγκόσμιες αγορές, αξιοποιώντας την πλούσια πολιτιστική κληρονομιά της και τις σύγχρονες τεχνολογίες.

Η ανάπτυξη μιας ολοκληρωμένης βιώσιμης τουριστικής πολιτικής στην Ελλάδα προϋποθέτει τη βελτίωση της ανταγωνιστικότητας του τουριστικού προϊόντος, χωρίς όμως να θίγονται το φυσικό περιβάλλον και τα τοπικά εισοδήματα. Η υιοθέτηση περιβαλλοντικά φιλικών πολιτικών είναι απαραίτητη, αν και αποτελεί μια σύνθετη και οικονομικά απαιτητική διαδικασία για τους εμπλεκόμενους στον τουρισμό. Στο πλαίσιο αυτό, κρίνεται αναγκαία η επένδυση σε νέες υποδομές και τεχνολογίες, με κανόνες που θα θεσπιστούν σε εθνικό επίπεδο, αλλά και με εξατομικευμένη εφαρμογή ανά περιοχή, ώστε να διασφαλιστεί η βιωσιμότητα κάθε προορισμού.

Η επιτυχής υλοποίηση της βιώσιμης τουριστικής πολιτικής απαιτεί επίσης τη σύσταση ενός αυτοτελούς Υπουργείου Βιώσιμης Τουριστικής Ανάπτυξης, το οποίο θα στελεχωθεί από εξειδικευμένο και αξιοκρατικά επιλεγμένο προσωπικό μέσω διαγωνιστικών διαδικασιών. Παράλληλα, είναι απαραίτητη η δημιουργία ενός νέου αναπτυξιακού μοντέλου διακυβέρνησης, όπου όλοι οι εμπλεκόμενοι φορείς θα έχουν σαφώς ορισμένους ρόλους, οι οποίοι θα ευθυγραμμίζονται με το στρατηγικό όραμα κάθε τουριστικού προορισμού.

Επιπρόσθετα, η αξιοποίηση του τουρισμού ως εργαλείου ήπιας διπλωματίας μπορεί να προσφέρει πολλαπλά οφέλη στη χώρα. Η ανάδειξη νέων μορφών τουρισμού, αξιοποιώντας τα ειδικά χαρακτηριστικά κάθε περιοχής, απαιτεί την ανάπτυξη εξειδικευμένων τουριστικών προϊόντων που θα απευθύνονται σε συγκεκριμένα κοινά. Σε αυτή την προσπάθεια, οι τοπικές αυτοδιοικήσεις, σε συνεργασία με τις περιφέρειες, καλούνται να διαδραματίσουν ενεργό ρόλο. Το Υπουργείο Τουρισμού

οφείλει να διαμορφώσει το θεσμικό πλαίσιο που θα υποστηρίζει την ανάπτυξη μορφών όπως ο πολιτιστικός, γαστρονομικός, θρησκευτικός και οικοτουρισμός.

Βασικό στοιχείο για την υλοποίηση των παραπάνω είναι η εκπαίδευση όλων των εμπλεκόμενων στον τουριστικό κλάδο. Η εισαγωγή προγραμμάτων τουριστικής εκπαίδευσης σε όλα τα επίπεδα της εκπαιδευτικής πυραμίδας, με έμφαση στο θεσμικό πλαίσιο, αποτελεί θεμέλιο για την παροχή ποιοτικών και υψηλού επιπέδου υπηρεσιών σε όλους τους τομείς της τουριστικής αλυσίδας.

Παράλληλα, απαιτείται η θέσπιση ενός αυστηρού ρυθμιστικού πλαισίου διακυβέρνησης, το οποίο θα διασφαλίζει την τήρηση κανόνων, την πάταξη της γραφειοκρατίας μέσω αποτελεσματικών μηχανισμών παρακολούθησης και ελέγχου, καθώς και την αυστηρή εφαρμογή των νόμων με την επιβολή κυρώσεων σε περιπτώσεις παραβάσεων.

Πρωταρχικό όμως στοιχείο για την επιτυχία της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης είναι η συνεργασία και η ενεργή συμμετοχή όλων των εμπλεκόμενων φορέων, με κοινό όραμα και δέσμευση για το συλλογικό συμφέρον. Η διασφάλιση της λειτουργίας των τουριστικών προορισμών υπό όρους βιωσιμότητας, αειφορίας και αυτοδιαχείρισης αποτελεί αναγκαία προϋπόθεση για τη μακροπρόθεσμη ευημερία του κλάδου.

Ο τουρισμός, ως αντικείμενο πολύπλοκης και ολοκληρωμένης πολιτικής, απαιτεί ριζικές μεταρρυθμίσεις τόσο σε κυβερνητικό επίπεδο όσο και από τους επιχειρηματίες, προκειμένου να επιτευχθούν οι στόχοι της Αειφόρου Ανάπτυξης έως το 2030. Η αύξηση της τουριστικής κίνησης δεν πρέπει να θυσιάζει την ποιότητα των παρεχόμενων υπηρεσιών, ενώ οι ετήσιοι στόχοι πρέπει να ευθυγραμμίζονται πλήρως με τις αρχές της αειφορίας.

3 Ίος και Τουρισμός

Η Ίος έχει έκταση 108 τ.χλμ. Αποτελεί το 8^ο σε μέγεθος νησί των Κυκλάδων από άποψη έκτασης και πληθυσμού. Βρίσκεται ανάμεσα στην Νάξο και την Σαντορίνη. Απέχει από τον Πειραιά περίπου 110 ναυτικά μίλια (4-8 ώρες ταξίδι ανάλογα με το πλοίο) ενώ από το λιμάνι της Ραφήνας (4-5 ώρες ανάλογα με το πλοίο). Ένα

ημιορεινό νησί, όπου ανάμεσα στα βουνά απλώνονται πεδινές εκτάσεις που φιλοξενούν καλλιέργειες ανθεκτικών δέντρων, όπως ελιές και αμπέλια, τα οποία δεν απαιτούν μεγάλη ποσότητα νερού. Η Χώρα του νησιού, χτισμένη στην κορυφή ενός λόφου, ξεχωρίζει για τα χαμηλά, λευκά σπίτια της. Το νησί είναι ιδιαίτερα φημισμένο για τις απέραντες χρυσές αμμουδιές του, τα καθαρά, γαλαζοπράσινα νερά και τους γραφικούς μικρούς όρμους. Σημαντικό στοιχείο της μορφολογίας του νησιού είναι η εκτεταμένη ακτογραμμή των 86 χιλιομέτρων, εκ των οποίων τα 32 χιλιόμετρα αποτελούνται από παραλίες με άμμο.

Εικόνα 3: Χάρτης Ίου

Πηγή: https://www.e-kyklades.gr/tourism/ios_map?lang=el

3.1 Ιστορικά Στοιχεία

Αντλούμε πληροφορίες για τους πρώτους κατοίκους του νησιού από τις ανασκαφές που άρχισαν τα τελευταία χρόνια και αποκάλυψαν μια συνοικία σε ένα λόφο στην περιοχή Κάτω Κάμπου. Ο οικισμός αυτός ήκμασε στα μέσα της Πρώιμης Εποχής του Χαλκού(2.700-2.400/2.300 π.χ.). Στη συνέχεια η Ίος κατοικήθηκε διαδοχικά από Πελασγούς, Αχαιούς, Κρήτες και τελικά από Φοίνικες, οι οποίοι είχαν την συνήθεια να

μεταφυτεύουν διάφορα δέντρα όπου πήγαιναν μεταξύ των οποίων και τον φοίνικα, που συναντάται σε πολλές περιοχές της Ίου. Η εγκατάσταση των Φοινίκων στην Ίο πιθανότατα διατηρήθηκε μέχρι τον 9^ο αιώνα π.χ., οπότε και απαγορεύτηκε ο πλους τους στο Αιγαίο από άλλα φύλα.

Το μεγαλύτερο μερίδιο στην αρχαία ιστορία της Ίου, διεκδικεί ο μύθος για το θάνατο και την ταφή του Ομήρου στο νησί και το γεγονός ότι στην Ίο γεννήθηκε η μητέρα του Κλυμαΐνη. Ο Όμηρος φέρεται ως ο δημιουργός των ποιητικών κειμένων της Ιλιάδας και της Οδύσσειας, γνωστά ως Ομηρικά Έπη και για την καταγωγή του ερίζουν η Σμύρνη, η Ίος, η Κολοφών, η Σαλαμίνα, το Άργος, η Αθήνα και η Χίος.

Ο μύθος για τον τάφο του Ομήρου προέρχεται από την εποχή που το νησί ήταν υπό την κυριαρχία της Ρωσίας. Το 1775 ο Ολλανδός αξιωματικός βαρόνος Πας Βαν Κρίνεν, που εκείνη την εποχή βρισκόταν στην υπηρεσία των Ρώσων, κατά τη διάρκεια ανασκαφών που πραγματοποιούσε στο νησί, ανακάλυψε πολλά αρχαιολογικά ευρήματα μεταξύ των οποίων και δύο παραλληλόγραμμες ανεπίγραφες πλάκες με το εξής κείμενο : ΕΝΘΑΔΕ ΤΗΝ ΙΕΡΑΝ ΚΕΦΑΛΗΝ ΚΑΤΑ ΓΑΙΑΝ ΚΑΛΥΨΤΕΙ ΑΝΔΡΩΝ ΗΡΩΩΝ ΚΟΣΜΗΤΟΡΑ ΘΕΙΟΝ ΟΜΗΡΟΝ που σημαίνει «κάτω από αυτά τα χώματα βρίσκεται η ιερά κεφαλή του ηρωικού Ομήρου».

Η Ίος υπήρξε μέλος της Αμφικτονίας της Δήλου και τον 5^ο αιώνα π.χ. βρίσκεται φόρου υποτελής των Αθηναίων. Στους ελληνιστικούς χρόνους και συγκεκριμένα τον 1^ο αιώνα π.χ., ήταν υπό την εξάρτηση των Πτολεμαίων της Αιγύπτου. Συμμετείχε στο Κοινό των Νησιωτών, είχε σχέση με την Άνδρο και τη Ρόδο, ενώ έστελνε προξένους σε διάφορα άλλα νησιά. Κατά τους Ρωμαϊκούς χρόνους, όπως και τα άλλα νησιά του Αιγαίου, περιέπεσε σε αφάνεια και απετέλεσε τόπο εξορίας πολιτικών αντιπάλων και όχι μόνο.

Για την λατρεία των θεών στην Ίο γνωρίζουμε ότι ο Απόλλωνας ήταν ο θεός που λατρευόταν περισσότερο, γιατί σε αρκετές περιοχές του νησιού υπήρχαν ναοί όπου λατρευόταν ως Φυτάλμιος, Σωτήρας και Πύθιος. Ο τελευταίος ναός βρισκόταν μέσα στην αρχαία πόλη, στο σημείο που είναι κτισμένος ο ναός της Αγίας Αικατερίνης και ήταν ο επισημότερος, διότι σε αυτόν γιατί σε αυτό γραφόταν τα περισσότερα ψηφίσματα. Άλλοι θεοί που λατρευόταν στο νησί ήταν ο Ζεύς ο Πολιεύς, ο

Ποσειδώνας και η Αθηνά Πολιάς, την προτομή της οποίας βρίσκουμε σε τοπικά νομίσματα.

Τα σωζόμενα νομίσματα της Ίου είναι περιόδου 300-200 π.χ. από αυτά δύο είναι αργυρά και παριστάνουν την προτομή του Ομήρου με διάδημα και γράφουν «ΙΗΤΩΝ» μέσα σε στεφάνη δάφνης. Τα άλλα νομίσματα είναι χάλκινα και παριστάνουν επίσης τον Όμηρο και γράφουν την λέξη «ΙΗΤΩΝ». Άλλα πάλι παριστάνουν τον φοίνικα. Πολλά από τα νομίσματα βρίσκονται στο Εθνικό Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, στο Νομισματικό Μουσείο στην Αθήνα και άλλα στο Βρετανικό Μουσείο.

Στην συνέχεια το νησί εντάσσεται στη Βυζαντινή Αυτοκρατορία , από την οποία αποσπάται με την κατάλυση της μετά τη Δ΄ Σταυροφορία και την κατάληψη της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους το 1204. Συμπεριλαμβάνεται στο Δουκάτο του Αιγαίου ή Αρχιπελάγους, δημιούργημα του Μάρκου Σανούδου, ο οποίος με την υποστήριξη των Βενετών ευγενών στους οποίους υποσχέθηκε φέουδα, εκστράτευσε πρώτα κατά της Νάξου και κατόπιν της Ίου την οποία κατέλαβε το 1207.

Τον 14^ο αιώνα στο Αιγαίο Πέλαγος ακμάζει η πειρατεία .υπήρχε περίοδος κατά την οποία βρισκόταν στο νησί 3-4 χιλιάδες πειρατές. Οι Τούρκοι το ονόμασαν «Μικρή Μάλτα», λόγο του φυσικού λιμένα της, ενώ από τον 15^ο αιώνα η Οθωμανική Αυτοκρατορία κατακτά το ένα μετά το άλλο τα νησιά του Δουκάτου. Το 1537 ο Τούρκος πειρατής Χαϊρεντίν Μπαρμπαρόσσα έδωσε τους Βενετούς και κατέκτησε το νησί. Το 1558 14 πειρατικά πλοία επιτέθηκαν στο νησί και το λεηλάτησαν. Στην συνέχεια την περίοδο 1770-1774 το νησί βρισκόταν υπό την Ρωσική κυριαρχία, η οποία έληξε με την συνθήκη του Κιουτσούκ Καϊναρτζή.

Πριν την επανάσταση του 1821 στο νησί ζούσαν περίπου 5.000 χριστιανοί κάτοικοι, κυρίως γεωργοί που πλήρωναν φόρους στους Τούρκους, στο επίσημο κράτος αλλά και στον τοπικό άρχοντα με την μορφή προστίμων(τζερεμέδες) και αναγκαστικών δώρων (πεσκέσια).

Κατά την επανάσταση του 1821 η Ίος συμμετείχε στον εθνικό αγώνα με ένα ιστιοφόρο 150 τόνων με 16 ναύτες, ενώ το λιμάνι της έγινε ναύσταθμος επισκευής των πολεμικών караβιών των επαναστατημένων νησιών.

Στην διάρκεια της Γερμανικής Κατοχής υπήρχε στο νησί αντιστασιακή οργάνωση με ασύρματο και επικοινωνία με τους Βρετανούς, ενώ από το λιμάνι της φυγαδεύτηκαν δεκάδες Έλληνες, Άγγλοι και Νεοζηλανδοί για τη Μέση Ανατολή. Μετά την από την παράδοση της Ιταλίας και την αντικατάσταση των ιταλικών φρουρών από γερμανικές, οι Βρετανοί εκτέλεσαν μια σειρά καταδρομικών επιχειρήσεων στα νησιά σε συνεργασία με το νεοσύστατο ελληνικό «Ιερό Λόχο», προκειμένου να δυσχεραίνουν τις επιχειρήσεις των Γερμανών. Στα πλαίσια των επιχειρήσεων αυτών πραγματοποιήθηκε κοινή επιχείρηση των SBS και του Ιερού Λόχου στις 28 Απριλίου 1944.

3.2 Πληθυσμιακά Στοιχεία

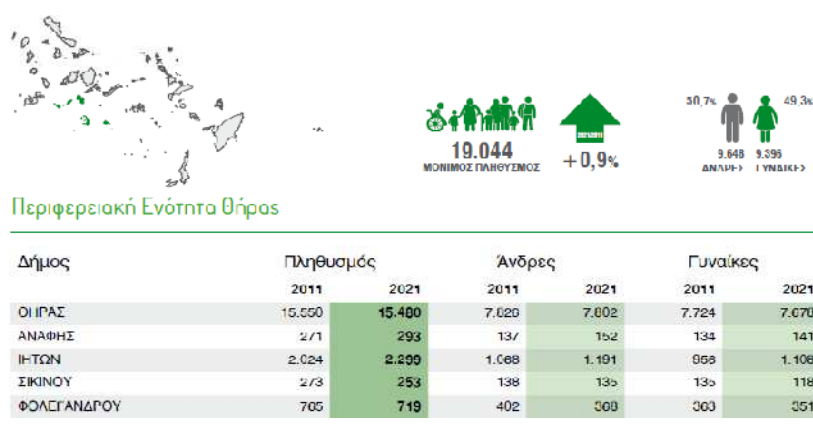
Ο Δήμος Ιητών ανήκει στην Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου και στην Περιφερική ενότητα Θήρας όπου περιλαμβάνονται τα νησιά της Σαντορίνης, Σικίνου, Φολεγάνδρου και Ανάφης. Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Απογραφής Μόνιμου Πληθυσμού του 2021 από την Ελληνική Στατιστική Αρχή (ΕΛΣΤΑΤ), ο πληθυσμός της Ίου ανέρχεται σε 2.299 μόνιμους κατοίκους από τους οποίους 1.191 είναι άνδρες και 1.108 γυναίκες.

Η πλειοψηφία του πληθυσμού κατοικεί στη Χώρα, που αποτελεί το διοικητικό και εμπορικό κέντρο του νησιού. Οι υπόλοιποι κάτοικοι είναι εγκατεστημένοι σε μικρότερους οικισμούς και παραθαλάσσιες περιοχές.

Η Ίος παρουσιάζει έντονη εποχική πληθυσμιακή διακύμανση, καθώς κατά τους θερινούς μήνες ο πληθυσμός αυξάνεται σημαντικά λόγω της τουριστικής δραστηριότητας, φιλοξενώντας χιλιάδες επισκέπτες.

Το νησί χαρακτηρίζεται από αραιή πληθυσμιακή πυκνότητα, γεγονός που ενισχύει τον παραδοσιακό και αυθεντικό χαρακτήρα του τόπου. Ο μόνιμος πληθυσμός ασχολείται κυρίως με τον τουρισμό, τη γεωργία, την αλιεία και, σε μικρότερο βαθμό, με την κτηνοτροφία.

Πίνακας 1: Ελληνική Στατιστική Αρχή (2025). Αποτελέσματα Μόνιμου Πληθυσμού κατά Δήμο και φύλο, σ.49: <https://www.statistics.gr/2021-census-res-pop-results>

3.3 Τεχνικές υποδομές και μεταφορές

Οδικό δίκτυο και οδικές μεταφορές

Η πρόσβαση στην Ίο δεν μπορεί να πραγματοποιηθεί οδικώς, γίνεται μόνο ακτοπλοϊκώς, για αυτόν το λόγο υπάρχει μόνο εσωτερικό οδικό δίκτυο, το οποίο έχει πολλά κοινά στοιχεία με τα υπόλοιπα ελληνικά νησιά. Οι εθνικοί οδοί έχουν πολύ μικρότερο μήκος από αυτό των επαρχιακών. Το οδικό δίκτυο της περιοχής μελέτης συγκεντρώνει αρκετά προβλήματα, μιας και το πλάτος των οδών σε πολλά σημεία είναι πολύ στενό, το οδόστρωμα είναι κακής κατασκευής και σε πολλαπλά σημεία είναι φθαρμένο, καθιστώντας το άμεσα επικίνδυνο. Επίσης, υπάρχει ελλιπής σήμανση, γενικότερη κακή χάραξη του συνόλου του οδικού δικτύου του νησιού, ανεπαρκή φωταγώγηση σε αρκετές τοπικές οδούς.

Λιμενικές Υποδομές

Το νησί της Ίου διαθέτει ένα βασικό λιμένα, ο οποίος εδρεύει στην περιοχή Όρμος Ίου και εξυπηρετεί όλες τις ακτοπλοϊκές μετακινήσεις από και προς το νησί. Τους θερινούς μήνες λειτουργούν καθημερινά δρομολόγια μεταξύ της Ίου και του Πειραιά, όπως επίσης υπάρχουν δρομολόγια, τα οποία εξυπηρετούν την περιοχή μελέτης με την σύνδεση με τα γύρω νησιά. Επιπλέον δίπλα στο βασικό λιμένα λειτουργεί μαρίνα η οποία μπορεί να φιλοξενήσει 42 σκάφοι αναψυχής, 5 ψαράδικα και 25 ερασιτεχνικά σκάφη.

3.4 Αξιοθέατα – Σημεία Ενδιαφέροντος

Παραλίες

Η Ίος φημίζεται για τα καταγάλανα νερά και τις πολυάριθμες παραλίες της. Ερημικές και πολυσύχναστες μικρές ή μεγάλες στρωμένες με κατάξανθη άμμο ή λεπτό βότσαλο. Παρακάτω παρουσιάζονται μερικές από αυτές που είναι προσβάσιμες με όχημα, με σκάφος ή με τα πόδια.

Γιαλός: Η παραλία που βρίσκεται στο λιμάνι. Ιδανική επιλογή σε περίπτωση που έχετε μικρά παιδιά, γιατί έχει σχετικά μικρό βάθος αρκετά μέτρα από την ακτή.

Τζαμαρία: Μικρή σε έκταση παραλία με βότσαλα δίπλα σε βράχια, στη δεξιά πλευρά της παραλίας του λιμανιού, προστατευμένη από νοτιάδες.

Κουμπάρα: Εύκολα προσβάσιμη παραλία μετά την Τζαμαρία Βρίσκεται 5χλμ. δυτικά του Γιαλού και χωρίζεται στα δύο από μια βραχονησίδα με μόνο ένα εκκλησάκι ιδανική για βόλτα στο ηλιοβασίλεμα. Τα νερά είναι ρηχά και γαλαζοπράσινα (η παραλία έχει διακριθεί με Γαλάζια Σημαία) με ψιλή χρυσή άμμο και βότσαλα. Η παραλία Κουμπάρα είναι πλήρως οργανωμένη με επιλογές για φαγητό με θαλασσινά.

Αγία Θεοδότη: Η παραλία της Αγίας Θεοδότη αποτελεί έναν ιδανικό προορισμό για όσους αναζητούν ηρεμία και χαλάρωση, καθώς είναι μία από τις πιο ήσυχες παραλίες του νησιού. Το τοπίο είναι μαγευτικό, με εκπληκτική θέα προς την Ηρακλεία και την Αμοργό. Η παραλία εκτείνεται σε μήκος περίπου 650 μέτρων και διαθέτει κρυστάλλινα, πεντακάθαρα νερά και μια μεγάλη αμμουδερή ακτή με χρυσαφένια άμμο.

Η Αγία Θεοδότη προσφέρει οργανωμένα τμήματα με ξαπλώστρες και ομπρέλες προς ενοικίαση, ενώ παράλληλα υπάρχει άπλετος χώρος για να χρησιμοποιήσετε τον δικό σας εξοπλισμό. Επιπλέον, λίγα αρμυρίκια προσφέρουν φυσική σκιά για όσους την αναζητούν.

Η πρόσβαση είναι εύκολη οδικώς, ακολουθώντας από τη Χώρα τη διαδρομή προς τον Επάνω Κάμπο. Εναλλακτικά, η παραλία εξυπηρετείται και από λεωφορειακές γραμμές μέσω των ημερήσιων εκδρομών που διοργανώνονται από τη Χώρα.

Ψάθη: Αποτελεί παράδεισο λόγο της φύσης και των μονοπατιών που ξεκινούν από αυτή. Οι μικροί κολπίσκοι παρέχουν ιδιωτικότητα για τους λουόμενους. Είναι οργανωμένη με ομπρέλες και υπάρχει εστιατόριο για να καλύψει τις ανάγκες για φαγητό και ποτό.

Μαγγανάρι: Βρίσκεται 20χλμ μακριά από την χώρα και είναι στο νότιο άκρο του νησιού. Αποτελείται από τρεις μεγάλες παραλίες και από μικρότερους κολπίσκους με χρυσή άμμο και καταγάλανα νερά. Το Μαγγανάρι είναι από της πιο δημοφιλείς παραλίες της Ίου. Οι μεγάλες παραλίες είναι οργανωμένες με ξαπλώστρες, ομπρέλες και ταβέρνες αλλά διαθέτει και σημεία για αυτούς που θέλουν ησυχία.

Μυλοπότας : Βρίσκεται στο νοτιοδυτικό τμήμα της Ίου και σε απόσταση 3χλμ από την χώρα. Η πιο δημοφιλής και πολυσύχναστη παραλία του νησιού. Ανήκει στις δημοφιλέστερες παραλίες στις Κυκλάδες. Το μήκος της φτάνει το 1χλμ. και το νερά της έχουν όλες τις αποχρώσεις του μπλε και η αμμουδιά της έχει χρυσαφένια άμμο. Είναι από τις πιο οργανωμένες παραλίες με θαλάσσια σπορ, ξαπλώστρες, ομπρέλες, εστιατόρια, beach bar μπορεί να καλύψει τις ανάγκες και του πιο απαιτητικού επισκέπτη.

3.5 Χλωρίδα-Πανίδα

Η χλωρίδα της Ίου είναι πλούσια λόγω των κατά τόπους εδαφικών χαρακτηριστικών, κάμποι, κοιλάδες και φαράγγια, παραλίες και παραποτάμιες περιοχές, του υψομέτρου, της σύστασης του εδάφους και φυσικά των καιρικών συνθηκών. Τα δέντρα που χαρακτηρίζουν το νησί είναι: η αγριελιά, η φραγκοσυκιά και η συκιά. Υπάρχουν επίσης χαρουπιές, πεύκα, κυπαρίσσια, φίδες, πικροδάφνες και φοίνικες σε παραθαλάσσιες περιοχές, κοντά σε παραλίες σε όχθες ποταμών και ρέματα. Σε περιοχές με τρεχούμενο νερό πλατάνια. Σε ρέματα βελανιδιές, μουριές, κουκουναριές και μερσινιές. Σε οπωρώνες ελιές, συκιές, αμυγδαλιές, λεμονιές και άλλα οπωροφόρα.

Μεγάλη ποικιλία θάμνων κυρίως την άνοιξη και το καλοκαίρι όπως θυμάρι, ασπάλαθο, λαδανιά. Στην ύπαιθρο της Ίου η βλάστηση ακολουθεί την περίοδο των βροχών και έτσι το χειμώνα και την άνοιξη κυριαρχούν τα αγριολούλουδα. Τα πιο συνηθισμένα είναι η ανεμώνη και η παπαρούνα καθώς και άφθονα άγρια χόρτα με τοπικές ονομασίες.

Από το ρέικι και το θυμάρι παράγεται εξαιρετικό μέλι ενώ το θρούμπι οι τυροκόμοι το βάζουν σε τούλι και κατόπιν στο γάλα το οποίο μετατρέπουν σε τυρί, δίνοντας του έτσι ξεχωριστή γεύση και άρωμα. Υπάρχει και η ρίγανι που οι κάτοικοι την συλλέγουν και την χρησιμοποιούν όχι μόνο στο μαγείρεμα αλλά και ως αφέψειμα.

Από την ερπετοπανίδα στην Ίο εμφανίζονται διάφορα είδη όπως οι σαύρες, σκορπιοί, φίδια. Οι σαύρες είναι πολύ διαδεδομένες και ακίνδυνες.

3.6 Αρχαιολογικοί χώροι, Μουσεία, Εκθεσιακοί χώροι

Πρωτοκυκλαδικός οικισμός στην θέση Σκάρκος: Στη θέση Σκάρκος, στην Ίο, ανακαλύφθηκε ο μεγαλύτερος και σημαντικότερος μέχρι σήμερα οικισμός του Πρωτοκυκλαδικού πολιτισμού. Ο οικισμός χρονολογείται στα μέσα της 3ης χιλιετίας π.Χ. και αποτελεί εξαιρετικό δείγμα της πρώιμης κυκλαδικής αρχιτεκτονικής και οργάνωσης.

Η πολύ καλή κατάσταση διατήρησης του οικισμού επιτρέπει στον επισκέπτη να θαυμάσει την εξελιγμένη αρχιτεκτονική της εποχής. Πολλά από τα κτίρια είναι διώροφα και παρουσιάζουν οργανωμένο πολεοδομικό σχέδιο, με ιδιαίτερη μέριμνα για τη διαχείριση των ομβρίων υδάτων μέσω συστημάτων απορροής.

Κατά τις ανασκαφές, ήρθαν στο φως πλήθος σημαντικών ευρημάτων, όπως πήλινα αγγεία, σφραγίδες, μαρμάρινα ειδώλια, καθώς και μεταλλικά, οστέινα και λίθινα σκεύη και εργαλεία, τα οποία προσφέρουν πολύτιμες πληροφορίες για την καθημερινή ζωή και την πολιτισμική ανάπτυξη της εποχής.

Ο αρχαιολογικός χώρος του Σκάρκου είναι επισκέψιμος για το κοινό από το 2009, δίνοντας τη δυνατότητα στους επισκέπτες να γνωρίσουν από κοντά μία από τις πιο σπουδαίες σελίδες της Πρωτοκυκλαδικής Ιστορίας.

Αρχαιολογικό μουσείο: Το Αρχαιολογικό Μουσείο της Ίου, το οποίο λειτουργεί από το 1999, στεγάζεται στο κτήριο του Δημαρχείου, στην πρωτεύουσα του νησιού, τη Χώρα. Το μουσείο αποτελεί σημαντικό φορέα διατήρησης και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς της Ίου, καθώς φιλοξενεί εκθέματα που καλύπτουν διάφορες περιόδους της αρχαιότητας.

Η συλλογή του μουσείου περιλαμβάνει αντικείμενα που χρονολογούνται από την Πρώιμη Εποχή του Χαλκού, αναδεικνύοντας πτυχές της καθημερινής ζωής και της τεχνολογικής ανάπτυξης των πρώιμων Κυκλάδων. Ιδιαίτερης σημασίας είναι τα ευρήματα που προέρχονται από τις αρχαιολογικές ανασκαφές στον Πρωτοκυκλαδικό οικισμό της θέσης Σκάρκος, ο οποίος αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους οικισμούς της περιόδου στο Αιγαίο.

Μεταξύ των εκθεμάτων περιλαμβάνονται κεραμικά αγγεία, εργαλεία από διάφορα υλικά, μαρμάρινα ειδώλια και αντικείμενα καθημερινής χρήσης, τα οποία συμβάλλουν στην κατανόηση της πολιτισμικής εξέλιξης του νησιού και της θέσης του στο ευρύτερο κυκλαδικό σύστημα.

Το μουσείο, μέσω της έκθεσης και της ανάδειξης των αρχαιολογικών ευρημάτων, προσφέρει τη δυνατότητα στους επισκέπτες και στους ερευνητές να μελετήσουν σε βάθος την ιστορία της Ίου και να εκτιμήσουν τη σημασία της ως πολιτιστικό και εμπορικό κέντρο των Πρωτοκυκλάδων.

Μουσείο Γαΐτη: Το μουσείο Γαΐτη είναι ένα αρχιτεκτονικό σύμπλεγμα κτιρίων που δημιουργήθηκε για να φιλοξενήσει έργα του ζωγράφου ,χαράκτη και γλύπτη Γιάννη Γαΐτη και γλυπτά της Γαβριέλας Σίμωση. Αποτελείται από εκθεσιακούς χώρους, αίθουσα εκδηλώσεων.

Θέατρο Οδυσσέας Ελύτης: Το Θέατρο Οδυσσέας Ελύτης αποτελεί ένα ανοιχτό θέατρο αρχαιοελληνικού τύπου, το οποίο σχεδιάστηκε από τον καθηγητή Αρχιτεκτονικής του Πανεπιστημίου του Βερολίνου, Peter Haupt, γνωστό για την ιδιαίτερη αγάπη του για την Ίο. Κατά τον σχεδιασμό του θεάτρου, ο Haupt χρησιμοποίησε ως πρότυπα αρχαία θέατρα του ελληνικού νησιωτικού χώρου, καθώς και παραδείγματα από την Κάτω Ιταλία, δημιουργώντας έναν χώρο που συνδυάζει την αισθητική της αρχαιότητας με τη σύγχρονη λειτουργικότητα.

Το θέατρο έχει τη δυνατότητα να φιλοξενήσει περίπου 1.100 θεατές στις μαρμαρίνες κερκίδες του, ενώ η ορχήστρα του έχει διάμετρο 12 μέτρων, διατηρώντας τις αναλογίες των κλασικών θεάτρων. Για την κατασκευή του χρησιμοποιήθηκαν τοπικά

δομικά υλικά, όπως η ντόπια πέτρα, γεγονός που το ενσωματώνει αρμονικά στο φυσικό τοπίο.

Ο προσανατολισμός του θεάτρου προς το νότο είναι ιδιαίτερα μελετημένος, καθώς προσφέρει ανεμπόδιστη θέα προς το Αιγαίο Πέλαγος, ενώ παράλληλα προστατεύει το κοινό από τους έντονους βόρειους ανέμους που πνέουν συχνά κατά τους καλοκαιρινούς μήνες στο νησί.

Το Θέατρο Οδυσσέας Ελύτης αποτελεί πλέον έναν σημαντικό πολιτιστικό χώρο για την Ίο, φιλοξενώντας θεατρικές παραστάσεις, συναυλίες και ποικίλες καλλιτεχνικές εκδηλώσεις, που ενισχύουν τη σύγχρονη πολιτιστική ταυτότητα του νησιού.

Τύμβος του Ομήρου: Στο βορειότερο άκρο της Ίου, εντοπίζεται ο λεγόμενος Τύμβος του Ομήρου, μια αρχαιολογική τοποθεσία όπου σώζονται απομεινάρια ταφικών κατασκευών που χρονολογούνται στην Ελληνιστική περίοδο. Η συγκεκριμένη θέση είναι συνδεδεμένη με μία από τις ισχυρότερες παραδόσεις του νησιού, σύμφωνα με την οποία φέρεται να βρίσκεται ο τάφος του μεγάλου επικού ποιητή Ομήρου.

Η τοπική μυθολογική παράδοση υποστηρίζει ότι ο Όμηρος πέθανε στην Ίο, καθώς η μητέρα του καταγόταν από το νησί και εκείνος επέστρεψε για να περάσει τα τελευταία χρόνια της ζωής του (Παπαχατζής, 1994). Παρότι η αρχαιολογική τεκμηρίωση για την ταύτιση του συγκεκριμένου σημείου με τον πραγματικό τάφο του Ομήρου είναι αβέβαιη, ο χώρος έχει διαχρονικά ενσωματωθεί στην πολιτιστική ταυτότητα του νησιού και αποτελεί σημαντικό πόλο τουριστικού και ιστορικού ενδιαφέροντος.

Η περιοχή προσφέρει, εκτός από την πολιτιστική της αξία, πανοραμική θέα προς το Αιγαίο και συνδυάζει τον αρχαιολογικό πλούτο με το φυσικό τοπίο, ενισχύοντας την ελκυστικότητα του χώρου για τους επισκέπτες.

Παλαιόκαστρο: Το Παλαιόκαστρο είναι ένα βυζαντινό κάστρο χτισμένο σε υψόμετρο περίπου 300 μέτρων πάνω από τη θάλασσα, σε στρατηγική τοποθεσία που επέτρεπε τον έλεγχο της θαλάσσιας περιοχής. Η πρόσβαση στο κάστρο γίνεται μέσω

πέτρινου μονοπατιού, λίγο πριν από την παραλία της Ψάθης. Το μνημείο αποτελεί χαρακτηριστικό δείγμα βυζαντινής οχυρωματικής αρχιτεκτονικής.

Ο φάρος της Ίου: Ο φάρος της Ίου κατασκευάστηκε στα τέλη του 18ου αιώνα από Γάλλους τεχνίτες, αποτελώντας χαρακτηριστικό ναυτικό μνημείο του νησιού. Το 2005 επισκευάστηκε με παραδοσιακές μεθόδους και υλικά, προκειμένου να διατηρηθεί η αυθεντική του μορφή. Σήμερα είναι ανοικτός στο κοινό και προσφέρει εξαιρετική θέα προς το Αιγαίο.

Οι ανεμόμυλοι: Οι ανεμόμυλοι της Ίου, ορισμένοι πλήρως αποκατεστημένοι και άλλοι σε διάφορα στάδια συντήρησης, αποτελούν σημαντικό στοιχείο της τοπικής πολιτιστικής κληρονομιάς και δημοφιλή σημείο θέας (Υπουργείο Πολιτισμού, 2009). Από εκεί προσφέρεται πανοραμική θέα προς τον λόφο της Χώρας και τη γύρω περιοχή. Λειτουργούσαν έως τη δεκαετία του 1960, αξιοποιώντας την κινητήρια δύναμη του αέρα για να κινούν τις μυλόπετρες που άλεθαν σιτάρι, κριθάρι και καλαμπόκι, προμηθεύοντας με αλεύρι τους κατοίκους της Ίου και γειτονικών νησιών.

3.7 Εκκλησίες και Μονές

Στην Ίο συναντώνται περίπου 365 εκκλησίες και ξωκλήσια, ένας αριθμός που αντανakλά τη μακρά θρησκευτική παράδοση του νησιού. Πολλά από αυτά τα θρησκευτικά μνημεία χρονολογούνται από τη βυζαντινή περίοδο και έχουν χαρακτηριστεί διατηρητέα ως ιστορικά μνημεία της μεταβυζαντινής εποχής. Οι κάτοικοι της Ίου επιδεικνύουν ιδιαίτερη φροντίδα για τη συντήρηση των ναών και τη διατήρηση του περιβάλλοντος χώρου.

Η αρχιτεκτονική των εκκλησιών παρουσιάζει κοινά χαρακτηριστικά: οι περισσότερες διαθέτουν τρούλο στην κορυφή και έχουν ορθογώνια κάτοψη. Το εσωτερικό τους είναι λιτό, με περιορισμένο αριθμό καθισμάτων και λιγοστές αγιογραφίες, ενώ εξωτερικά είναι κατάλευκες, ασβεστωμένες, όπως συνηθίζεται στην κυκλαδίτικη αρχιτεκτονική.

Στη Χώρα της Ίου βρίσκονται 26 εκκλησίες. Από τις πιο γνωστές και δημοφιλείς σε όλο το νησί είναι οι εξής: η Αγία Αικατερίνη, η Αγία Ειρήνη, η Αγία Θεοδότη, ο Άγιος Γεώργιος, ο Άγιος Ιωάννης ο Πρόδρομος, ο Άγιος Νικόλαος του Λαζάρου, ο

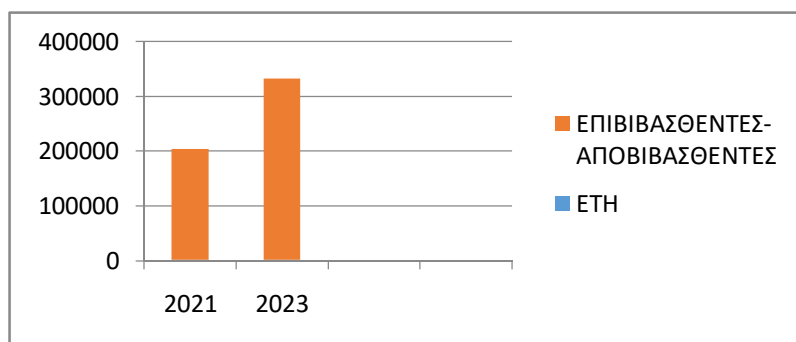

Ευαγγελισμός της Θεοτόκου (Μητρόπολη του νησιού), η Ζωοδόχος Πηγή, η Παναγία η Γκρεμιώτισσα, η Παναγία η Φανερωμένη, η Παναγία η Κουντουτιανή, η Παναγία η Χρυσοπηγή και η Φραγκοκλησιά, η μοναδική καθολική εκκλησία του νησιού, η οποία ιδρύθηκε τον 14ο αιώνα.

3.8 Τουριστική Δραστηριότητα

Η σημαντικότερη οικονομική δραστηριότητα της περιοχής μελέτης στηρίζεται σχεδόν αποκλειστικά στο τουριστικό μοντέλο “ήλιος και θάλασσα”, άμεσα συνυφασμένο με τον μαζικό τουρισμό. Τα μεγαλύτερα προβλήματα που αντιμετωπίζει η Ίος στον τομέα του τουρισμού είναι η έντονη εποχικότητα, η περίοδος που το νησί υποδέχεται τουρίστες είναι μεταξύ του Μαΐου και του Οκτωβρίου, αλλά και ο κορεσμός των υφιστάμενων καταλυμάτων, κατά την διάρκεια της τουριστικής περιόδου. Την εποχικότητα του τουρισμού μπορεί κανείς να την αντιληφθεί μέσω ανάλυσης της επιβατικής κίνησης του νησιού.

Στο σχήμα παρουσιάζεται αναλυτικά η τουριστική κίνηση της Ίου για τα έτη 2021 και 2023. Το έτος 2021 οι επιβιβασθέντες –αποβιβασθέντες έχουν αυξηθεί κατά 63,30% από τους 202.274 το έτος 2021 αυξήθηκαν στους 330.308 το έτος 2023 αυτό δείχνει την άνοδο του τουρισμού στην περιοχή μελέτης. Επιπρόσθετα φαίνεται τους μήνες Μάιο μέχρι τον μήνα Οκτώβριο πως η επιβατική κίνηση αυξάνεται κατακόρυφα που διαρκεί η τουριστική περίοδος. Οι μήνες με την περισσότερη επιβατική κίνηση είναι ο Ιούλιος και ο Αύγουστος, μιας και τότε είναι η κορύφωση της τουριστικής περιόδου. Επίσης, από τον Σεπτέμβριο και έπειτα υπάρχει μείωση της επιβατικής κίνησης, καθώς είναι ο προτελευταίος μήνας της τουριστικής περιόδου του νησιού.

Πίνακας 2:Επιβιβασθέντες-Αποβιβασθέντες λιμένα Ίου 2021,2023

Πηγή: Δημοτικό Λιμενικό Ταμείο Ίου

Σύμφωνα με στοιχεία της Ελληνικής Στατιστικής Αρχής (ΕΛΣΤΑΤ) και της Τράπεζας της Ελλάδος (ΤτΕ), η άμεση συμβολή του τουρισμού στο Ακαθάριστο Εγχώριο Προϊόν (ΑΕΠ) της Ελλάδας για το έτος 2023 εκτιμάται σε περίπου 13%, αντιστοιχώντας σε 28,5 δισεκατομμύρια ευρώ (ΕΛΣΤΑΤ & ΤτΕ, 2024). Παράλληλα, τα τουριστικά έσοδα της Περιφέρειας Βορείου Αιγαίου το ίδιο έτος ανήλθαν στο 1% του συνολικού τουριστικού εισοδήματος της χώρας, υπογραμμίζοντας τη σχετική συμβολή της περιφέρειας στον εθνικό τουριστικό τομέα.

Περιφέρεια	% κατανομή εσόδων εισερχόμενου τουρισμού 2023	αναλογία άμεσης τουριστικής δαπάνης 2023 - σε € εκ.	ΑΕΠ Περιφερειών 2023* - σε € εκ.	% ΑΕΠ στο οποίο αντιστοιχεί η τουριστική δαπάνη	κατά κεφαλήν ΑΕΠ 2021 - σε €
Νοτίου Αιγαίου	27%	7.719	7.000	110%	16.639
Κρήτης	26%	7.510	10.777	70%	13.994
Αττικής	19%	5.473	105.459	5%	23.335
Ιονίων Νήσων	10%	2.947	3.554	83%	14.520
Κεντρικής Μακεδονίας	8%	2.189	30.243	7%	13.453
Πελοποννήσου	2%	554	9.920	6%	14.407
Ηπείρου	2%	478	4.796	10%	11.981
Αν. Μακεδονίας & Θράκης	2%	471	8.638	5%	12.006
Θεσσαλίας	1%	366	11.495	3%	15.390
Δυτικής Ελλάδας	1%	304	9.721	3%	12.429
Στερεάς Ελλάδας	1%	240	11.264	2%	16.834
Βορείου Αιγαίου	1%	215	2.954	7%	10.658
Δυτικής Μακεδονίας	0%	73	4.482	2%	14.141
Σύνολο Χώρας	100%	28.539	220.303	13,0%	17.058

Πηγή: ΕΛΣΤΑΤ - ΕΛΣΤΑΤ, ΤτΕ - Εισοδήματα INSETE Intelligence
 *Η κατανομή του ΑΕΠ των Περιφερειών είναι εκτίμηση λαμβάνοντας υπόψη την ποσοστιαία κατανομή του 2020
 *Το ΑΕΠ των Περιφερειών είναι προσωρινό και υπόκειται σε αλλαγή

Πίνακας 3: : INSETEINTELLIGENCE. (2023).Ετήσια Έκθεση Τουρισμού 2023:Περιφερειακή Κατανομή και
συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια έτους 2023 σελ.28 https://insete.gr/wp-content/uploads/2024/12/24-12_Greece.pdf

Σύμφωνα με στοιχεία του Ξενοδοχειακού Επιμελητηρίου Ελλάδος (ΞΕΕ), όπως παρουσιάζονται στη μελέτη του INSETE Intelligence (2023), η Περιφέρεια Βορείου Αιγαίου διαθέτει το 3% των συνολικών ξενοδοχειακών δωματίων της χώρας. Παρατηρείται σημαντική αύξηση στα καταλύματα υψηλής κατηγορίας, με τα ξενοδοχεία 5 αστέρων να αυξάνονται κατά 107%, τα 4 αστέρων κατά 26% και τα 3 αστέρων κατά 9%. Αντίθετα, καταγράφεται μείωση στα ξενοδοχεία 2 αστέρων (-30%) και 1 αστέρα (-23%). Αυτή η τάση υποδηλώνει μια σαφή στροφή προς την ανάπτυξη ξενοδοχειακών μονάδων υψηλής ποιότητας, με στόχο την ικανοποίηση των

αυξημένων απαιτήσεων των πελατών και την ενίσχυση της ανταγωνιστικότητας της περιφέρειας στον τουριστικό τομέα.

4 Μεθοδολογία

Η παρούσα εργασία διερευνά τις αντιλήψεις της τοπικής κοινωνίας της Ίου σχετικά με τον τουρισμό και τη βιώσιμη ανάπτυξη, εστιάζοντας στις στάσεις μόνιμων κατοίκων, τοπικών φορέων, τουριστών και επιχειρηματιών. Η μεθοδολογική προσέγγιση της έρευνας είναι ποιοτική, με βασικό εργαλείο τις ημιδομημένες συνεντεύξεις. Μέσω αυτής της μεθόδου, επιδιώκεται η εις βάθος κατανόηση των εμπειριών και των απόψεων των συμμετεχόντων.

Τα επιμέρους κύρια ερευνητικά ερωτήματα της εργασίας είναι:

1. Πώς αξιολογούν οι κάτοικοι της Ίου τις περιβαλλοντικές επιπτώσεις του τουρισμού στον προορισμό;
2. Ποια είναι η αντίληψη της τοπικής κοινωνίας σχετικά με την επίδραση του τουρισμού στην ποιότητα ζωής τους;
3. Σε ποιο βαθμό νιώθουν οι κάτοικοι ότι συμμετέχουν ενεργά στις αποφάσεις για τη διαχείριση του τουρισμού;
4. Πώς αξιολογούν οι κάτοικοι τη σχέση μεταξύ τουρισμού και οικονομικής εξάρτησης;
5. Ποια είναι η στάση των κατοίκων απέναντι στην ανάγκη υιοθέτησης βιώσιμων πρακτικών στον τουριστικό τομέα;
6. Ποιες οι απόψεις κατοίκων και τουριστών σχετικά με την αειφορία στην Ίο;
7. Ποιος είναι ο ρόλος των τοπικών επιχειρήσεων και φορέων στη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού στην Ίο;

4.1 Ερευνητική Προσέγγιση

Η ποιοτική προσέγγιση είναι κατάλληλη για τη μελέτη σύνθετων κοινωνικών φαινομένων, όπως οι αντιλήψεις για τον τουρισμό και η βιώσιμη ανάπτυξη, που δεν μπορούν να ποσοτικοποιηθούν άμεσα (Bryman, A. 2017). Η ημιδομημένη συνέντευξη παρέχει ισορροπία μεταξύ καθοδήγησης και ελευθερίας στους συμμετέχοντες, ενθαρρύνοντας πλούσιες απαντήσεις.

Η επιλογή των συμμετεχόντων πραγματοποιήθηκε με σκοπιμό (μη τυχαίο) δειγματοληπτικό τρόπο (purposive sampling), βάσει της εμπλοκής, της εμπειρίας και της σχέσης τους με τον τουρισμό στην Ίο, καθώς και της ικανότητάς τους να παρέχουν πληροφορίες σχετικές με τη βιωσιμότητα του προορισμού.

Πιο συγκεκριμένα:

- Για τους τουρίστες: Οι συμμετέχοντες επιλέχθηκαν επιτόπου στους χώρους διαμονής τους, με βασικά κριτήρια τη διαμονή τους τουλάχιστον για 3 ημέρες και την προθυμία τους να συμμετάσχουν. Το ερωτηματολόγιο επικεντρώθηκε στην αντίληψή τους για τη βιωσιμότητα του προορισμού, την ποιότητα των προσφερόμενων υπηρεσιών, και τη στάση τους απέναντι σε περιβαλλοντικές και κοινωνικές πτυχές.
- Για τους μόνιμους κατοίκους: Απευθυνθήκαμε σε κατοίκους διαφορετικών ηλικιών και επαγγελματικών υποβάθρων που ζουν στην Ίο καθ' όλη τη διάρκεια του έτους. Προτιμήθηκαν άτομα με σαφή εικόνα των επιπτώσεων του τουρισμού στην καθημερινότητα και την τοπική κοινωνία. Η επιλογή έγινε μέσω δικτύων γνωριμιών (snowball sampling) και με επιτόπια προσέγγιση.
- Για τους επιχειρηματίες και εκπροσώπους φορέων: Επιλέχθηκαν άτομα με ενεργό ρόλο στον σχεδιασμό ή την παροχή τουριστικών υπηρεσιών (ξενοδόχος, επιχειρηματίας καταστήματος υγιεινομικού ενδιαφέροντος, επιχειρηματίας καταστήματος τουριστικών προϊόντων, στελέχη δημοτικής αρχής). Η προσέγγιση έγινε με προσωπικές επαφές, ώστε να διασφαλιστεί η αντιπροσωπευτική κάλυψη των βασικών πυλώνων του τουριστικού συστήματος.

Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν δια ζώσης στην Ίο, τον Μαΐο του 2025. Οι συνεντεύξεις πραγματοποιήθηκαν σε φυσικά περιβάλλοντα οικεία στους συμμετέχοντες, ώστε να διασφαλιστεί η άνεση, η αυθεντικότητα των απαντήσεων και η ποιότητα των δεδομένων. Συγκεκριμένα, για το ερωτηματολόγιο που αφορούσε τουρίστες, οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν ατομικά στα ξενοδοχεία διαμονής τους. Οι μόνιμοι κάτοικοι συμμετείχαν σε ατομικές συνεντεύξεις οι οποίες πραγματοποιήθηκαν στις οικίες τους, κατόπιν συνεννόησης, προκειμένου να διαμορφωθεί ένα περιβάλλον εμπιστοσύνης και άνεσης.

Όσον αφορά το ερωτηματολόγιο για επιχειρηματίες και τοπικούς φορείς, οι συνεντεύξεις διεξήχθησαν στους αντίστοιχους επαγγελματικούς ή διοικητικούς χώρους των συμμετεχόντων: στο ξενοδοχείο του επιχειρηματία τουριστικού καταλύματος, στο εστιατόριο του επιχειρηματία υγειονομικού ενδιαφέροντος, και στο κατάστημα τοπικών προϊόντων/τουριστικών ειδών. Οι συνεντεύξεις με τον Δήμαρχο Ίου, τον Αντιδήμαρχο Πολιτισμού και τον Πρόεδρο του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου Ίου πραγματοποιήθηκαν στο Δημαρχείο Ιητών και στα γραφεία του Λιμενικού Ταμείου αντίστοιχα.

Η επιλογή των φυσικών αυτών χώρων συνάδει με τις αρχές της ποιοτικής εθνογραφικής προσέγγισης, η οποία δίνει έμφαση στην κατανόηση της εμπειρίας των συμμετεχόντων μέσα στο κοινωνικό και πολιτισμικό τους πλαίσιο (Denzin & Lincoln, 2018). Οι συνεντεύξεις σε οικεία περιβάλλοντα συμβάλλουν στην ενίσχυση της αξιοπιστίας των δεδομένων και στην εμβάθυνση των απαντήσεων, καθώς μειώνεται η επιρροή εξωτερικών παραγόντων (Creswell & Poth, 2018).

Όλοι ενημερώθηκαν για τον σκοπό της έρευνας και υπέγραψαν φόρμα συγκατάθεσης. Συνολικά διεξήχθησαν 15 συνεντεύξεις, διάρκειας 30–60 λεπτών η καθεμία. Μετά από συγκατάθεση, οι συνεντεύξεις ηχογραφήθηκαν και ακολούθησε απομαγνητοφώνηση για ανάλυση.

4.2 Περιγραφή Ερωτηματολογίων

Δημιουργήθηκαν για τους σκοπούς της παρούσας μελέτης τρία διαφορετικά ερωτηματολόγια τα οποία απευθύνονται ανάλογα με την ιδιότητα του ερωτώμενου για να μπορέσουμε να αντλήσουμε καλύτερα αποτελέσματα. Δημιουργήθηκε ένα

ερωτηματολόγιο που απευθύνεται μόνο στους τουρίστες, ένα ερωτηματολόγιο που απευθύνεται μόνοι στους κατοίκους της Ίου και ένα ερωτηματολόγιο που απευθύνεται αποκλειστικά στους Τοπικούς Φορείς /Επιχειρηματίες.

- I. Το Ερωτηματολόγιο που απευθύνεται στους τουρίστες έχει ως στόχο τη συλλογή πληροφοριών από τουρίστες που επισκέπτονται την Ίο προκειμένου να αξιολογηθεί η εμπειρία τους και να εντοπιστούν στοιχεία που σχετίζονται με τη βιωσιμότητα, την τοπική οικονομία και την κοινωνική αποδοχή του τουρισμού. Μέσω της καταγραφής των απόψεων και των χαρακτηριστικών των επισκεπτών, επιδιώκεται η καλύτερη κατανόηση των αναγκών και των προτιμήσεών τους, με σκοπό τη βελτίωση της τουριστικής πολιτικής και των παρεχόμενων υπηρεσιών.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν:

- δημογραφικά στοιχεία των τουριστών (όπως ηλικία, χώρα προέλευσης και επίπεδο εκπαίδευσης),
- λόγους επιλογής του προορισμού και περιβαλλοντικές ευαισθησίες,
- την επαφή με την τοπική κοινωνία και την αντίληψη φιλοξενίας,
- τις καταναλωτικές επιλογές κατά τη διάρκεια της παραμονής,
- καθώς και την πρόθεση επαναπροτίμησης ή σύστασης του προορισμού σε άλλους.

Η συμμετοχή είναι ανώνυμη και τα στοιχεία που θα συγκεντρωθούν θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά για ερευνητικούς σκοπούς.

- II. Το ερωτηματολόγιο για τους μόνιμους κατοίκους έχει ως στόχο τη συλλογή απόψεων και εμπειριών σχετικά με τις επιπτώσεις του τουρισμού στην τοπική κοινωνία. Σκοπός είναι η καταγραφή της στάσης των κατοίκων απέναντι στον τουρισμό, καθώς και η κατανόηση των θετικών και αρνητικών συνεπειών που προκύπτουν από την τουριστική δραστηριότητα στην καθημερινότητά τους.

Το περιεχόμενο του ερωτηματολογίου εστιάζει σε θέματα όπως:

- η οικονομική εξάρτηση από τον τουρισμό,

- η αντίληψη για την περιβαλλοντική και κοινωνική επίδραση της τουριστικής ανάπτυξης,
- η συμμετοχή των πολιτών στις σχετικές αποφάσεις,
- οι επιπτώσεις στο κόστος ζωής και την ποιότητα ζωής,
- καθώς και η κατανομή των οικονομικών ωφελημάτων από τον τουρισμό στην τοπική κοινωνία.

Οι απαντήσεις είναι ανώνυμες και θα χρησιμοποιηθούν αποκλειστικά με στόχο τη διαμόρφωση πιο βιώσιμων και κοινωνικά αποδεκτών πολιτικών τουριστικής ανάπτυξης.

III. Το ερωτηματολόγιο που απευθύνεται σε Τοπικούς Φορείς / Επιχειρηματίες που δραστηριοποιούνται στην Ίο αποσκοπεί στη συλλογή στοιχείων σχετικά με τις επιπτώσεις του τουρισμού στην επιχειρηματική δραστηριότητα, καθώς και τη συμβολή των επιχειρήσεων στη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Σκοπός του είναι:

- να καταγραφούν οι πρακτικές βιωσιμότητας που εφαρμόζουν οι επιχειρήσεις,
- να αποτυπωθεί ο βαθμός συνεργασίας με άλλους τοπικούς φορείς και
- να αξιολογηθεί η στήριξη που προσφέρουν οι τοπικές αρχές προς αυτή την κατεύθυνση.

Το ερωτηματολόγιο περιλαμβάνει ερωτήσεις που αφορούν:

- το είδος και το μέγεθος της επιχείρησης,
- την υιοθέτηση περιβαλλοντικά υπεύθυνων πρακτικών,
- τη συμμετοχή σε δράσεις για την τοπική κοινότητα,
- το βαθμό εξάρτησης από τον τουρισμό και την επίδρασή του στην ανάπτυξη της επιχείρησης,
- καθώς και το επίπεδο συνεργασίας και υποστήριξης για την προώθηση ενός βιώσιμου μοντέλου τουριστικής ανάπτυξης.

Οι απαντήσεις θα αξιοποιηθούν αποκλειστικά στο πλαίσιο ερευνητικής ανάλυσης και στρατηγικού σχεδιασμού για τη βελτίωση της βιωσιμότητας και της ανταγωνιστικότητας της περιοχής.

Τα τρία διαφορετικά ερωτηματολόγια βασίστηκαν στο (GSTC Destination Criteria v.20) δηλαδή σε ένα διεθνές πρότυπο που περιλαμβάνει 41 βασικά κριτήρια οργανωμένα σε 4 θεματικούς πυλώνες, τα οποία πρέπει να πληροί ένας προορισμός για να θεωρηθεί βιώσιμος και υπεύθυνος. Η έκδοση v2.0 είναι η αναθεωρημένη, πιο πρόσφατη έκδοχή αυτών των κριτηρίων.

Τα κριτήρια αυτά αφορούν κυρίως φορείς και οργανισμούς που είναι υπεύθυνοι για τη διαχείριση τουριστικών προορισμών αλλά και ντόπιους και τουρίστες σχετικά με την αντίληψη για την βιωσιμότητα του προορισμού.

Το πλαίσιο οδηγιών αυτό βοηθά πόλεις, νησιά, κοινότητες και άλλους τουριστικούς προορισμούς να:

- Διαχειρίζονται τον τουρισμό με περιβαλλοντική, πολιτιστική και κοινωνική υπευθυνότητα
- Υποστηρίζουν την τοπική κοινωνία και οικονομία
- Προστατεύουν τη φύση και τον πολιτισμό
- Παρακολουθούν και βελτιώνουν τις επιδόσεις τους

Παρακάτω παρουσιάζονται ανα ερωτηματολόγιο ποια κριτήρια πληρούνται βάση του (GSTC Destination Criteria v.20):

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου που αφορούν τους τουρίστες έχει διαμορφωθεί ώστε να αντικατοπτρίζει βασικές πτυχές της αντίληψης, συμπεριφοράς και εμπειρίας των επισκεπτών, σε συσχέτιση με τις απαιτήσεις του GSTC για Βιώσιμους Τουριστικούς Προορισμούς

Ερωτήσεις 1–3 αντιστοιχούν στα κριτήρια για την διαχείριση πληροφοριών για τον προορισμό και την παρακολούθηση και διαχείριση επισκεπτών. Οι ερωτήσεις συλλέγουν βασικά δημογραφικά στοιχεία των τουριστών, όπως ηλικία, χώρα

προέλευσης και επίπεδο εκπαίδευσης, απαραίτητα για τον στρατηγικό σχεδιασμό και την αξιολόγηση της επισκεψιμότητας του προορισμού.

Η ερώτηση 4 συνδέεται με το κριτήριο για την συλλογή και ανάλυση στοιχείων επισκεπτών και βιωσιμότητας καθώς διερευνά αν ο τουρίστας επισκέπτεται τον προορισμό για πρώτη φορά ή έχει προηγούμενη εμπειρία, ενδεικτικό της επαναληπτικής επισκεψιμότητας και της ικανοποίησης.

Η ερώτηση 5 εστιάζει στο κριτήρια για την προστασία φυσικών πόρων και την μείωση ρύπανσης και κατανάλωσης. Εξετάζει τη σημασία που αποδίδει ο επισκέπτης στην προστασία του περιβάλλοντος κατά τις μετακινήσεις του, αποκαλύπτοντας το επίπεδο περιβαλλοντικής ευαισθητοποίησης.

Η ερώτηση 6 συνδέεται με το κριτήρια για την προστασία φυσικών οικοσυστημάτων και τοπίων και το κριτήριο μάρκετινγκ και προώθηση. Διερευνά κατά πόσο η εικόνα του προορισμού ως "πράσινου" ή βιώσιμου επηρέασε την απόφαση επιλογής, στοιχείο σημαντικό για την αξιολόγηση της επιτυχίας των στρατηγικών μάρκετινγκ βιωσιμότητας.

Η ερώτηση 7 καλύπτει το κριτήριο για την συμμετοχή της κοινότητας και κοινωνική ενσωμάτωση, το οποίο αφορά τη συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας στον τουρισμό. Η επαφή του επισκέπτη με τους ντόπιους αποτελεί ένδειξη κοινωνικής ενσωμάτωσης και αυθεντικής τουριστικής εμπειρίας.

Η ερώτηση 8 συνδέεται με το κριτήριο ποιότητα ζωής, το οποίο εξετάζει τον αντίκτυπο του τουρισμού στην ποιότητα ζωής της κοινότητας. Μέσω της αντίληψης του επισκέπτη για τη φιλοξενία, εξάγονται συμπεράσματα για τις κοινωνικές σχέσεις μεταξύ κατοίκων και τουριστών.

Η ερώτηση 9 σχετίζεται με τα κριτήρια οικονομικά οφέλη προς την τοπική κοινωνία και στήριξη μικρομεσαίων επιχειρήσεων. Αποτυπώνει τη δαπάνη του τουρίστα σε τοπικές ή διεθνείς επιχειρήσεις, αναδεικνύοντας το ποσοστό οικονομικής ενίσχυσης της τοπικής αγοράς.

Η ερώτηση 10 αφορά τα κριτήρια Marketing και προώθηση και συλλογή στοιχείων επισκεπτών και βιωσιμότητας, εξετάζει την πρόθεση επανεπίσκεψης ή σύστασης του προορισμού, υποδηλώνοντας επίπεδο ικανοποίησης και αποτελεσματικότητα της προβολής.

Οι ερωτήσεις του ερωτηματολογίου για τους κατοίκους έχουν διαμορφωθεί ώστε να αντικατοπτρίζουν βασικές κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές πτυχές της τουριστικής δραστηριότητας, σε συσχέτιση με τις απαιτήσεις του GSTC.

Η ερώτηση 1 αντιστοιχεί στο κριτήριο παρακολούθηση επισκεπτών και επιπτώσεων, καθώς η χρονική διάρκεια διαμονής των κατοίκων σχετίζεται με τη σταθερότητα του πληθυσμού και επιτρέπει την αξιολόγηση μακροχρόνιων κοινωνικών επιδράσεων του τουρισμού.

Η ερώτηση 2 σχετίζεται με τα κριτήρια οικονομικά οφέλη προς την τοπική κοινότητα και τοπική απασχόληση, τα οποία αφορούν την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω του τουρισμού. Διερευνάται η άμεση οικονομική εξάρτηση των κατοίκων από τον τουριστικό τομέα, προσφέροντας εικόνα για την κατανομή των ωφελειών.

Η ερώτηση 3 εντάσσεται στο κριτήριο προστασία φυσικών πόρων και αντανακλά την αντίληψη των κατοίκων για τις περιβαλλοντικές πιέσεις που προκαλεί ο τουρισμός. Χρησιμοποιείται ως μέσο μέτρησης της βιωσιμότητας του προορισμού σε τοπικό επίπεδο.

Η ερώτηση 4 συνδέεται με το κριτήριο ποιότητα ζωής και κοινωνική συνοχή. Καταγράφει το πώς οι κάτοικοι αντιλαμβάνονται τη συνολική επίδραση του τουρισμού στην καθημερινότητά τους.

Η ερώτηση 5 σχετίζεται με το κριτήριο συμμετοχή των ενδιαφερομένων, καθώς αποτυπώνει το βαθμό συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας στις αποφάσεις για τον τουριστικό σχεδιασμό, στοιχείο κλειδί για κοινωνική αποδοχή και αποτελεσματική διακυβέρνηση.

Η ερώτηση 6 αντανακλά το κριτήριο οικονομικές πιέσεις και ποιότητα ζωής, καθώς ερευνά κατά πόσο ο τουρισμός έχει αυξήσει το κόστος ζωής, παράγοντας που επηρεάζει την κοινωνική ισότητα.

Η ερώτηση 7 εντάσσεται στα κριτήρια οικονομικά οφέλη προς την τοπική κοινότητα και ποιότητα ζωής, εστιάζοντας στο πώς τα οικονομικά οφέλη του τουρισμού διαχέονται στην τοπική κοινωνία στοιχείο κρίσιμο για τη διασφάλιση της κοινωνικής αποδοχής και βιωσιμότητας.

Το ερωτηματολόγιο για επιχειρηματίες και Τοπικούς φορείς αξιολογεί πτυχές σχετικές με τις περιβαλλοντικές πρακτικές, την κοινωνική ευθύνη και τη συνεργασία για βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη, με αντιστοίχιση σε βασικά κριτήρια του GSTC.

Η ερώτηση 1 παρέχει πληροφορίες για το είδος της επιχείρησης και σχετίζεται με το κριτήριο κατανόηση της δομής των επιχειρήσεων στον προορισμό, χρήσιμο για τη γενική καταγραφή και χαρτογράφηση των οικονομικών δραστηριοτήτων.

Η ερώτηση 2 αφορά την απασχόληση και συνδέεται με το κριτήριο στήριξη τοπικών επιχειρήσεων και απασχόλησης. Ο αριθμός των εργαζομένων είναι ενδεικτικός του κοινωνικοοικονομικού αποτυπώματος της τουριστικής επιχείρησης.

Η ερώτηση 3 σχετίζεται με το κριτήριο περιβαλλοντική διαχείριση και πρόληψη ρύπανσης. Διερευνά αν υιοθετούνται πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον (όπως ανακύκλωση, εξοικονόμηση ενέργειας κ.λπ.), κάτι που είναι κομβικό για την επίτευξη περιβαλλοντικής βιωσιμότητας.

Η ερώτηση 4 εντάσσεται στο κριτήριο σχέση με την κοινότητα, καθώς εστιάζει στη συμμετοχή της επιχείρησης σε δράσεις που ωφελούν την τοπική κοινωνία (π.χ. πολιτιστικές, εκπαιδευτικές, κοινωνικές πρωτοβουλίες).

Η ερώτηση 5 συνδέεται με το κριτήριο συνεργασία και διακυβέρνηση. Η συνεργασία με άλλους φορείς υποδηλώνει συμμετοχικές πρακτικές και στρατηγική προσέγγιση για τη βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη.

Η ερώτηση 6 αντιστοιχεί στο κριτήριο για τα οικονομικά οφέλη προς την τοπική κοινότητα, αξιολογώντας τον αντίκτυπο του τουρισμού στην επιχειρηματική δραστηριότητα. Σε ποιο βαθμό δηλαδή ο τουρισμός υποστηρίζει την ανάπτυξη της επιχείρησης.

Η ερώτηση 7 σχετίζεται με το κριτήριο συμμετοχή των ενδιαφερομένων στην διακυβέρνηση και Marketing προώθηση, καθώς εξετάζει εάν οι τοπικές αρχές παρέχουν επαρκή υποστήριξη για τη βιώσιμη ανάπτυξη του τουρισμού, μέσω πολιτικών, κινήτρων ή συνεργασιών.

Η ανάλυση των ερευνητικών δεδομένων βασίστηκε σε ποιοτικές μεθόδους, και συγκεκριμένα σε ανάλυση περιεχομένου (content analysis) Elo, S., & Kyngäs, H. (2008) και θεματική ανάλυση (thematic analysis) Braun & Clarke (2006), οι οποίες είναι κατάλληλες για την ερμηνεία δεδομένων που προκύπτουν από ημιδομημένες συνεντεύξεις, όπως αυτές που πραγματοποιήθηκαν με τουρίστες, κατοίκους, επιχειρηματίες και εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης.

4.3 Δείγμα

Το δείγμα της παρούσας έρευνας αποτελείται από 15 άτομα, τα δεκαπέντε αυτά άτομα είναι άντρες και γυναίκες, ηλικίας από 18 ετών και άνω, με μορφωτικό επίπεδο από υποχρεωτική εκπαίδευση έως ανώτατη. Τα άτομα αυτά ή έχουν επισκεφτεί την Ίο, ή είναι από την Ίο ή έχουν επιχείρηση στην Ίο ή είναι εκπρόσωποι τοπικών φορέων. Η επιλογή του δείγματος έγινε με σκοπούμενη δειγματοληψία (purposive sampling), προκειμένου να συμπεριληφθούν διαφορετικές οπτικές. Επιλέχθηκαν 6 τουρίστες, 3 μόνιμοι κάτοικοι, ο Δήμαρχος Ιητών, Αντιδήμαρχος Πολιτισμού, ο Πρόεδρος του Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου Ίου, 3 επιχειρηματίες (1 επιχειρηματίας τουριστικών καταλυμάτων με πολυετή εμπειρία στον τουρισμό, 1 επιχειρηματίας υγειονομικού ενδιαφέροντος ιδιοκτήτης εστιατορίου, 1 επιχειρηματίας τουριστικών προϊόντων ιδιοκτήτης καταστήματος με τοπικά προϊόντα), ώστε να είναι τα αποτελέσματα αντιπροσωπευτικά.

5. Ανάλυση και Παρουσίαση Αποτελεσμάτων

5.1 Σύνοψη συνεντεύξεων

Σύνοψη Συνεντεύξεων από Τουρίστες

Προφίλ Συμμετεχόντων

Στοιχείο	Τουρίστας1	Τουρίστας2	Τουρίστας3	Τουρίστας4	Τουρίστας5	Τουρίστας6
Ηλικία	34	28	45	32	52	41
Χώρα προέλευσης	Γερμανία	ΗΠΑ	Ελλάδα	Ιρλανδία	Γαλλία	Κένυα
Επίπεδο εκπαίδευσης	Ανώτατη	Ανώτερη	Λυκειακή	Ανώτερη	Ανώτατη	Ανώτατη
Επίσκεψη	Πρώτη φορά	3η επίσκεψη	Πρώτη φορά	3η φορά	5η φορά	Πρώτη φορά

Σχόλιο:

- Οι ηλικίες των συμμετεχόντων κυμαίνονται από 28 έως 52 έτη, προσφέροντας μια εικόνα από διαφορετικές ηλικιακές ομάδες.
- Οι χώρες προέλευσης είναι Ευρωπαϊκές (Γερμανία, Ελλάδα, Ιρλανδία, Γαλλία) από ΗΠΑ, Αφρική (Κένυα) υποδηλώνοντας διαφορετικές κουλτούρες και προσδοκίες από τον προορισμό.
- Το επίπεδο εκπαίδευσης διαφέρει, με τον πρώτο να έχει ανώτατη, τον δεύτερο ανώτερη και τον τρίτο λυκειακή εκπαίδευση, τον τέταρτο ανώτερη και πέμπτο και έκτο ανώτατη
- Τρεις τουρίστες επισκέπτονται τον προορισμό για πρώτη φορά, δύο τουρίστες για τρίτη φορά και ένας για πέμπτη φορά προσφέροντας ενδιαφέρουσες συγκριτικές απόψεις.

Ερώτηση 1: Πόσο σημαντική θεωρείτε την προστασία του περιβάλλοντος κατά το ταξίδι σας;

Απάντηση	Αριθμός Τουριστών
Πολύ σημαντική	4
Μέτρια σημαντική	2
Όχι σημαντική	0

Σχόλιο: Οι τέσσερις από τους έξι τουρίστες έδωσαν ιδιαίτερη έμφαση στη σημασία της περιβαλλοντικής προστασίας, ενώ δύο την θεωρεί μέτρια σημαντική. Δεν υπήρξε κανένας που να τη θεωρεί αδιάφορη.

Ερώτηση 2: Επιλέξατε τον προορισμό για λόγους βιωσιμότητας;

Απάντηση	Αριθμός Τουριστών
Ναι	4
Όχι	2

Σχόλιο: Οι τέσσερις από τους έξι επέλεξαν τον προορισμό λόγω της φήμης του ως βιώσιμου. Δύο τουρίστες δεν έλαβε υπόψη του το βιώσιμο προφίλ του προορισμού.

Ερώτηση 3: Πώς ήταν η επαφή σας με τους ντόπιους;

Απάντηση	Αριθμός Τουριστών
Πολύ θετική	5
Μέτρια/Περιορισμένη	1
Αρνητική	0

Σχόλιο: Οι πέντε τουρίστες βίωσαν θερμή και θετική επαφή με τους κατοίκους, ενώ ο έκτος ανέφερε περιορισμένη συναναστροφή, χωρίς όμως αρνητική εμπειρία.

Ερώτηση 4: Σε τι τύπους επιχειρήσεων ξοδέψατε τα περισσότερα χρήματα;

Επιλογή	Αριθμός Τουριστών
Τοπικές επιχειρήσεις	5
Διεθνείς αλυσίδες	1

Σχόλιο: Η υποστήριξη των τοπικών επιχειρήσεων φαίνεται έντονη για τους περισσότερους, ενισχύοντας τη βιώσιμη οικονομική ανάπτυξη. Ένας τουρίστας στράφηκε περισσότερο προς διεθνείς αλυσίδες.

Ερώτηση 5: Θα επιστρέψατε στον προορισμό; Θα τον συστήνατε;

Απάντηση	Αριθμός Τουριστών
Ναι, και θα τον σύστηνα	5
Ναι, αλλά χωρίς έντονη σύσταση	1

Σχόλιο: Όλοι οι τουρίστες εκφράζουν πρόθεση επιστροφής. Η σύσταση ωστόσο διαφοροποιείται, με έναν να είναι λιγότερο ενθουσιώδης, δείχνοντας μικρότερη εμπλοκή ή ενθουσιασμό με τη συνολική εμπειρία.

Ερώτηση 6: Προτάσεις για βελτίωση

Πρόταση	Αριθμός Τουριστών
Περισσότερη ενημέρωση για βιώσιμες επιλογές	4
Ενίσχυση τοπικών επιχειρήσεων	5
Καλύτερη εμπειρία/επικοινωνία με ντόπιους	1
Ενίσχυση οικολογικών επιλογών	1

Σχόλιο: Οι βασικές προτάσεις επικεντρώνονται στην ανάγκη για πιο οργανωμένη και προσβάσιμη ενημέρωση, καθώς και στην προώθηση των τοπικών δομών. Ένας συμμετέχων επισημαίνει την ανάγκη για καλύτερη σύνδεση με την κοινότητα.

Ερωτηματολόγιο για Κατοίκους

Προφίλ Μόνιμων Κατοίκων

	Στοιχείο Κάτοικος 1	Κάτοικος 2	Κάτοικος 3
Χρόνια διαμονής	15	30	8
Οικ. εξάρτηση από τον τουρισμό	Ναι	Όχι	Ναι

Σχόλιο: Οι δύο από τους τρεις κατοίκους βασίζονται οικονομικά στον τουρισμό. Οι απόψεις τους επηρεάζονται σε κάποιο βαθμό από αυτή τη σχέση, ενώ ο κάτοικος χωρίς εξάρτηση έχει πιο ουδέτερη στάση.

Ερώτηση 1: Πιστεύετε ότι ο τουρισμός επιβαρύνει το περιβάλλον;

Απάντηση	Αριθμός Κατοίκων
Λίγο	1
Μέτρια	1
Πολύ	1

Σχόλιο: Οι απαντήσεις καλύπτουν όλο το φάσμα από μικρή έως μεγάλη περιβαλλοντική επιβάρυνση γεγονός που δείχνει διαφορετικά επίπεδα αντίληψης ή εμπειριών.

Ερώτηση 2: Πως επηρεάζει ο τουρισμός στην ποιότητα ζωής σας;

Απάντηση	Αριθμός Κατοίκων
Αρνητικά	2
Ουδέτερα	1
Θετικά	0

Σχόλιο: Η πλειοψηφία θεωρεί πως η ποιότητα ζωής επηρεάζεται αρνητικά από τον τουρισμό, με έναν μόνο να δηλώνει ουδετερότητα. Δεν καταγράφηκαν θετικές επιδράσεις.

Ερώτηση 3: Υπάρχει επαρκής συμμετοχή των κατοίκων στις αποφάσεις για τον τουρισμό;

Απάντηση	Αριθμός Κατοίκων
Επαρκής συμμετοχή	1
Μη ικανοποιητική/ανεπαρκής συμμετοχή	2

Σχόλιο: Οι περισσότεροι αισθάνονται αποκλεισμένοι από τις διαδικασίες λήψης αποφάσεων, γεγονός που αναδεικνύει ένα κρίσιμο ζήτημα διακυβέρνησης και κοινωνικής συμμετοχής.

Ερώτηση 4: Ο τουρισμός αυξάνει το κόστος ζωής;

Απάντηση	Αριθμός Κατοίκων
Αυξάνει σημαντικά	2
Δεν αυξάνει αισθητά	1

Σχόλιο: Η πλειοψηφία θεωρεί έντονη επιβάρυνση, έναν σχεδόν καμία. Οι προσωπικές συνθήκες και το επίπεδο επαφής με τουριστικές υποδομές πιθανόν επηρεάζουν την απάντηση.

Ερώτηση 5: Τα έσοδα από τον τουρισμό ωφελούν την τοπική κοινωνία;

Απάντηση	Αριθμός Κατοίκων
Σε μεγάλο βαθμό	0
Σε μέτριο βαθμό	1
Σε μικρό βαθμό	2

Σχόλιο: Κανείς δεν αντιλαμβάνεται εκτεταμένα οφέλη από τα τουριστικά έσοδα. Το αίσθημα άνισης κατανομής των κερδών είναι έντονο.

Κοινά Σχόλια & Παρατηρήσεις

Παρατήρηση / Ανάγκη	Αριθμός Κατοίκων
Περισσότερη ενημέρωση και συμμετοχή	3
Ανάγκη για προστασία φυσικού περιβάλλοντος	3
Ενίσχυση τοπικών πρωτοβουλιών/φωνής πολιτών	2

Σχόλιο: Υπάρχει ομοφωνία στην ανάγκη για ενημέρωση, διαφάνεια και συμμετοχή των κατοίκων, καθώς και προστασία του περιβάλλοντος. Οι κάτοικοι ζητούν ενδυνάμωση του ρόλου τους στη λήψη αποφάσεων.

Τελικές Αξιολογήσεις & Προτάσεις

Πρόταση	Αριθμός Κατοίκων
Βιώσιμη διαχείριση του τουρισμού	3
Ενίσχυση τοπικών πρωτοβουλιών	2
Συνεργασία κατοίκων και φορέων	1
Ανάπτυξη εναλλακτικών μορφών τουρισμού	1
Αυστηρότερα μέτρα προστασίας φυσικού περιβάλλοντος	1

Σχόλιο: Όλοι οι κάτοικοι ζητούν βιώσιμη προσέγγιση στον τουρισμό. Οι προτάσεις περιλαμβάνουν αυστηρότερη περιβαλλοντική πολιτική, εναλλακτικό τουρισμό, καθώς και ενίσχυση της κοινωνικής συμμετοχής.

Ερωτηματολόγιο για Τοπικούς Φορείς / Επιχειρηματίες

Σύνοψη Συνέντευξης Δημάρχου

1. Προφίλ συμμετέχοντα

- Θέση: Δήμαρχος
- Χρόνια στη θέση: 6
- Δήμος: Δήμος Ιητών

2. Κύρια θέματα και απόψεις

- Στάση και στρατηγική για τον βιώσιμο τουρισμό στην περιοχή.

- Εκτίμηση για την επίδραση του τουρισμού στο περιβάλλον και την τοπική κοινωνία.
- Μέτρα που έχουν ληφθεί για την προστασία του περιβάλλοντος και την υποστήριξη της τοπικής κοινότητας.
- Συμμετοχή και εμπλοκή των κατοίκων και των φορέων στις αποφάσεις για τον τουρισμό.

3. Συγκεκριμένες δράσεις και πρωτοβουλίες

- Περιγραφή προγραμμάτων ή έργων που προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη.
- Συνεργασίες με άλλους φορείς, οργανώσεις ή επιχειρήσεις για την υποστήριξη του βιώσιμου τουρισμού.
- Υποστήριξη από κεντρικές ή περιφερειακές αρχές.

4. Τελική αξιολόγηση/προτάσεις

- Προκλήσεις και ευκαιρίες για τον δήμο στο πεδίο του τουρισμού.
- Στρατηγικές προτάσεις για τη βελτίωση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης.

Σύνοψη Συνέντευξης Αντιδημάρχου Πολιτισμού

1. Προφίλ συμμετέχοντα

- Θέση: Αντιδήμαρχος Πολιτισμού
- Χρόνια στη θέση: 2
- Δήμος: Δήμος Ιητών

2. Κύρια θέματα και απόψεις

- Ο ρόλος του πολιτισμού στη διαμόρφωση βιώσιμου τουρισμού.
- Προγράμματα και πρωτοβουλίες πολιτισμού που υποστηρίζουν τον τουρισμό και την τοπική κοινότητα.
- Συνεργασία με τοπικούς φορείς, επιχειρήσεις και κοινότητες για την προώθηση πολιτιστικών δράσεων.
- Επίδραση του τουρισμού στην πολιτιστική κληρονομιά και την τοπική ταυτότητα.

3. Δράσεις και πολιτιστικά έργα

- Περιγραφή βασικών δράσεων που έχουν υλοποιηθεί ή σχεδιάζονται.
- Μέτρα προστασίας και ανάδειξης της πολιτιστικής κληρονομιάς.
- Εμπλοκή πολιτών και νέων σε πολιτιστικές δραστηριότητες.

4. Τελική αξιολόγηση/προτάσεις

- Προκλήσεις και ευκαιρίες για τον πολιτισμό μέσα από τον τουρισμό.
- Προτάσεις για τη βελτίωση της συνεργασίας πολιτισμού και τουρισμού προς όφελος της βιώσιμης ανάπτυξης.

Σύνοψη Συνέντευξης Προέδρου Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου

1. Προφίλ συμμετέχοντα

- Θέση: Πρόεδρος Δημοτικού Λιμενικού Ταμείου
- Χρόνια στη θέση: 6
- Περιοχή: Λιμένας Ίου

2. Κύρια θέματα και απόψεις

- Ρόλος του λιμενικού ταμείου στη βιώσιμη διαχείριση του λιμανιού και της παράκτιας ζώνης.
- Επιπτώσεις του τουρισμού και της ναυτιλίας στο περιβάλλον και την τοπική κοινωνία.
- Μέτρα που εφαρμόζονται για την προστασία του θαλάσσιου περιβάλλοντος.
- Συνεργασίες με τοπικούς φορείς, επιχειρήσεις και δημόσιες αρχές.

3. Δράσεις και πρωτοβουλίες

- Περιγραφή σημαντικών έργων ή προγραμμάτων που έχουν υλοποιηθεί για την περιβαλλοντική βιωσιμότητα.
- Πολιτικές για τη βελτίωση της ασφάλειας και λειτουργικότητας του λιμανιού.
- Ενέργειες για την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας μέσω της λιμενικής υποδομής.

4. Τελική αξιολόγηση/προτάσεις

- Κύριες προκλήσεις που αντιμετωπίζει το λιμενικό ταμείο στον τομέα του βιώσιμου τουρισμού και ανάπτυξης.
- Προτάσεις για τη βελτίωση της συνεργασίας και της βιώσιμης διαχείρισης των λιμενικών δραστηριοτήτων.

Σύνοψη Συνέντευξης Επιχειρηματία Τουριστικών Καταλυμάτων

1. Προφίλ συμμετέχοντα

- Είδος επιχείρησης: Ξενοδοχεία
- Αριθμός εργαζομένων: 35
- Περιοχή λειτουργίας: Μυλοπότας Ίου

2. Κύρια θέματα και απόψεις

- Στάση απέναντι στην περιβαλλοντική βιωσιμότητα και τις πράσινες πρακτικές.
- Υιοθέτηση πρακτικών φιλικών προς το περιβάλλον (π.χ. εξοικονόμηση ενέργειας, ανακύκλωση, χρήση τοπικών προϊόντων).
- Επίδραση του τουρισμού στην επιχείρηση και την τοπική κοινότητα.

3. Δράσεις και συνεργασίες

- Συμμετοχή σε τοπικές ή περιφερειακές πρωτοβουλίες για βιώσιμο τουρισμό.
- Συνεργασία με άλλους τοπικούς φορείς, επιχειρήσεις και οργανώσεις.
- Υποστήριξη και στήριξη από τις αρμόδιες αρχές για την ανάπτυξη βιώσιμων πρακτικών.

4. Τελική αξιολόγηση/προτάσεις

- Προκλήσεις που αντιμετωπίζει η επιχείρηση στον τομέα του βιώσιμου τουρισμού.
- Προτάσεις για βελτίωση της βιώσιμης τουριστικής ανάπτυξης στην περιοχή.

Σύνοψη Συνέντευξης Επιχειρηματία Υγειονομικού Ενδιαφέροντος

1. Προφίλ συμμετέχοντα

- **Είδος επιχείρησης:** Εστιατόριο
- **Αριθμός εργαζομένων:** 10 άτομα
- **Περιοχή λειτουργίας:** Χώρα Ίου

2. Κύρια θέματα και απόψεις

- **Στάση απέναντι στην υγειονομική ασφάλεια και τις περιβαλλοντικές πρακτικές:** Ο επιχειρηματίας τονίζει τη σημασία της υψηλής υγειονομικής ασφάλειας για την αξιοπιστία της επιχείρησης, ιδιαίτερα μετά την πανδημία COVID-19. Επιπλέον, επιδιώκει την υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών στον χώρο εστίασης.
- **Υιοθέτηση πράσινων πρακτικών:**
  - Μείωση χρήσης πλαστικών μιας χρήσης.
  - Ανακύκλωση υλικών.
  - Χρήση τοπικών και εποχικών προϊόντων στο μενού.
  - Μείωση σπατάλης τροφίμων.
- **Επίδραση του τουρισμού:**

Ο επιχειρηματίας αναφέρει ότι η επιχείρηση επηρεάζεται έντονα από τη τουριστική κίνηση

3. Δράσεις και συνεργασίες

- **Συμμετοχή σε πρωτοβουλίες / προγράμματα:**
Συμμετοχή σε δράσεις για υγιεινή διατροφή, προώθηση τοπικών προϊόντων, ή ενημέρωση καταναλωτών.
- **Συνεργασίες με άλλες επιχειρήσεις ή φορείς:**
Συνεργασία με τοπικούς προμηθευτές
- **Υποστήριξη από τις αρμόδιες αρχές:**
αρνητική αξιολόγηση της στήριξης από δημόσιους φορείς γιατί δεν υπάρχουν αρκετές ενημερωτικές καμπάνιες και εκπαιδευτικά προγράμματα

4. Τελική αξιολόγηση και προτάσεις

- **Προκλήσεις:**
  - Αύξηση λειτουργικών εξόδων.
  - Προσαρμογή σε αυστηρότερα υγειονομικά πρότυπα.
  - Ελλιπής στήριξη για πράσινες επενδύσεις στον κλάδο.
- **Προτάσεις:**
  - Περισσότερη πληροφόρηση και επιμόρφωση για βιώσιμες πρακτικές στον κλάδο εστίασης.
  - Κίνητρα για την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών (π.χ. για την μείωση της κατανάλωσης της ηλεκτρικής ενέργειας).
  - Προγράμματα συνεργασίας μεταξύ επιχειρήσεων και τοπικών φορέων.

Σύνοψη Συνέντευξης Επιχειρηματία Τουριστικών Προϊόντων

1. Προφίλ συμμετέχοντα

- **Είδος επιχείρησης:** πώληση τουριστικών προϊόντων (τοπικά προϊόντα).
- **Αριθμός εργαζομένων:** 4 άτομα.
- **Περιοχή λειτουργίας:** Λιμάνι Ίου

2. Κύρια θέματα και απόψεις

- **Στάση απέναντι στην αυθεντικότητα και την ποιότητα των τουριστικών προϊόντων:**Ο επιχειρηματίας τόνισε τη σημασία της διατήρησης της

αυθεντικότητας και της ποιότητας των προϊόντων που απευθύνονται στον τουρισμό, ώστε να ενισχύεται η πολιτιστική ταυτότητα της περιοχής.

- **Υιοθέτηση βιώσιμων πρακτικών:**

Γίνεται προσπάθεια για:

- Χρήση τοπικών πρώτων υλών.
- Συσκευασίες φιλικές προς το περιβάλλον.
- Συνεργασία με τοπικούς παραγωγούς.

- **Επίδραση του τουρισμού στην επιχείρηση και στην τοπική κοινότητα:**

Ο τουρισμός αποτελεί τον βασικό παράγοντα ζήτησης για τα προϊόντα. Υπάρχουν θετικές επιδράσεις, αλλά και προβληματισμοί για την ανάγκη αποφυγής της τουριστικοποίησης δηλαδή την απώλεια της αυθεντικότητας για χάρη εμπορικότητας.

3. Δράσεις και συνεργασίες

- **Συμμετοχή σε πρωτοβουλίες για την προώθηση τοπικών προϊόντων:**

Ο επιχειρηματίας λαμβάνει μέρος σε τοπικές εκδηλώσεις, φεστιβάλ γαστρονομίας.

- **Συνεργασία με φορείς:**

Συνεργασία με επιμελητήρια, τοπικούς παραγωγούς, τουριστικούς πράκτορες και ξενοδοχεία για τη διανομή προϊόντων.

- **Υποστήριξη από τις αρμόδιες αρχές:**

Ο επιχειρηματίας θεωρεί ότι υπάρχει ανάγκη για περισσότερη θεσμική υποστήριξη όπως τα προγράμματα προβολής, επιδοτήσεις για βιώσιμη παραγωγή.

4. Τελική αξιολόγηση και προτάσεις

- **Προκλήσεις:**
  - Ανταγωνισμός από μαζικά παραγόμενα τουριστικά προϊόντα χαμηλής ποιότητας.
  - Κόστος υλικών και ενεργειακό κόστος.
  - Περιορισμένη προβολή των αυθεντικών προϊόντων σε διεθνές επίπεδο.
- **Προτάσεις:**
  - Ενίσχυση της ταυτότητας των τοπικών προϊόντων μέσω πιστοποιήσεων και σημάτων ποιότητας.
  - Στήριξη μικρών παραγωγών και επιχειρήσεων.
  - Ανάπτυξη συνεργασιών μεταξύ τουριστικών και παραγωγικών φορέων.

Πίνακας με τη σύνθεση των συνολικών αποτελεσμάτων, ομαδοποιημένων κατά θεματικές ενότητες

Θεματική Ενότητα	Τουρίστες	Μόνιμοι Κάτοικοι	Επιχειρηματίες	Δήμος / Φορείς
Προστασία Περιβάλλοντος	Οι περισσότεροι δηλώνουν σημαντική έως πολύ σημαντική	Οι κάτοικοι ανησυχούν για περιβαλλοντική επιβάρυνση, κυρίως μέτρια-πολύ	Πολλοί υιοθετούν φιλικές πρακτικές, αλλά όχι όλοι	Προωθούνται προγράμματα περιβαλλοντικής προστασίας
Επίδραση Τουρισμού στο Περιβάλλον	Θεωρείται μέτρια έως υψηλή από τους τουρίστες	Αντιλαμβάνονται περιβαλλοντική επιβάρυνση	Αναγνωρίζουν τις επιπτώσεις και προσπαθούν να τις μειώσουν	Αναγνωρίζεται ως πρόκληση που απαιτεί διαχείριση
Συμμετοχή Τοπικής Κοινωνίας	Νιώθουν καλά υποδεχόμενοι, αλλά δεν έχουν πάντα επαφή με ντόπιους	Θεωρούν ότι η συμμετοχή στις αποφάσεις είναι ανεπαρκής	Συνεργάζονται μεταξύ τους, αλλά υπάρχει περιθώριο βελτίωσης	Προσπάθειες για ενίσχυση συμμετοχής, αλλά απαιτούνται βελτιώσεις
Οικονομική Επίδραση Τουρισμού	Ξοδεύουν σε τοπικές επιχειρήσεις σε μεγάλο βαθμό	Θεωρούν ότι ο τουρισμός αυξάνει το κόστος ζωής	Τουρισμός συμβάλλει σημαντικά στην ανάπτυξη	Αναγνωρίζεται η οικονομική σημασία, επιδιώκεται βιώσιμη ανάπτυξη
Αντίληψη Ποιότητας Ζωής	Δεν αξιολογείται άμεσα	Μικτή εικόνα: αρκετοί αρνητικά, άλλοι ουδέτερα	Θεωρούν ότι η ανάπτυξη είναι θετική αλλά με προκλήσεις	Επιδιώκεται ισορροπία ανάμεσα σε ανάπτυξη και ποιότητα ζωής
Υιοθέτηση Πρακτικών Βιωσιμότητας	Πολλοί επιλέγουν «πράσινους» προορισμούς	Περιορισμένη ενημέρωση και συμμετοχή	Υπάρχει ενδιαφέρον και κάποιες πρακτικές υιοθετούνται	Υποστήριξη δράσεων βιώσιμου τουρισμού, ανάγκη ενίσχυσης
Συνεργασίες και Δράσεις	Περιορισμένη άμεση εμπλοκή	Ζητούν περισσότερη ενημέρωση και συμμετοχή	Συνεργάζονται τοπικά για βιώσιμη ανάπτυξη	Υπάρχουν πρωτοβουλίες, αναζητούνται καλύτερες συνέργειες

6. Συμπεράσματα

Ο τουρισμός αποτελεί έναν από τους σημαντικότερους τομείς οικονομικής δραστηριότητας για πολλές περιοχές, συμπεριλαμβανομένης της παρούσας περίπτωσης μελέτης. Από τις συνεντεύξεις με τουρίστες, κατοίκους, επιχειρηματίες και εκπροσώπους της τοπικής αυτοδιοίκησης, διαπιστώνεται ότι οι περισσότεροι αναγνωρίζουν τα άμεσα και έμμεσα οικονομικά οφέλη που προκύπτουν από την τουριστική κίνηση. Ωστόσο, παράλληλα με τις θετικές επιπτώσεις, αναδεικνύονται και επιμέρους κοινωνικές εντάσεις, κυρίως γύρω από ζητήματα της άνιση κατανομής των ωφελειών και επιβάρυνσης του κόστους ζωής.

Οι τουρίστες τόνισαν ότι προτιμούν να δαπανούν χρήματα σε τοπικές επιχειρήσεις, δείχνοντας έτσι να στηρίζουν την τοπική οικονομία. Αυτή η στάση συνάδει με ευρήματα της διεθνούς βιβλιογραφίας, όπως του Telfer & Sharpley (2008), οι οποίοι επισημαίνουν τη σημασία του τουρισμού ως καταλύτη για την ανάπτυξη τοπικών αγορών, ιδιαίτερα όταν οι τουριστικές δαπάνες διοχετεύονται σε μικρές, τοπικές επιχειρήσεις και όχι σε εξωτερικούς επενδυτές ή αλυσίδες.

Από την άλλη πλευρά, οι μόνιμοι κάτοικοι εξέφρασαν διχασμένες απόψεις. Όσοι εξαρτώνται άμεσα από τον τουρισμό, όπως επαγγελματίες στον κλάδο της φιλοξενίας, αναγνωρίζουν τον θετικό αντίκτυπο στην προσωπική τους οικονομία. Ωστόσο, όσοι δεν έχουν άμεση σχέση με τον τουριστικό τομέα τείνουν να εστιάζουν περισσότερο στις αρνητικές συνέπειες, όπως η αύξηση του κόστους ζωής, η στεγαστική πίεση και η οικονομική ανισότητα. Το φαινόμενο αυτό έχει επισημανθεί και σε παλαιότερες μελέτες για νησιωτικούς και τουριστικά κορεσμένους προορισμούς στην Ελλάδα, όπως αυτές του Tsartas (2003) και του Andriotis (2005), όπου αναφέρεται ότι η σχέση των κατοίκων με τον τουρισμό καθορίζει σε μεγάλο βαθμό τη στάση τους απέναντί του.

Η συγκεκριμένη ποιοτική έρευνα διαφοροποιείται ωστόσο ως προς την εστίαση: αναδεικνύει καθαρά τη διαίρεση εντός της τοπικής κοινωνίας, ανάμεσα σε εκείνους που ωφελούνται οικονομικά και εκείνους που επωμίζονται το κόστος, χωρίς να απολαμβάνουν άμεσα ανταποδοτικά οφέλη. Αυτή η διαπίστωση είναι σύμφωνη με τη σύγχρονη

προβληματική για τον «δίκαιο τουρισμό» (equitable tourism), όπως διατυπώνεται από τον Scheyvens (2011), σύμφωνα με τον οποίο η τουριστική ανάπτυξη δεν μπορεί να θεωρηθεί βιώσιμη αν δεν εξεταστεί ποιος επωφελείται, ποιος επιβαρύνεται και πώς αναδιανέμονται τα οφέλη.

Επιχειρηματίες και τοπικοί φορείς αναγνωρίζουν επίσης τις θετικές οικονομικές επιδράσεις, κυρίως μέσω της αυξημένης κατανάλωσης, της εποχικής απασχόλησης και των εισοδημάτων από τουριστικές δραστηριότητες. Παρόλα αυτά, επισημαίνουν και προβλήματα όπως η εξάρτηση από την εποχικότητα, η πίεση σε υποδομές και η ανάγκη για επένδυση σε πιο βιώσιμα τουριστικά πρότυπα. Ο Δήμος, από την πλευρά του, φαίνεται να αντιλαμβάνεται τον τουρισμό ως πηγή εσόδων και ανάπτυξης, ωστόσο αντιμετωπίζει προκλήσεις ως προς την εξισορρόπηση αυτών των οφελών με την ανάγκη διατήρησης της κοινωνικής συνοχής και της ποιότητας ζωής των μόνιμων κατοίκων.

Η έλλειψη αποτελεσματικής πολιτικής αναδιανομής και κοινωνικής στήριξης αποτυπώνεται στην αίσθηση αδικίας που εκφράζουν ορισμένοι κάτοικοι. Το φαινόμενο αυτό έχει εντοπιστεί και σε πρόσφατες μελέτες σε άλλους ευρωπαϊκούς τουριστικούς προορισμούς, όπως σε έρευνες της OECD (2018), όπου επισημαίνεται ότι χωρίς στοχευμένες πολιτικές, ο τουρισμός μπορεί να εντείνει κοινωνικές ανισότητες, παρά να τις μετριάσει.

Η συνολική εικόνα καταδεικνύει ότι, ενώ ο τουρισμός προσφέρει ουσιαστικά οικονομικά οφέλη, αυτά δεν είναι εξίσου προσβάσιμα σε όλους, και η απουσία ολοκληρωμένου σχεδιασμού μπορεί να οδηγήσει σε κοινωνικό κατακερματισμό. Προτείνεται λοιπόν η υιοθέτηση πολιτικών όπως η ενίσχυση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας, η παροχή κινήτρων σε μικρές τοπικές επιχειρήσεις, η στήριξη της κατοικίας για τους ντόπιους πληθυσμούς, και η δίκαιη φορολόγηση των τουριστικών χρήσεων, όπως προτείνουν οι Tsartas & Kontogeorgopoulos (2011).

Συμπερασματικά, τα ευρήματα της παρούσας μελέτης συγκλίνουν με τη βιβλιογραφία ως προς τον καθοριστικό ρόλο του τουρισμού στην οικονομική ανάπτυξη, αλλά αναδεικνύεται η ανάγκη για μια πιο κοινωνικά δίκαιη και βιώσιμη τουριστική πολιτική. Η διαφοροποίηση της στάσης των κατοίκων, ανάλογα με τον βαθμό συμμετοχής τους στην

τουριστική οικονομία, είναι ένα κρίσιμο στοιχείο που οφείλει να ληφθεί υπόψη στον σχεδιασμό μελλοντικών στρατηγικών για την ενδυνάμωση της τοπικής κοινωνίας.

6.1 Πρακτικές Εφαρμογές

Η βιώσιμη τουριστική ανάπτυξη αποτελεί κοινό στόχο, αλλά η πραγματοποίησή της απαιτεί πιο ολοκληρωμένη προσέγγιση με το να ενσωματώνει την προστασία του περιβάλλοντος, την οικονομική ευημερία, την κοινωνική συμμετοχή και τη διατήρηση της ποιότητας ζωής. Η ενημέρωση, η συνεργασία και η πολιτική βούληση είναι καθοριστικά στοιχεία για να ξεπεραστούν οι προκλήσεις και να δημιουργηθεί ένα μοντέλο τουρισμού που θα ωφελεί τόσο τους επισκέπτες όσο και την τοπική κοινωνία μακροπρόθεσμα. Για την προώθηση της βιώσιμης ανάπτυξης στον προορισμό και την αντιμετώπιση των προκλήσεων που έχουν εντοπιστεί, κρίνεται απαραίτητη η ενίσχυση της συμμετοχής της τοπικής κοινωνίας μέσα από τη δημιουργία συμβουλίων και επιτροπών που θα εκπροσωπούν κατοίκους, επιχειρηματίες και φορείς, διασφαλίζοντας έτσι τη συμμετοχή τους στις αποφάσεις που αφορούν τον τουρισμό. Παράλληλα, απαιτούνται τακτικές διαβουλεύσεις και δημόσιες συζητήσεις για την έκφραση ανησυχιών και προτάσεων, καθώς και εκπαίδευση των κατοίκων σχετικά με τα οφέλη και τις προκλήσεις του βιώσιμου τουρισμού.

Στον τομέα της περιβαλλοντικής διαχείρισης, είναι απαραίτητη η εφαρμογή συστημάτων παρακολούθησης της περιβαλλοντικής επίδρασης, η υλοποίηση προγραμμάτων μείωσης αποβλήτων και ανακύκλωσης, η ενθάρρυνση της χρήσης ανανεώσιμων πηγών ενέργειας και η προστασία φυσικών οικοσυστημάτων και περιοχών. Επιπλέον, η οικονομική βιωσιμότητα μπορεί να ενισχυθεί μέσω της προώθησης τοπικών προϊόντων και υπηρεσιών στους επισκέπτες, της υποστήριξης μικρών και μεσαίων επιχειρήσεων με εκπαίδευση σε βιώσιμες πρακτικές και της ανάπτυξης προγραμμάτων επιβράβευσης για όσους εφαρμόζουν φιλικές προς το περιβάλλον πολιτικές. Παράλληλα, πρέπει να υπάρχει συνεχής παρακολούθηση των επιπτώσεων στην ποιότητα ζωής των κατοίκων και λήψη μέτρων για τον περιορισμό των αρνητικών συνεπειών του τουρισμού.

Η ενημέρωση και ευαισθητοποίηση των τουριστών αποτελεί επίσης κρίσιμο στοιχείο. Η δημιουργία ενημερωτικών υλικών και πινακίδων, καθώς και η υλοποίηση καμπανιών ευαισθητοποίησης μέσω ψηφιακών μέσων, θα ενισχύσουν την περιβαλλοντική και

κοινωνική συνείδηση των επισκεπτών. Επιπλέον, η εκπαίδευση των εργαζομένων στον τουρισμό θα διασφαλίσει την ορθή πληροφόρηση των τουριστών κατά τη διάρκεια της επίσκεψής τους.

Τέλος, η ενίσχυση των συνεργασιών και της δικτύωσης μεταξύ τοπικών φορέων, επιχειρηματιών και δημοτικών αρχών κρίνεται απαραίτητη για την επίτευξη κοινών δράσεων που θα προωθούν τη βιώσιμη ανάπτυξη. Η δημιουργία πλατφορμών συνεργασίας και η ανάπτυξη συνεργασιών με εκπαιδευτικά ιδρύματα και μη κυβερνητικές οργανώσεις θα συμβάλλουν στην εκπαίδευση, την έρευνα και την υλοποίηση καινοτόμων πρακτικών για την προστασία του προορισμού.

Με την υλοποίηση των παραπάνω δράσεων, ο προορισμός θα μπορέσει να προωθήσει μια ισορροπημένη και μακροχρόνια βιώσιμη ανάπτυξη, προστατεύοντας το περιβάλλον, υποστηρίζοντας την τοπική κοινωνία και ενισχύοντας την οικονομική του ανθεκτικότητα.

6.2 Περιορισμοί μελέτης

Η παρούσα μελέτη παρουσιάζει ορισμένους περιορισμούς που πρέπει να ληφθούν υπόψη κατά την ερμηνεία των αποτελεσμάτων. Το μικρό μέγεθος του δείγματος περιορίζει τη δυνατότητα γενίκευσης και αξιοπιστίας των ευρημάτων στο σύνολο του πληθυσμού, ενώ οι απαντήσεις των συμμετεχόντων είναι υποκειμενικές και αντανακλούν προσωπικές εμπειρίες και απόψεις, γεγονός που ενδέχεται να μην αποδίδει πλήρως τη συνολική εικόνα του κλάδου. Επιπλέον, η διεξαγωγή της έρευνας κατά τη διάρκεια περιόδου αιχμής (καλοκαίρι) ενδέχεται να έχει επηρεάσει τις απόψεις των συμμετεχόντων, λόγω αυξημένου φόρτου εργασίας την συγκεκριμένη χρονική περίοδο.

Βιβλιογραφία

- Andriotis, K. (2003). Coastal resort morphology: The Cretan experience. *Tourism Recreation Research*, 28(1), 89–97.
- Andriotis, K. (2005). Community groups' perceptions of and preferences for tourism development: Evidence from Crete. *Journal of Hospitality & Tourism Research*, 29(1), 67–90. <https://doi.org/10.1177/1096348004268196>
- Αρχαιολογική Υπηρεσία. (2009). *Σκάρκος: Ο πρωτοκυκλαδικός οικισμός της Ίου*. Υπουργείο Πολιτισμού.
- Avdimiotis, S., Bonarou, C., Dermetzopoulos, A., Karamanidis, I., & Mavrodontis, T. (2009). *Global SWOT analysis: A report produced for Toureg Project*. Toureg Project.
- Avdimiotis, S., Mylonakis, J., & Karagiorgos, T. (2009). Cultural tourism and local development: The case of northern Greece. *Tourismos: An International Multidisciplinary Journal of Tourism*, 4(4), 205–214.
- Βαρβαρέσος, Σ., & Σωτηριάδης, Μ. (2002). Καταναλωτική συμπεριφορά τουριστών: Αναγκαιότητα ολοκληρωμένων προσεγγίσεων. *The Greek Review of Social Research*, 107, 3–30.
- Braun, V., & Clarke, V. (2006). Using thematic analysis in psychology. *Qualitative Research in Psychology*, 3(2), 77–101.
- Brundtland, G. H. (1987). *Our common future: Report of the World Commission on Environment and Development*. Oxford University Press.
- Bryman, A. (2017). *Μέθοδοι κοινωνικής έρευνας* (Π. Σακελλαρίου, Μετ.). Gutenberg.
- Creswell, J. W., & Poth, C. N. (2018). *Qualitative inquiry and research design: Choosing among five approaches* (4th ed.). SAGE Publications.
- Denzin, N. K., & Lincoln, Y. S. (2018). *The SAGE handbook of qualitative research* (5th ed.). SAGE Publications.
- Doumas, C. (2002). *The Cycladic civilization*. Ekdotike Athenon.
- Doswell, R. (2002). *Tourism: How effective management makes the difference*. Butterworth-Heinemann.
- Elo, S., & Kyngäs, H. (2008). The qualitative content analysis process. *Journal of Advanced Nursing*, 62(1), 107–115.
- Ελλάδα. (2018). *Νόμος 4582/2018: Ίδρυση Φορέα Διαχείρισης Ελληνικών Γεωπάρκων και άλλες διατάξεις* [ΦΕΚ Α' 208/11-12-2018]. Εθνικό Τυπογραφείο.

Ελληνική Στατιστική Αρχή. (2025). *Αποτελέσματα Μόνιμου Πληθυσμού κατά Δήμο και φύλο* (σελ. 49). <https://www.statistics.gr/2021-census-res-pop-results>

Ηγουμενάκης, Ν., Κραβαρίτης, Κ., & Λύτρας, Π. (1998). *Εισαγωγή στον τουρισμό*. Interbooks.

Holden, A. (2000). Winter tourism and the environment in conflict: The case of Cairngorm, Scotland. *International Journal of Tourism Research*, 2(2), 105–118.

INSETE Intelligence. (2023). *Ετήσια Έκθεση Τουρισμού 2023: Περιφερειακή Κατανομή και συμβολή του τουρισμού ανά Περιφέρεια έτους 2023* (σελ. 28). https://insete.gr/wp-content/uploads/2024/12/24-12_Greece.pdf

Intergovernmental Panel on Climate Change. (2023). *Climate change 2023: Synthesis report*. <https://www.ipcc.ch/report/synthesis-report/>

International Monetary Fund. (2021). *World economic outlook: Managing divergent recoveries*. <https://www.imf.org/en/Publications/WEO>

Jenkins, C. L., & Lickorish, L. J. (2004). *An introduction to tourism*. Routledge.

McGillivray, M. (2008). *Human well-being: Concept and measurement*. Palgrave Macmillan.

Mowforth, M., & Munt, I. (2016). *Tourism and sustainability: Development, globalisation and new tourism in the Third World* (4th ed.). Routledge.

OECD. (2018). *Overtourism: Understanding and managing urban tourism growth beyond perceptions*. OECD Centre for Entrepreneurship, SMEs, Regions and Cities. <https://www.oecd.org/cfe/tourism/overtourism.pdf>

Page, S. J. (2003). *Tourism management: Managing for change*. Butterworth-Heinemann.

Papathanassopoulos, G. (1996). *Neolithic culture in Greece*. Goulandris Foundation.

Παπαχατζής, Ν. (1994). *Οδηγός της Ελλάδος: Κυκλάδες*. Εκδόσεις Παπαχατζή.

Prahl, H. (1991). *Tourism and sustainability*. Springer.

Scheyvens, R. (2011). *Tourism and poverty*. Routledge.

Sharpley, R. (2009). *Tourism development and the environment: Beyond sustainability?* Earthscan.

Silverman, D. (2013). *Doing qualitative research* (4th ed.). SAGE Publications.

Tsartas, P. (2003). Tourism development in Greek insular and coastal areas: Sociocultural changes and crucial policy issues. *Journal of Sustainable Tourism*, 11(2–3), 116–132. <https://doi.org/10.1080/09669580308667200>

Tsartas, P., & Kontogeorgopoulos, N. (2011). Alternative forms of tourism and their impact on local development: Critical approaches and policy issues. In D. Dredge & J. Jenkins (Eds.), *Stories of practice: Tourism policy and planning* (pp. 233–251). Ashgate.

Τσάρτας, Π. (2010). *Ελληνική τουριστική ανάπτυξη*. Κριτική.

United Nations. (2000). *United Nations Millennium Declaration*. <https://www.un.org/millennium/declaration>

United Nations. (2015). *Transforming our world: The 2030 agenda for sustainable development*. <https://sdgs.un.org/2030agenda>

United Nations. (2023). *The sustainable development goals report 2023*. <https://unstats.un.org/sdgs/report/2023/>

United Nations Development Programme. (2022). *Human development report 2022: Uncertain times, unsettled lives*. <https://hdr.undp.org/en/2022-report>

World Bank. (2022). *World development indicators*. <https://databank.worldbank.org/source/world-development-indicators>

World Health Organization. (2021). *World health statistics 2021*. <https://www.who.int/data/gho/publications/world-health-statistics>

World Tourism Organization. (1995). *Collection of tourism expenditure statistics*. UNWTO.

Παράρτημα Α: «Ερωτηματολόγια»

Ερωτηματολόγιο για Τουρίστες

1. Ηλικία: _____
  2. Χώρα προέλευσης: _____
  3. Επίπεδο εκπαίδευσης:
☐ Υποχρεωτική ☐ Λυκειακή ☐ Ανώτερη/Ανώτατη
  4. Επισκέπτεστε τον προορισμό για πρώτη φορά;
☐ Ναι ☐ Όχι, πόσες φορές: ____
  5. Πόσο σημαντική είναι για εσάς η προστασία του περιβάλλοντος όταν ταξιδεύετε;
☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ
  6. Επιλέξατε αυτόν τον προορισμό επειδή θεωρείται «πράσινος» / βιώσιμος;
☐ Ναι ☐ Όχι
  7. Είχατε επαφή με ντόπιους;
☐ Ναι ☐ Όχι
  8. Νιώσατε ότι η τοπική κοινωνία σας υποδέχθηκε θετικά;
☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ
  9. Σε τι τύπους επιχειρήσεων ξοδέψατε τα περισσότερα χρήματα;
☐ Διεθνείς αλυσίδες ☐ Τοπικές επιχειρήσεις
  10. Θα επιστρέφατε ή θα συστήνατε τον προορισμό;
☐ Ναι ☐ Όχι, γιατί: _____
-

Ερωτηματολόγιο για Κατοίκους

1. Πόσα χρόνια ζείτε στον προορισμό; _____
  2. Είστε οικονομικά εξαρτημένος/η από τον τουρισμό;
☐ Ναι ☐ Όχι
  3. Πιστεύετε ότι ο τουρισμός επιβαρύνει το περιβάλλον;
☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ
  4. Πώς επηρεάζει ο τουρισμός την ποιότητα ζωής σας;
☐ Αρνητικά ☐ Ουδέτερα ☐ Θετικά
  5. Υπάρχει επαρκής συμμετοχή των κατοίκων στις αποφάσεις για τον τουρισμό;
☐ Ναι ☐ Όχι
  6. Ο τουρισμός αυξάνει το κόστος ζωής;
☐ Ναι ☐ Όχι
  7. Τα έσοδα από τον τουρισμό ωφελούν την τοπική κοινωνία;
☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ
-

Ερωτηματολόγιο για Τοπικούς Φορείς / Επιχειρηματίες

1. Είδος επιχείρησης: _____
2. Αριθμός εργαζομένων: _____
3. Υιοθετείτε πρακτικές φιλικές προς το περιβάλλον;
☐ Ναι ☐ Όχι
Αν ναι, ποιες: _____
4. Συμμετέχετε σε δράσεις για την τοπική κοινότητα;
☐ Ναι ☐ Όχι
5. Υπάρχει συνεργασία με άλλους φορείς για τη βιώσιμη ανάπτυξη;
☐ Ναι ☐ Όχι
6. Ο τουρισμός συμβάλλει στην ανάπτυξη της επιχείρησής σας;
☐ Καθόλου ☐ Λίγο ☐ Μέτρια ☐ Πολύ ☐ Πάρα πολύ
7. Υπάρχει στήριξη από τις αρχές για βιώσιμο τουρισμό;
☐ Ναι ☐ Όχι

Υπεύθυνη Δήλωση Συγγραφέα:

Δηλώνω ρητά ότι, σύμφωνα με το άρθρο 8 του Ν.1599/1986, η παρούσα εργασία αποτελεί αποκλειστικά προϊόν προσωπικής μου εργασίας, δεν προσβάλλει κάθε μορφής δικαιώματα διανοητικής ιδιοκτησίας, προσωπικότητας και προσωπικών δεδομένων τρίτων, δεν περιέχει έργα/εισφορές τρίτων για τα οποία απαιτείται άδεια των δημιουργών/δικαιούχων και δεν είναι προϊόν μερικής ή ολικής αντιγραφής, οι πηγές δε που χρησιμοποιήθηκαν περιορίζονται στις βιβλιογραφικές αναφορές και μόνον και πληρούν τους κανόνες της επιστημονικής παράθεσης.